SLUŽBA BOŽJA

LITURGIJSKO - PASTORALNI LIST

GODINA XI MAKARSKA 1971. BROJ 3

DOVRŠENA REFORMA ČASOSLOVA

Od prve kršćanske molitve, koju je molio Spasitelj sa svojim učenicima provodeći noći u maslinskom vrtu ili na brdu i posvećujući svaku prigodu i svaki doživljaj, pa sve do danas prošla je crkvena molitva kroz nebrojne zgode i nezgode. Od nekadašnje duboko proživljene molitve prve Crkve doprla je do nas izmrcvarena, jedva živa molitva, koja je prije svega bila »dužnost - officium« a ne toliko posvećenje, bila je više forma nego život.

Zahvat II Vatikanskog sabora

Da kršćanska molitva može efikasno odgovarati svojoj svrsi — **povezivanju ovoga svijeta s drugim i povezivanju ljudi međusobno** — sveti sabor je donio prikladna razjašnjena i odredbe.

Što je crkvena molitva?

Krist hoće da sa sobom sjedini cjelokupnu ljudsku zajednicu, da je posveti i uzdigne do božanskoga života. Tu svoju posredničku službu vrši Spasitelj na mnogo načina, ali se uzdizanje ljudskih misli, osjećaja i htjenja ostvaruje na najeminentniji način po molitvi Časoslova. To je izražaj nutarnjeg života Crkve, pjesma koju Krist sa svojim čitavim otajstvenim tijelom upravlja Ocu.

Sve do naših dana u praksi se tako postupalo kao da je Časoslov uopće i cijela liturgija bogoštovlje koje spada na kler i redovničke zajednice. Međutim koncil uporno naglašava da je to uzdizanje pameti i srca **cjelokupne Crkve:** »Svi oni koji to čine ujedno vrše i službu Crkve i dionici su najveće počasti Kristove Zaručnice, jer slaveći Boga stoje pred Božjim prijestoljem u ime Majke Crkve« (Lit. konst. 85).

Vrlo je značajna napomena da se kod obavljanja crkvene molitve mora **duša slagati s glasom** (br. 90).

Ostale glavne koncilske odredbe u pogledu Časoslova su: da se moli **u određene sate**, da se prema prilikama **moli u zajednici**, da se **pjeva** koliko je to moguće, da se nedjeljom i blagdanom u crkvi zajedno **s vjernicima proslave glavni časovi** (Usp. br. 94, 99 i 100).

Od starog prema novom

Kao neki lagani prelaz preko mosta s jedne strane rijeke na drugu bilo je sve ovo što je vrhovna crkvena vlast učinila od koncila do danas na primjeni koncilskih odluka o Časoslovu. Učinilo se što se dalo učiniti da se upotrebljavajući dosadašnje tekstove približimo onome što naskoro dolazi.

Apostolskim pismom od 25. I 1964. »Sacram liturgiam« određuje papa Pavao VI da se već od I. nedj. korizme 16. II te godine može izostaviti Prima i moliti samo jedna od ostale tri male ure, te da vjernici, redovnice i svećenici kad mole s narodom mogu obavljati Časoslov na **živom jeziku** (br. 6 i 9).

Instrukcija Sv. Zbora Obreda »Musicam sacram« od 5. III 1967. donosi mnoge konkretne odredbe i upute **o pjevanju** Časoslova.

Druga instrukcija istog Sv. Zbora »Tres abhinc annos« od 4. V 1967. dozvoljava da se na dane I. i II. reda može na Matutinu moliti samo jedan Nokturn, da se kod Lauda i Vespera s narodom čita nešto dulje čitanje i drži homilija te da se u tom slučaju mole samo tri psalma, da se kod Kompletorija s narodom mogu uvijek upotrebljavati nedjeljni psalmi, da se sva čitanja na svim urama pače i u koralnom moljenju mogu čitati na živom jeziku (br. 19, 21, 22 i 28).

Konačna reforma

Najopsežniji zahvat koncilske liturgijske reforme već je priveden kraju. Do konca ove godine imat ćemo već u ruci Časoslov na latinskom originalu. (Što će biti s hrvatskim prijevodom, to je pitanje za sebe. Mnogi narodi već imaju štampane dijelove koji spadaju na zajednicu.)

Osnovni elemenat crkvene molitve i dalje su **psalmi.** Neki psalmi uopće ne ulaze u Časoslov, a neki su rezervirani samo za pojedina sveta vremena. Psaltir je razdijeljen na 4 sedmice, a ne kao do sada na samo jednu. Najprikladniji psalmi ponavljaju se nekoliko puta u tom ciklusu od

4 sedmice. Na Laudama i Vesperama su po tri psalma. U molitvi tih dviju ura trebalo bi da vjernici više sudjeluju, pa su u tu svrhu probrani psalmi koji se lakše mogu shvatiti.

Kao kod Euharistije i drugih svečanih predviđena su kod molitve časovi **čitanja** a prema prilikama i **homilije.** Za svaki dan je određeno jedno biblijsko i jedno patrističko čitanje. Sva su čitanja raspoređena kroz jednu godinu, a imaju posebna čitanja »ad libitum«. Kao poticaj na koji način sudionici Časoslova imaju usvojiti ono što se čita iza svakog čitanja dolazi **responzorij.**

Himni (kojih u novom Časoslovu ima ukupno 296) mogu biti slobodno prepjevani u duhu svakog pojedinog naroda, a mogu biti zamijenjeni drugim prikladnim pjesmama izuzevši one pučke pjesme koje nemaju nikakve umjetničke vrijednosti i koje su po svom tekstu neprikladne da budu sastavni dio liturgije.

Svakog dana na Laudama i Vesperama mole se **prošnje** (preces), koje su različite od molitve vjernika na Misi. Prošnje na Laudama odnose se na posvećenje dana koji nastaje, a na Vesperama za potrebe Crkve i cijelog svijeta. Za posebna vremena i blagdane određene su posebne prošnje.

Iza svakog psalma i čitanja predviđena je sveta **šutnja** i **razmišljanje.**

U svrhu što boljeg usklađivanja molitve s nutarnjim raspoloženjem i vanjskim okolnostima onih koji mole novi liturgijski zakoni dozvoljavaju da se pojedina ura ili i cjelokupna dnevna molitva zamijeni **prigodnim** (votivnim) Časoslovom. Na ferije preko godine to je dozvoljeno iz privatne pobožnosti (npr. moliti Časoslov sveca koji je tog dana zapisan u Martirologiju). U sve dane u godini izuzevši svečanosti te nedjelje, adventa, korizme i uskrsnog vremena to je dozvoljeno iz javnog zajedničkog razloga (npr. hodočašće, mjesni blagdan, vanjska svečanost).

Kroz važna crkvena vremena i na velike blagdane uglavnom se treba držati predloženih tekstova, a u druge dane postoje veće mogućnosti zamjene.

* * *

Glavna svrha sve ove reforme je omogućiti potpunije **posvećenje pojedinaca i svake kršćanske zajednice.** Gdje god se kršćani sastaju da bilo što zajednički učine, liturgijska

molitva trebala bi da potpomogne nadnaravno usmjerivanje čitavog njihovog nastojanja i djelovanja. To je već pred nekoliko godina izraženo u novom franjevačkom općem zakonodavstvu: **»Gdje god braća žive u zajednici ili se na bilo koji način skupljaju, neka njihova zajednička molitva bude Božanski časoslov«** (Gen. Konst čl. 20, 2).

Čini se da dosadašnje pojednostavljenje Časoslova nije puno u praksi pomoglo oživljavanju kršćanske molitve. Ljudi uglavnom **od jedne forme prelaze na drugu.** Ako to bude i sada kod ove konačne reforme, neće se postići svrha za koju se sve ovo radi. Mnogima je glavni problem: **kolika je obveza.** Ima problem koji je mnogo važniji: **kako da se od forme prijeđe na život.**

Ako dolaze novi oblici, potrebna nam je i nova revnost da iznađemo novi način kako ćemo **»jednodušni i jednim glasom slaviti Boga Oca Gospodina našega Isusa Krista«** (Rimlj 15, 6).

Fra Jure RADIĆ

NEKE KRITIČKE PRIMJEDBE UZ LEKCIONAR ZA GODINU C

Zamoljen sam, da napišem uvod uz članak isusovca o. Radogosta Grafenauera »Neke kritičke primjedbe uz lekcionar za godinu C.« Pristao sam. Ne zato, što bih mogao potpisati svaku tvrdnju o. Grafenauera. U koliko su primjedbe o. Grafenauera čisto lingvističke prirode, ne smatram se pozvanim da sudim o pojedinostima.

Nekada sam mislio, da dobro poznajem svoj materinski jezik. Danas bih se strašio to reći. Jer - čim počneš govoriti ili pisati - ospe se na tebe sa svih strana paljba: ne valja! Ovo nije pravilno, ono nije pravilno. To je srbizam, to je provincijalizam, to nije u duhu hrvatske sintakse, to je ruglo književnog stila. Tako mi neki dan rekoše, da je prilog s a s v i m srbizam, hrvatski da se kaže p o s v e. Isto me tako naučiše, da prilog u m j e s t o pripada istočnoj književnoj varijanti; čisto hrvatski mora se reći m j e s t o. Moram priznati, da mi to nikada prije nije padalo na pamet. Jednako, kao što me nije puno mučilo pitanje, da li se hrvatski kaže točka ili tačka, da li se hrvatski mora reći čimbenik, a ne činilac, kako pišu Srbi, itd.

molitva trebala bi da potpomogne nadnaravno usmjerivanje čitavog njihovog nastojanja i djelovanja. To je već pred nekoliko godina izraženo u novom franjevačkom općem zakonodavstvu: **»Gdje god braća žive u zajednici ili se na bilo koji način skupljaju, neka njihova zajednička molitva bude Božanski časoslov«** (Gen. Konst čl. 20, 2).

Čini se da dosadašnje pojednostavljenje Časoslova nije puno u praksi pomoglo oživljavanju kršćanske molitve. Ljudi uglavnom **od jedne forme prelaze na drugu.** Ako to bude i sada kod ove konačne reforme, neće se postići svrha za koju se sve ovo radi. Mnogima je glavni problem: **kolika je obveza.** Ima problem koji je mnogo važniji: **kako da se od forme prijeđe na život.**

Ako dolaze novi oblici, potrebna nam je i nova revnost da iznađemo novi način kako ćemo **»jednodušni i jednim glasom slaviti Boga Oca Gospodina našega Isusa Krista«** (Rimlj 15, 6).

Fra Jure RADIĆ

NEKE KRITIČKE PRIMJEDBE UZ LEKCIONAR ZA GODINU C

Zamoljen sam, da napišem uvod uz članak isusovca o. Radogosta Grafenauera »Neke kritičke primjedbe uz lekcionar za godinu C.« Pristao sam. Ne zato, što bih mogao potpisati svaku tvrdnju o. Grafenauera. U koliko su primjedbe o. Grafenauera čisto lingvističke prirode, ne smatram se pozvanim da sudim o pojedinostima.

Nekada sam mislio, da dobro poznajem svoj materinski jezik. Danas bih se strašio to reći. Jer - čim počneš govoriti ili pisati - ospe se na tebe sa svih strana paljba: ne valja! Ovo nije pravilno, ono nije pravilno. To je srbizam, to je provincijalizam, to nije u duhu hrvatske sintakse, to je ruglo književnog stila. Tako mi neki dan rekoše, da je prilog s a s v i m srbizam, hrvatski da se kaže p o s v e. Isto me tako naučiše, da prilog u m j e s t o pripada istočnoj književnoj varijanti; čisto hrvatski mora se reći m j e s t o. Moram priznati, da mi to nikada prije nije padalo na pamet. Jednako, kao što me nije puno mučilo pitanje, da li se hrvatski kaže točka ili tačka, da li se hrvatski mora reći čimbenik, a ne činilac, kako pišu Srbi, itd.

Eto, došlo je u mojoj glavi do velike pometnje. I to ne samo u mojoj. Jednostavno više ne vjerujemo sebi ni lijepom jeziku, koji je nekada iz usta naših majki romonio kao čisti gorski izvor. Što ćemo! Vremena se mijenjaju.

Pa ipak bih se ja, unatoč ovim nešto zajedljivim mislima, u načelu složio s o. Grafenauerom i njegovim kritičkim primjedbama o lekcionaru C. Već rekoh: ne zato, što bih bio uvjeren, da su svi prigovori o. Grafenauera tvrdi kao sveto slovo, nego jednostavno zato, što mi se jezik hrvatskih lekcionara ne sviđa. Ni meni ni mnogim drugima, kojima su došli u ruke.

O pojedinim zamjerkama o. Grafenauera neka sude stručnjaci. Njegovi su sudovi oštri, ali ni oni na drugoj strani nisu pristaše taktike starca iz Jasne Poljane. Ako su napadnuti, znat će se oni braniti. U njihovoj prevodilačkoj ekipi ima jezičnih stručnjaka, pa neka leti perje na jednoj i na drugoj strani.

Međutim, meni se čini, da se o jednome ne može sumnjati: jezik u našim dosadašnjim lekcionarima ne može zadovoljiti ljude od ukusa. Ja se ne bih toliko zaustavljao na pojedinim izrazima, samo bih rekao jedno:

Prijevod novozavjetnih odlomaka, koji su uništili u lekcionar B i C, ima u sebi nešto, što vrijeđa. Vrijeđa naše uho. Mi Hrvati dobili smo tijekom ovog stoljeća nekoliko prijevoda Sv. Pisma Novog Zavjeta: Ivekovićev, Štadlerov, Zagodin, Sovićev, Šarićev, Rupčićev, da i ne govorimo o evanđelistarima Vlašićevu i Žuvićevu, te o Kriewaldovom »Rimskom Misalu«. Ni za jedan od njih ne može se reći, da je loš. Pa ipak, ni jedan od njih ne imade čast da uniđe u nove liturgijske knjige. Za tu svrhu — odmah poslije BIBLIJE, koju je izdala STVARNOST i koja je dobila odobrenje Episkopata — stvara se novi prijevod. Nov toliko-barem, što se tiče Novog Zavjeta — da nam se koji put učini, da ga prvi put čujemo.

Da li je to dobro? Neovisno o svim drugim nedostacima već taj je nedostatak dovoljno velik, da se upitamo: zašto to, čemu je to bilo potrebno? Zar se naši sveti tekstovi moraju vječno mijenjati? I preudešavati, kao da su svete knjige nečije literarno vlasništvo, eksperimentalni poligon nečijeg ukusa i stila?

Kod nas se puno eksperimentira. I naglo se radi, svejedno što se svaka naglost mora kasnije okajavati. U Svetom Pismu Starog Zavjeta (izd. »Stvarnosti«) usrećiše nas riječju J a h v e, mjesto da smo se držali u hrvatskom, pa i u srpskom, jeziku

davno prihvaćenog termina Gospodin ili Gospod. Ta strana riječ nije dakako mogla unići u hrvatski lekcionar; morali smo se opet vratiti starini.

Eto, tako lutamo. Postajemo žrtva svoje brzopletosti i svojih ambicija, a sve na štetu zdrave religioznosti našega puka. Jer, ako itko voli skokove i eksperimente u Crkvi, Božji ih narod ne voli. On hoće da u svojoj Crkvi osjeti nešto od vječne nepromjenljivosti božanske stvarnosti. »Christus heri et hodie: ipse et in saecula« (Heb 13, 8).

Što će trebati učiniti, da se takvi nedostaci izbjegnu, nije lako reći. Jedno je međutim jasno: ekipa prevodilaca liturgijskih tekstova ne smije biti neko zatvoreno tijelo, ograničeno samo na Zagreb ili užu Hrvatsku. Neka se u tu prevodilačku ekipu uzmu jezični stručnjaci i iz drugih krajeva naše zemlje. I neka se nikada jednome čovjeku ne povjerava, da prijevode liturgijskih tekstova razmjera, kroji i modelira po svome ukusu. ***Više očiju više vidi!***

Teško je, vrlo teško, u toj stvari zadovoljiti svačiji ukus. Pa ipak će ono, što se bude prilagodilo ukusu većine, izdržati prigovore i kritike. I biti prihvaćeno.

Dr Smiljan Čekada, nadbiskup

• • •

Prije nego pristupim kritici lekcionara navest ću Papine riječi koje izražavaju što Crkva očekuje od stvaralaca liturgijskih tekstova na narodnom jeziku. Svoj nagovor Papa je 4. rujna 1965. održao pred stručnjacima koji su se sa svih strana svijeta skupili u Rim da rasprave pitanje prijevoda liturgijskih knjiga. Papa razglaba: »Premda mora biti narodni jezik u liturgiji svima, pa i maloj djeci, razumljiv, ipak mora biti otmjen, drugačiji od svagdašnjega jezika na ulici, dostojan uzvišenih istina koje izražava. Posebno treba nastojati da se na svim područjima istoga jezika stvori usklađen jedinstven tekst koji bi izbjegao osebujnosti pokrajinskih prijevoda.«

»U toj stvari mora svima lebdjeti pred očima zajednička svrha. Obveza je u savjesti to teža, što je riječ o najsvetijem djelu cijele Crkve!«

Zbog stvaranja jedinstvenoga teksta Vijeće za sprovođenje liturgijske konstitucije zatražilo je od biskupskih konferencija s različitim dijalektima na istom jezičnom području da sastave »mješovitu komisiju« gdje će doći do riječi

sva područja toga jezika (Notitiae br. 31—33, str. 290). Tu obvezu sv. Kongregacija bogoštovlja nedavno ponovno naglašava (Notitiae 52, g. 1970, str. 84—85). Natuknula je da je u prijevodima kudikamo važnije poznavanje domaćeg jezika nego umijeće u latinskom izvorniku. Prevodilac niti smije biti sitničav, niti voditi previše računa o doslovnoj ljepoti rimskog izražaja, nego mora više paziti na pastoralnu korist ne bi li stara ljepota jezika i misli zablistala u novom ruhu, iako drugačijega stila. Jedan te isti mora uvijek ostati duh.« (Notitiae br. 12, str. 396—397).

Naša domaća stvarnost

Čovjeka srce boli kraj površnosti naše prevodilačke komisije koja se uza svu svoju nedoraslost ogromnim zahtjevima zavija u neki nimbus nepogrešivosti. Duša te zaboli kad od tolikih svećenika čuješ sve više tužbi na nezgrapnost tekstova, a ne možeš im pomoći. Naši su svećenici slali primjedbe! Komisija ih je bacila u koš! U nju se ne smije taknuti! Ona se brani: »Imamo dobra stručnjaka za latinski i hrvatski jezik!« U razgovorima s pravim jezičnim stručnjacima, naprotiv, čujemo da imaju oni veoma ozbiljnih prigovora hrvatskom jeziku prevodilačke ekipe.

Jezik novog lekcionara

Novi je lekcionar sve drugo prije nego otmjen. Često je banalan, nezgrapan, vrvi provincijalizmima i nije u stanju da u štokavskim krajevima probudi samo i mrvičak svečanog raspoloženja. Bosanski ga i hercegovački svećenici i vjernici, naprotiv, čitaju i slušaju s negodovanjem, ogorčenjem, sa sve većom mukom!

Zašto? Pristupimo najprije k banalnosti koja često nimalo ne odskače od jezika što ga čuješ na ulici, čitaš u dnevnoj štampi. Kako nezgodno zvuče toliki »pa«, »ta«, »no«, »po«, »kod«! Naša prevodilačka ekipa čini utisak da je zagrebačko kajkavski orijentirana! O suvremenom i književnom štokavskom jeziku mjestimično nema ni govora! Ne razlikuje pobližeg značenja riječima »zbog« i »radi«; »gdje«, »kamo«, »kuda«; »nakon«, »kasnije«, »poslije«, a svaki čas upotrebljava u vremenskom smislu (književno) krajevno obojeni »zatim«; vrvi od pasivnog i imeničnog tuđeg izričaja. Teško zanemaruje biranje riječi, stil, blagoglasje hrvatskog jezika. Bira i kuje neukusne riječi koje u Zagrebu, u znanstvenoj literaturi možda i zvuče, a književno štokavsko izo-

braženo uho u liturgiji bacaju iz koncepta i uz najuzvišenije misli stvaraju zlu krv! Nevoljko se osjeća takav štokavac, jer mu se nameću ljudi koji ljepotu i zvučnost književnog hrvatskog jezika navlače na neke latinsko-grčke kalupe, bez osjećaja za hrvatsku jezičnu logiku i melodiju. Ne paze osim toga ni na osnovne crte što im ih je biskupska konferencija postavila npr. s obzirom na hebrejska imena. Ne poštuju odluka s obzirom na pojedine riječi. Ako Papa želi da jezik bude jedinstven, to nešto znači! Ako su biskupi zaželjeli da ostanemo uz kalež, onda i to nešto znači! Komisija ne pazi ni na jedno ni na drugo! Izbacuje po svom, u jezičnom smislu, provincijskom ukusu, stare, lijepe riječi koje još uvijek žive i bez ukusa ih zamjenjuje siromašnim provincijalizmima, koje vade iz naftalina, i kojekakvim neuspjelim kovanicama! Riječ Gospod Bog nećeš lako naći u tekstovima.

Glagol

Ljepota i snaga hrvatskog jezika je u glagolu, a naši se prevodioci upravo posvadiše s njime te na svakom koraku vrijeđaju osjećaj štokavskih krajeva koji su književnom jeziku bliži!

Pođimo od značenja. Ima glagola kojima prevodilačka ekipa uopće ne shvaća **književni smisao.** Takav je glagol »kazati«, »pasti«, »ljubiti«, »voljeti«.

»Kazati« ne znači isto što i »reći«. Stoga nije dobro: »Pilat **kaže** Židovima: 'Evo čovjeka!'« (94: broj znači stranicu!), niti: »Pilat kaže Isusu: 'Odakle si ti?'« niti: »Pilat kaže Židovima: 'Zar vašega kralja da razapnem?'« (95) To su možda provincijalizmi!

Ovce **»pasu«** travu, a pastir ocve »čuva«, »napasa«, ili im bude pastir! A nikad u književnom jeziku pastir ne »pase« ni travu ni ovce, niti biskup pase svoje stado, nego mu bude pastir! To naši kajkavci ne mogu dokučiti? Moguće je riječ: »Pasi ovce moje« u liturgiji već i poprimila pravo građanstva?

Ljubiti gdjekad ima prizvuk ljubljenja! U tim slučajevima treba obvezatno uzeti glagol **»voljeti«.** Tih nijansa naši dobri Zagrepčani valjda ne osjećaju?

Komisija se posvadila **s glagolskom rekcijom.** Njoj nije nimalo teško reći da netko liči »nekomu«, umjesto da liči **»na** nekoga« (74, 177 itd), ako uopće »liči!« Ona komotno krštava Židove **na** Mojsiju (62), ne zna da se žudi **za** nečim, a ne **nešto** (63), da se netko pribije **uz** nekoga, a ne **kod**

nekoga (67), ako se uopće i pribije, a ne privije, prione. Ne zna da čovjek privoli **na** nešto (79), prijeđe **k** nekomu (114), a posvjedočiti možemo samo **za nekoga** (94), a ne »za nešto«, nego **»nešto«**! Nekoga možemo položiti **na** drva (102), a **po** drvima možemo položiti platno! Odvojiti **od** majčine utrobe znači ono isto što i »odrezati pupak«, samo je otmjeniji izraz. A taj izraz nipošto ne znači odvojiti tj. **odrediti** još **u** majčinoj utrobi za neko poslanje, npr. za apostolsko (191)! Pa tu je riječ o neshvaćanju hrvatskog jezika!

U izboru glagola lekcionar je često veoma nesretne ruke. Možda nije najzgodnije rečeno da se Isusu »suobličavamo« (70). Prevodilac ne razlikuje glagolskoga vida glagola »znati« i »poznavati« (77), »bit će« od »bude« (86); tu je riječ o pravoj kajkavštini! Ne razlikuje »naučiti« od »naviknuti« (92), »smaknuti« od »ukloniti« (95) »dovršiti« od »svršiti« (96). Komisiji zgodnije zvuči podraniti nego poraniti ili uraniti (102), ne osjeća da se grubo čuje ako tko u molitvi »viče«, a ne »vapije« k Bogu (104); voli reći da je Bog »vrgao« Egipćane u more, nego da ih je »bacio« (105), uvijek joj netko negdje »hodi« (110, 111, 113, 114 itd), očima »okružuje«, a ne kruži, gleda okolo; okruživati znači omeđivati, otprilike krugom! Lekcionar uvijek u srcu nešto »prebire«, »oglašuje« nekakvu sreću, »obznanjuje«, Boga redovito voli prizvati nego zazvati. Sv. Pavao jednom zgodom čak i »preže« na Isusa (70), čudim se što u toj zbrci i ne »zareži«! To je čisti provincijalizam! Da nismo imali već boljih prijevoda, čovjek bi na jedno oko i zažmurio! U novoj liturgiji apostoli »driješe« magare (72) kako bi ga mogao Isus »zajahati« umjesto da upotrijebe otmjeniji izraz »uzjašiti« (72), ili bi ga »posadili« što u liturgiji baš ne zvuči! Čovjek samo čeka da ne reknu kako je pustio korijen (72, 95, 105). Otac ga »posjedi« sebi zdesna (143)! U njih je glagol aktivan! Ako li je riječ o »posjesti«, onda bi tek bilo zlo: u Vukovu je rječniku jedino značenje toga glagola; posjesti konja! Znači: »uzjašiti«! (Vukov rječnik str. 566). Njima nije dosta da Otac Sina uzvisi. Mora ga »preuzvisiti!« (74, 75, 92). Upravo se zaljubila komisija u neke nezgrapne glagole, u neku starudiju što je, kako već rekoh, vade iz naftalina kao »uminuti« (bol umine!), »ište«, »zaište«, »umaći«. Njihov izraz često ne pokazuje osobita poštovanja! Općenito novi lekcionar slabo pazi na to: lopov umakne, masa buči, sluga se priziva. Krist se skloni; tu ne treba robovati izvorniku, nego treba napipati bilo hrvatskog jezičnog osjećaja! Pilat

je Isusa predao »prohtjevu« Židova, a ne njima na volju (78), žene »motre« Isusov grob. Kamen se »otkotrljao« i već se godinu dana »kotrlja«. Štokavcima je već dosta tih neukusnih izraza! Tko će ih podnositi? Komisija pomišlja na to da bi Isus mogao »bučiti« (47), ne razlikuje kada treba »zapovjediti«, kad li »zabraniti« (127). Ako latinska riječ »iubeo« ima više značenja, moramo izdiferencirati pravo značenje prema smislu! Njemački »Onkel« može u nas biti »ujak«, ne samo »stric«! Isto tako »iussit« može značiti »zabranu«!

Svejedno je njima, hoćeš li »htjeti« ili »željeti«, a češće se služe i participom »hoteći« (127). Oni se olako mole: »Pošlji« Duha Svetoga... (113). Možeš »suuskrsnuti« (118). Mogli bi najprije otvoriti diskusiju. To je smion pokušaj. Možda će s vremenom biti na mjestu, ali je pitanje da li je danas riječ prihvatljiva, pogotovo u lekcionaru. Drugo je liturgijska knjiga, drugo visoke teološke rasprave sa stručnim rječnikom!

Možeš se »udomiti« umjesto nastaniti (111). Kad uzimaju nepotrebni aorist »opraše« haljine, čovjek pomišlja kako će se zagrebačka djeca čuditi zar i u nebu praše (isprašuju) haljine (133). Židovi u Nazaretu Isusa »povlađuju« (172), dok im još Pismo »odzvanja«, a ne »zvoni« u ušima (172). Netko »tavori« dane (177). Grijeh se u njih nikako više ne prašta, niti oprašta, nego samo još »otpušta«. Po njihovu Bog nas ne zavija, nego »uvaljuje« u tugu (190)! Mi ćemo u novoj liturgiji »dojiti«, »sisati« »dojke« Božje utjehe (202), pošto smo i lani čuli kako se »reže pupak« i kako Izraelu »rastu dojke« (19. petak kroz godinu), a Isusu je Otac stavljao čak i žvale u usta (na blagdan Srca Isusova), što su Francuzi i Slovenci preveli mnogo ukusnije! Uostalom kakva li čuda: ove godine komisija predmnijeva da Otac Isusa i »posjede« (Usp. Vukov rječnik str. 566)! Zar ne znamo više kako se u liturgiji prevodi riječ »ubera«? Logički sad ćemo uskoro u misalu čitati: »Blažene dojke Djevice Marije...« Ova nam ista komisija pripravlja novi misal! Što sve neće izmisliti ljudi bez osjećaja za jezik, za otmjenost izraza? Mi smo »suukopani«, »suuskrsnuli« (212), lijepih li kovanica! Izgubljeni sin »spiska« dobra svog oca (238), a sv. se Pavao »zlopati« (246, 249). Mi smo dosad mislili da se farizej u hramu isprsivao. Sad ćemo čuti da je čovjek možda i po prirodi »uspravan« (256), zašto ga Isus uopće i kori? Zar zbilja moramo podnositi svu tu neukusnu samo-

volju jezično siromašnih »učenih glava«, da nam sole našu prostu štokavsku pamet ovdje u Bosni svojom kajkavštinom, a da se zbilja do neba nemaš nikome požaliti?

Ljepota hrvatskoga glagolskog izražaja dolazi do svoje snage u funkcionalnosti vremena i načina što razbija monotoniju i unosi živahnost. Treba, dakako, poznavati finese. Prevodioci postupaju kao kovač kad lupa čekićem po pisaćem stroju! Ne gube li ti ljudi svaki osjećaj za književne štokavske finese? Mehanički prevode latinski perfekt i grčki **aorist** hrvatskim aoristom; imperfekt i historijski prezent isto tako. Ovakvo je pravilo potpuno nesnosno. Slute li oni da je logika našega jezika drugačija? U njih je najživahnije pripovijedanje u historijskom prezentu, u nas u aoristu! Da od brojnih primjera (15, 28, 36, 70, 76, 79, 85, 93, 102, 125, 129) izvadim jedan: »Abraham **podigne** žrtvenik, **sveže** sina i položi ga po drvima na žrtvenik. Pruži **sad** (!) Abraham ruku i **uzme** nož da zakolje sina. **Uto** (!) ga **zovne** s neba anđeo... Nije li ni tu prevodilac osjetio potrebu aorista? Očito je uopće nije sposoban osjetiti! Ipak se njime razbacuje! (tekst 102). Upotrebljava i neukusne oblike: »On slabosti naše ponije...« (89). Znaju prihvatiti aorist u čisto službenim izvještajima, samo nek je to vrijeme u izvorniku! Neukusno su nametljivi s **imperfektom,** gdje bi mogli postupati obazrivije! Tog vremena u nas više nema izvan štokavskih krajeva i književnih djela. Dolazi samo diskretno na vidjelo. Naša se prevodilačka ekipa razbacuje njime. Primjer zato neka nam je Muka Kristova (75—80). Prevodilac ne misli na to da upotreba vremena ima svoju logiku. Treba da razbija monotoniju! Ne paze kad je epska živahnost na vrhuncu. Ako tome i bude tako, često kvari ljepotu kakva nezgrapnost kao u rečenici: »Izraelci **hodahu** posred mora po suhu...« (104), gdje potežu za zastarjelu riječ »hodahu«. Komisija ipak nije osjetila potrebe da imperfektom suzbije oporost izraza u istom pripovijedanju, možda još i više na vrhuncu epike: »Mojsije **je** držao ruku ispruženu nad morem...« Njima monotonija nije važna! (104) Da ne duljim! Njih ne nadahnjuje logika hrvatskog jezika!

Futur je često osakaćen. Infinitiv iza glagola »će« najčešće je u psalmima oštećen za slovo »i«. Ako to radi ritmike koji put nije krivo, prijevod ne gleda na to. Često se taj »i« otkida bez osjećaja za ugođaj! Možda gdjekad pretjeruje i u ispuštanju čestice »će«! To je teže ocijeniti, ali često mi tako izgleda!

Prezent koji označuje trajanje ili ponavljanje znaju graditi glagolom koji ima svršeni glagolski vid: »Sveznajući, samo je on poznaje..., on koji **pošalje** svjetlost, i ona, gle **pođe**, natrag je **zovne** i dršćuć ona ga posluša.« (110). To su grube pogreške! Muka je i s njihovim nijekanjem. U štokavskim krajevima treba da jezičnu niječnu česticu **ni** češće upotrijebiš! Nezgodno zvuči: »Jer moje misli nisu vaše misli, i puti moji nisu vaši puti« (108), a da ne govorimo ovdje o riječi »puti«! »Kad bih imao dar prorokovanja... a ljubavi ne bih imao — ništa **sam!**« (171). »Ne posavjetovah se — s tijelom **i** krvlju i ne uziđoh u Jeruzalem...« (191). »Nema više — Židov — Grk! Nema više — rob — slobodnjak! Nema više — muško — žensko! (umjesto lijepe stare formulacije (197). Ovdje bi bila riječ o novom načinu izražavanja u stilu Ive Andrića. Za liturgiju je neobičan. Uzmemo li činjenicu kako svećenici i čitači ne paze na stanke, taj bi stil za vjernike značio katastrofu, direktni napadaj na njihov jezični osjećaj!

Stilistika

Nevolja postaje još veća kada čovjek pomišlja na nespretno vezivanje dijelova rečenice. Namjerne rečenice komisija olako sklapa rječcom »te«, a pri tome se ne osjeća nimalo nevoljko! »Dao vam Gospodin, **te** jedni prema drugima rasli ljubavlju...« (4) »Ti daješ **te** niče trava za stoku« (101) (slično 25, 38, 147).

Još je možda i grublja pogreška što pokušavaju stvarati namjerne rečenice pomoću infinitiva (12, 14, 46, 59, 61, 67, 70, 83, 85, 90, 95, 128, 131, 137 itd). Šteta što komisija nije proučila poglavlje: »Sve pravilno, a konstrukcija pogrešna« iz knjige »Književni jezik u teoriji i praksi« od Lj. Jonke (Zgb 1965). Neštokavske su konstrukcije, piše Jonke: »Nije naše ispitivati, učenikovo je učiti« itd. Neukusno zvuči banalan izraz »ima roditi« (46) umjesto treba da rodi. Što ćemo reći za rečenicu: »On me posla blagovjesnikom **biti** siromasima, **iscijeliti** srca slomljena; zarobljenicima **proglasiti** slobodu, sužnjevima oslobođenje; **proglasiti** godinu milosti Gospodnje, **utješiti** sve ožalošćene, **razveseliti** žalosne na Sionu, **dati** im vijenac...« (83, 85 čak 2 put). Sličnih sintaktičkih nevolja ima, na žalost, još podosta (36, 60, 92, 94, 137 itd). Možemo reći da je i ovdje riječ o grubome manjku osjećaja za logiku hrvatskog jezika. Mogli bismo reći npr. posla ga navještati blagu vijest (glagol u infinitivu je aktivan!). A

nikako ne zvuči: »On me posla blagovjesnikom **biti** siromasima (u pasivu). Jezična je sloboda velika, gipkost elastična, ali sve ima svoje granice kojih naš prevodilac nije znao osjetiti!

Što da čovjek istom rekne o nemogućoj upotrebi participa (42, 70, 76, 87 itd), gdje komisija ne bježi ni od zastarjelih oblika npr. vidjev (76, 87), da ne spominjem pretjeranu upotrebu pasiva (28, 51, 70, 76, 79, 89 itd), nezgrapno trošenje prijedloga »po«: vlada **po** zemlji! (100, 112 itd), imenično izražavanje, našem jeziku tako tuđe i nategnuto (25, 28, 57, 62 itd). Najveća je nevolja, ponavljam, što smo imali ljepše i razumljivije, pastoralno daleko zgodnije, pa i od Svete Stolice odobrene tekstove, a sad nam se ovi »jezikodupci« popeše navrh glave! Jao nama, idemo sve na gore!

Raspored riječi

Nevolja je novog lekcionara što bez osjećaja za književni jezik sklapa nemoguće rečenice. Raspored je riječi sve prije nego pjesnički, svečan, blagozvučan, što Crkva, kako smo na početku čuli, tako toplo priželjkuje! Čovjek dobiva dojam kao da predvodioci svjesno remete svako blagoglasje.

Moramo priznati da je po sebi katkada svečanije, zvučnije, pjesnički pogođenije, dođe li pridjev, prisvojna zamjenica iza imenice. Ali treba i tu imati osjećaja koji predvodioci slabo pokazuju. Evo dokaza. Oni drže da je bolje reći: »Reče **Isus svojim učenicima«**, nego »Reče Isus učenicima svojim.« Ne osjećaju kako je štokavcu teško izgovoriti onaj **»Isus svojim. . .«** Takav je u njih upravo sistem! Ni jednom nisu ove riječi poredili pravilno, ni u jednom od svojih dosadašnjih lekcionara! Evo nekoliko obrnutih primjera kao da hotice baš remete ugođaj zvučnosti: »Evo sluge moje**g ko**ga podupirem« (47). U ono vrijeme Isu**s s**e uputi (70) umjesto »uputi se Isus.« »Osta Isu**s s**am« (70) mjesto: Isus osta sam. . . »**Iz zemlje e**gipatske« (triput na str. 335! To je, dakle sustav!) Umjesto da stvaraju pjesnički ugođaj zvučnosti, oni se upravo brinu za što mučniji izgovor! Očito nemaju osjećaja! Zar da stvaraju tekstove ljudi kojima je kriterij robovanje doslovnu prevođenju? Daleko je to od rimskih propisa! »Ali drugog puta nema!«

Komisija nema nikakva poštovanja prema staroj predaji. Čovjek bi rekao da upravo žele razbiti svaki ugođaj, svaku duhovnu slast: »Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po riječi tvojoj!« Ne! Mora se preokrenuti: po **tvojoj**

riječi! Slično u pozdravu prije mise: »Milost . . . i zajedništvo **svetoga duha** sa svima vama!« Želim naglasiti da je drugo Duh Sveti, a drugo sveti duh! Jedno je terminus technicus za treću božansku osobu, a drugo znači neku duhovnost, raspoloženje itd. Oni to valjda ne razlikuju!

Navest ću još nekoliko tekstova koji pokazuju kako slab osjećaj ima komisija za stilistiku: »**On nas** spasi **ne** po djelima što ih u pravednosti **mi učinismo. . .**« (28) »Postade toliko moćniji od anđela koliko **je uzvišenije** nego **oni baštinio ime!**« (31) Volio bih znati koje će dijete taj tekst pravilno pročitati? U nas nije nijedno uspjelo, premda sam ih upućivao! A negdašnji može svaki! Bez po muke! Da nastavim! »Kada dođe punina vremena **odasla** Bog Sina svoga: od žene bi rođen, Zakonu podložan da podložnike Zakona otkupi, **te** primimo posinstvo.« (38) »Slava tebi, Kriste, **propovijedani** narodima! Slava tebi, Kriste, **vjerovani** u svijetu!« (42) Dok bismo još mogli za nevolju prihvatiti: »narodima propovijedani, ipak »vjerovani u svijetu« nikako ne ide! Da nastavim: »Doista, srcem vjerovati opravdava, a ustima ispovijedati spasava.« (55) Dosta tih infinitiva! Čemu kvariti stare lijepe tekstove: »Vjera srca postiže pravednost, a priznanje usta spasenje!« Dalje: »Hrama u gradu ne vidjeh. **Ta** Gospodin, Bog, Svevladar **hram je njegov i Jaganjac!«** (139) Staro: »Njegov hram, **naime, jest** Gospodin, Bog, Svemogući, i Janje.« Da nastavim: »Sve mu podloži pod noge, a njega postavi — nad svime — Glavom Crkvi.« (143) »Ili dakle ja, ili oni: tako propovijedamo, tako vjerujete.« (175) Stari prijevod: »To dakle mi — bio ja, bili oni — propovijedamo; to ste vi vjerom prigrlili.« »Tko će se **za nas** popeti na nebesa, **skinuti** nam je i **objaviti** da je vršimo! Tko će preko mora **za nas** poći, **donijeti** nam je i **objaviti** da je vršimo?« (205). Koliko se to može ljepše i lakše izraziti: »Tko će nam se popeti na nebesa da nam je skine itd.« Je li sve ono još hrvatska logika?

Čistoća zapadne varijante

U novom prijevodu zbunjuju u hrvatskoj varijanti neuobičajene riječi: tanan (istančan), nejače (dijete), obznaniti (objaviti), obznanjivati (navješćivati), ličiti (biti nalik, sličan), zlopatiti se (muku mučiti), nuditi koga (komu); loš, oblast (područje), sa, njen (njezin), potstaći (potaći), radije ćemo da **prestupimo** (260).

Imena

Spomenuo sam kako je biskupska konferencija zatražila da u liturgiji ostanu imena iz Vulgate. Novi se lekcionar toga sve manje pridržava. Govori o Midjancima (23), Jahvi (61, 105), Siloamu (63), Gilgalu (65), Jošiji (169), Abišaju (180), Sidkiji (223), Malkiji, Kušitu, Ebed-Meleku (223), Taršišu, Mošeku, Rošu (226). Štoviše stvar ide sve na gore. Dok u lekcionaru o kojemu je riječ još stoji: »vladari arapski i sapski danak će donositi« u novom za svaki dan već možemo pročitati isti tekst: »Vladari Šebe i Sebe danak će donositi.« (Red čitanja, svagdanja čitanja I, str. 111!) Kamo to vodi? Kojim pravom netko na svoju ruku malo pomalo obara, mijenja, olako isprevrće našu više nego tisućgodišnju baštinu gdje dolazi do izražaja **naša pripadnost zapadnom kulturnom krugu?** Čini mi se, da su gospoda zaboravila kako je, inače sjajan prijevod dr. Sovića bio u svoje vrijeme zabačen od episkopata upravo zbog uvođenja tih našoj kulturi tuđih oblika! Istina, ovaj naš novi prijevod još nije otišao tako daleko da govori o Vitleimu i Jovovoj knjizi. Ali što rade? Zar se igraju s nama? Lekcionar nije znanstvena rasprava nego vjerska knjiga koju sav kršćanski puk treba da primi bez odbojnosti!

Nezgrapne i neukusne riječi

Komisija bez ukusa stvara i kroji nemoguće riječi: sveze su ja cipele, ljubav Božja nije nikakva sveza (35)! Isus nije **posred** učitelja (76), niti posred prijestolja (133), ne kaže se posinstvo (41), dari (45), rasporedba milosti (45). Zvijezda se nije zaustavila **povrh** mjesta (46). Izvještačeno je i neozbiljno reći da je natpis bio **ponad** Isusa (76, 112), Duh Sveti nije uzeo **obličje** goluba (49, 74, 89). Abraham nije dijelio meso na »pole«, nego na polovine (57). »Pol« je nezgodna riječ koje se zbog nerazumljiva provincijalizma »pole« spontano sjetiš! Nije najzgodnija riječ ni »spust« za nizbrdicu na Maslinskoj gori (72). Nezgrapan je i nemoguć izbor riječi u mnogim rečenicama: »Krist Isus, trajni **lik** Božji, nije se kao **plijena** držao svoje **je**dnakosti s Bogom, nego sam sebe **oplijeni** uzevši **lik** sluge, postavši ljudima sličan: **obličjem čovjeku** nalik... da se na Ime Isusovo prigne koljeno **nebesnika, zemnika i podzemnika.** (74) »Christus Iesus« latinski svečano zvuči. U hrvatskim sakralnim tekstovima je nezgodno: Krist Isus! Upravo je izazov! Da nastavim: »janje od jedne

godine« (86) umjesto od godinu dana. Nemoguće je nasilje nad jezikom kada lekcionar tvrdi da su pogani naše **sutijelo** (36). Upotrebljava riječ dovratnik mjesto ljepšega dovratka (86), dio za udio (88), svekoliko mjesto svi (106), puti mjesto putovi (108), praskozorje mjesto u cik zore (121), znamenje mjesto čudno ili znak (123), mladenka nije ženiku nevjesta! (161), zaludna mjesto uzaludna vjera (178). Nezgrapno je reći da je Isus »prvina« (178), kao da je riječ o kemijskim elementima ili o prvim žrtava u proljeće! Drugo je zemljan, drugo zemaljski: »Kakav je zemljani takvi su i zemljani, a kakav je nebesan, takvi su i nebesni (181 - 182)! Nije ovdje riječ o kemiji! Nespretno je reći svojim **mr**ziteljima umjesto **n**eprijateljima! (182). Bolje je reći razdor nego razdjeljenje (225), molbenica je nezgodan izraz za molitvu (240). Riječ »vrstan« nije za samostalnu »potrošnju«, već npr. može netko biti vrstan književnik, a ne naprosto vrstan (252). Veoma nezgrapno zvuči u liturgiji kovanica »pojavak« Kristov za dolazak, došašće (252, 255), udioništvo za udio ili sudjelovanje (267). Prvak može tko biti u sportu. Za Isusa je riječ nedolična, neotmjena. Svaki državni poglavar sam je po sebi prvak, a svaki prvak nije državni poglavar! Stoga se i kaže: **prvi** čovjek države (268).

Prevodilačka ekipa daje prednost dužim riječima, dok je književni jezik sklon kratkoći. Ne okrenuti, nego krenuti na put (90, 95) kruh siti, ne nasićuje (101), bolje kruži nego okružuje očima, ne stojimo uokolo, nego okolo (128). Ne: Bog nas nije obavio, nego ovio kožom (151). »Ako ti je to **pre**malo, još ću ti dodati«, bolje: malo (193). Latinski komparativ treba katkada prevesti našim superlativom i obrnuto (201): bolje najprije...

Bolje **neki** čovjek od njihova: »Čovjek **neki**« (stalno!

U zamjenicama komisija ne razlikuje on, taj, ovaj. Gotovo redovito lupa bez veze: »Isus reče: Šimune, imam ti nešto reći. A **on** će...« Hrvatska jezična logika traži: »A ovaj će...« Takvi su slučajevi česti (44, 93, 94 itd).

Latinskog ponavljanja et, et, et, ne treba doslovce prevoditi na hrvatski, jer je mučno nasilje. U nas je adekvatni prijevod tih »et« zarez, osim zadnjega (76, 79, 104 itd). Latinski »et« i grčki »kai« može značiti i drugo, ne samo naš »i«. Prevodilačka ekipa to valjda ne zna. Kakvo li joj može biti znanje latinskog?

Imenica »Izrael« nema akuzativa jednaka genitivu (203), kao ni hrvatski narod!

Prevodilačka komisija nema osjećaja kada treba da upotrijebi slavenski genitiv (usp. Jonke n. dj. 369): »Saul ležaše i spavaše i vojnici ležahu oko njega. Tad Abišaj reče: ,Dopusti da ga pribodem za zemlju, jednim jedinim udarcem, **drugoga** mi neće trebati.' »Ovdje slavenski genitiv u našoj jezičnoj praksi nije na mjestu (180), naprotiv, nužno je bio potreban tekstu: »Nema više: Židov, Grk! Nema više: rob, slobodnjak! Nema više: muško, žensko!« Taj bi tekst morao glasiti: »Nema više ni Židova ni Grka, ni roba ni slobodnjaka, ni muška ni ženska!« Tu nema pravila, potreban je osjećaj! Takvih nijansa prevodilac jednostavno ne vidi? U komisiji treba ubaciti nekoliko ljudi iz štokavskih područja i dva, tri prava jezična stručnjaka koji su stekli znanstvenu reputaciju na sveučilištu. Nisu dosta ispiti!

Ima mnogo nevolje s prisvojnim genitivom (32, 67, 83, 93, 113, 195 itd), s imeničnim izražavanjem umjesto glagolskog (25, 28, 57, 62).

Ovo je tek letimičan pogled nestručnjaka. Kada sam i ja na brzinu (za tjedan dana) pokupio toliko pogrešaka, što će tek stručnjak? Ima stranica gdje ima po 40 pogrešaka i nedostataka! Jedva bismo našli stranicu gdje ih ima manje od 10!

Nema smisla da si netko svojata monopol, bile to osobe, bili pojedinci, bile institucije. Treba prihvatiti Papine želje i stvoriti »mješovitu komsiju« u kojoj će imati građansko pravo ljudi koji žele i znaju raditi, koji imaju nešto jezičkog ukusa, pa neka sudjeluju s »učenim glavama« koji su previše samovlasno uzeli tu stvar u ruke! U ovakvom bi slučaju bilo daleko bolje da naše pokrajine ostanu uz staro izdanje odobrenih tekstova iz Biblije Stvarnosti, samo da se izbace sva židovska imena i pojedina neukusna mjesta, tj. takva što ne spadaju u crkvu!

P. Radogost Grafenauer

NOVI LIK SVEĆENIKA

Problem

Kakav će biti svećenik sutrašnjice? I kakav će biti njegov novi lik? Zar odgovor na to ne želi znati već i bezvjerac jednako kao i vjernik?

Prevodilačka komisija nema osjećaja kada treba da upotrijebi slavenski genitiv (usp. Jonke n. dj. 369): »Saul ležaše i spavaše i vojnici ležahu oko njega. Tad Abišaj reče: ‚Dopusti da ga pribodem za zemlju, jednim jedinim udarcem, **drugoga** mi neće trebati.' »Ovdje slavenski genitiv u našoj jezičnoj praksi nije na mjestu (180), naprotiv, nužno je bio potreban tekstu: »Nema više: Židov, Grk! Nema više: rob, slobodnjak! Nema više: muško, žensko!« Taj bi tekst morao glasiti: »Nema više ni Židova ni Grka, ni roba ni slobodnjaka, ni muška ni ženska!« Tu nema pravila, potreban je osjećaj! Takvih nijansa prevodilac jednostavno ne vidi? U komisiji treba ubaciti nekoliko ljudi iz štokavskih područja i dva, tri prava jezična stručnjaka koji su stekli znanstvenu reputaciju na sveučilištu. Nisu dosta ispiti!

Ima mnogo nevolje s prisvojnim genitivom (32, 67, 83, 93, 113, 195 itd), s imeničnim izražavanjem umjesto glagolskog (25, 28, 57, 62).

Ovo je tek letimičan pogled nestručnjaka. Kada sam i ja na brzinu (za tjedan dana) pokupio toliko pogrešaka, što će tek stručnjak? Ima stranica gdje ima po 40 pogrešaka i nedostataka! Jedva bismo našli stranicu gdje ih ima manje od 10!

Nema smisla da si netko svojata monopol, bile to osobe, bili pojedinci, bile institucije. Treba prihvatiti Papine želje i stvoriti »mješovitu komsiju« u kojoj će imati građansko pravo ljudi koji žele i znaju raditi, koji imaju nešto jezičkog ukusa, pa neka sudjeluju s »učenim glavama« koji su previše samovlasno uzeli tu stvar u ruke! U ovakvom bi slučaju bilo daleko bolje da naše pokrajine ostanu uz staro izdanje odobrenih tekstova iz Biblije Stvarnosti, samo da se izbace sva židovska imena i pojedina neukusna mjesta, tj. takva što ne spadaju u crkvu!

P. Radogost Grafenauer

NOVI LIK SVEĆENIKA

Problem

Kakav će biti svećenik sutrašnjice? I kakav će biti njegov novi lik? Zar odgovor na to ne želi znati već i bezvjerac jednako kao i vjernik?

Mnogi se novatori javljaju. I planova je dosta. Neki su se od njih, ako ne baš nametnuli a ono već izrazito istakli. I razne su slike novog svećeničkog lika zaredale. Ali, kakav će on uistinu biti?

Na ovo i na slična pitanja nastoji odgovoriti p. J. Galot SI — Visage nouveau du prêtre, 1970. Pisac se u posljednje vrijeme istaknuo mnogim publikacijama s temama šireg bogoslovskog značenja.

Evo, ukratko, što je autora zanimalo u tom tako suvremenom pitanju svećeničkog odgoja, rada i života.

Ozbiljna je kriza zahvatila svećenički stalež. Sve je manje svećeničkih zvanja, a sve više svećenika koji napuštaju to duhovno zanimanje da ga zamijene s laičkim. Drugi Vatikanski koncil koncentrirao je svoju pažnju na episkopat (LG 18-29). Ne malo značenje posvetio je laikatu (LG 30-38) — dapače, i redovničkom staležu posvećuje naročito značenje (LG 43-47). Ali uzalud tražimo odgovarajući traktat s istim naglaskom i obrazloženjem o radu i životu svećenikovu, a ipak je ova konstitucija jedini dogmatski dokument o Crkvi. Diskusije o kolegijalnosti biskupâ i o njihovu odnosu prema papi, gledom na upravljanje Crkvom, ostavile su po strani pitanje kolegijaliteta svećenika i biskupa s njihovim problemima. Donekle je tu prazninu dopunio dekret »Presbyterorum ordinis« i »Optatam totius«, navodeći glavne dužnosti svećenika u pastvi. Ali nije tome dao dogmatsku podlogu onoga značenja kako to vidimo u Lumen Gentium.

Može li se reći da je Koncil zanemario dati pravi lik svećenika i time povećao teškoće kojima se svećenici susreću u životu i u radu?

Jedan je od razloga za ovakvo stanje i u tome, kako smatra autor, što se pri izrađivanju tih dokumenata nije konzultirala ni jedna veća skupina svećenika. Svećenici nisu imali prilike izraziti, odnosno izraditi i dokumentirati svoje teškoće. Koncil je, doduše, mislio na njih, ali nije pitao što oni sami misle o sebi. Mnogo se govorilo o infantilizmu laika — a pitanje je, da li se sa svećenikom postupa kao s odraslim. Zato je, prema autoru, u zadnje vrijeme i došlo do nekoliko protestnih skupština na kojima su kontestatori iznijeli i stvari koje su još otprije mutile odnose između svećenika i biskupa. I nije čudo što su neki došli na ideju kako treba uspostaviti kolegijalitet prezbitera, da bi se tako veza između svećenika i biskupa više naglasila u odnosu jedinstva i zajednice, a ne u odnosu zavisnosti i podređenosti.

Ovo teško stanje samo se još više pogoršalo isticanjem laikata. To naglašavanje, doduše opravdane prisutnosti laikata u poslovanju Crkve, i njegova uloga u svjedočenju vjere i Crkve probudilo je u svećeničkim redovima novi problem. Nastalo je pitanje: Pa u čemu je sada specifičnost svećeničke službe? Ima li smisla preuzeti na sebe teške obaveze prezbiterijata, kad već tako važne svećeničke dužnosti mogu vršiti laici? A evo kako ih iznosi LG 29: »Služba je đakona, kako mu odredi kompetentna vlast, svečano dijeliti krštenje, čuvati i dijeliti Euharistiju, u ime Crkve prisustvovati ženidbi i blagosivati je, nositi poputbinu umirućima, čitati vjernicima Sveto Pismo, poučavati i poticati narod, predvoditi bogoslužje i molitvu vjernika, dijeliti blagoslovine, voditi obred sprovoda i pokopa.« No kad već i laik ima skoro analognu ulogu u obavljanju pastoralne službe, čemu tako duga i naporna svećenička priprava na taj teški stalež...? Osim toga, laik ima i zavidniji položaj — može više utjecati na svoju okolinu, jer će joj se bolje moći prilagoditi. Pritom mu i sama njegova laička profesija olakšava vezu s okolinom, u kojoj se — uostalom, već kao oženjen čovjek i otac obitelji — normalnije kereće. Lumen Gentium sve to predviđa, pa izričito naglašuje: »Uz pristanak Rimskog Biskupa moći će se taj đakonat podijeliti ljudima zrelije dobi i ako žive u braku, te sposobnim mladićima, za koje, ipak, mora ostati na snazi zakon celibata« (LG 29 b). I, na kraju, laiku je omogućeno čak i sudjelovanje u političkoj aktivnosti.

Koji je, dakle, položaj svećenika u Crkvi i u društvu sutrašnjice?

Sve se svodi na osnovni problem: Što je svećeništvo, i što znači biti svećenik?

Na to pitanje autor donosi više raznih odgovora što ih daju neki osporavatelji. Da spomenem samo neke, najkarakterističnije.

Grupa svećenika udruženja »Echanges et dialogue« postavlja svećeniku ove uvjete:

1) svećenik treba da se bavi i jednom slobodnom profesijom,

2) treba da sudjeluje u politici, kao i u socijalnom životu, i

3) treba da je slobodan ženiti se, a uza sve to zadržavati svećeničke dužnosti.

Oni svoje zahtjeve ukratko ovako obrazlažu:

Svećenik bi lakše istupao na korist općega dodira time što bi se sam uzdržavao; slobodnije bi propovijedao, a psihološki bi svoju okolinu bolje razumio.

Nadalje navode kako svećenik treba da sudjeluje u političkim strankama i socijalnim akcijama, jer to i Evanđelje od njega iziskuje, a on ga ne može propovijedati — i ostati neutralan; Evanđelje mu upravo stavlja u dužnost da se bori za pravdu, mir i slobodu potlačenih.

Spomenuto udruženje uopće ne diskutira o tome da se svećenici slobodno žene — ali, ako se ožene, traži za njih pravo da mogu i dalje vršiti svećeničke dužnosti.

Sve je jedno: Oni su odlučno protiv separatnog, izoliranog života svećenika, koji se proistovjećuje s redovničkim — habit, celibat, život u zajednici... Život svećenika treba da služi kao primjer ovoga života, a ne treba predstavljati nekoga sveca koji je daleko od ovoga svijeta.

Slični su prigovori, u malim varijantama, i nekih drugih osporavatelja. Što na to odgovara autor knjige, iznijet ćemo na kraju.

Ovdje, međutim, počinje s izlaganjem svog nazora o liku suvremenog svećenika.

SVEĆENIK U PROFILU KRISTOVA LIKA

Kriza je korisna

Iako je istina da svećenikovu dušu pritiskuje teška mòra, ovakve su krize od koristi. One mogu biti poticaj za važnu i temeljitu prekretnicu.

Moguća su svakojaka lutanja i stramputice. Neki misle da predlažu tko zna kakvu novinu, kad svećenika uvlače u razne laičke profesije ili socijalno-politički život naroda — a ne znaju da se to već davno prebacilo i izjalovilo u životu Crkve i njezina klera.

Oni pak, koji bi htjeli naći novu prekretnicu u današnjim socijalnim smjerovima i pokretima, treba da znadu kako Crkva nije udruženje poput naših ljudskih društava. Ona se, doduše, izgrađuje na tom društvu — ali na načelima Kraljevstva Božjega.

Začetnik svećeništva Novoga Zavjeta jest Isus Krist. On ga je na sebi najprije ostvario. Obrisi tog svećeništva naznačeni su u riječima Evanđelja; treba ih samo otkriti. A zadaća je Crkve da taj profil Kristova svećeništva otkrije. U

tom nastojanju ona još nije sve iznašla. No, kad dotle dođe, ona će usvojiti lik koji će biti prilagođen suvremenom društvu.

Jedno je jasno: da će se po Kristovu liku autentično odrediti lik svećenika. Temeljni kriterij nudi nam Evanđelje. Isus nije samo prvi model univerzalnog svećeništva, nego je i uzor onog ministerijalnog — budući da nam baš od njega i dolazi stvarnost svećeničkog rada. Jer upravo izvršenje Isusova poslanja na zemlji sačinjava, naime, bît svećeničke službe. U njemu se ona ostvaruje u svojoj najpotpunijoj veličini. I samo Isus može biti uzor po kojemu se i danas izvodi čitava obnova Crkve.

Profil Krsta - svećenika jedinstven je, pa je stoga kadar konačno ostvariti jedinstvo svih oblika svećeničkog života i rada kojima se Crkva afirmirala tijekom svoje povijesti. Nemoguće je zamisliti neki pluralizam svećeničkih tipova koji se među sobom ne bi mogli ujediniti. A budući da se jedinstvo svećeničkog profila ne izvodi iz nekih apstraktnih načela, ono mora biti i izraz konkretnoga lika Krista - svećenika.

Već smo samom ovom činjenicom doprli do osnovne tajne. Ono novo, naime, ono suvremeno u liku sadašnjeg svećenika ne dolazi od čovjeka, nego od Boga. Bog je biće koje je uvijek novo, i uvijek najsuvremenije. A da bismo odredili lik svećenika potrebno je razmotriti lik Boga - Krista. U tome je ona neprekidna obnova svećeništva Kristova koju je on htio da unese u sav svijet, u sva vremena, i u svaki novi naraštaj.

Autor sada počinje s nizom dokaza kako mu ih nudi Božja objava.

Novi profil sarkalnoga

Isus se legitimirao raznim imenima, kao na primjer: Dobri Pastir, Učitelj, Kralj, Sin Čovječji..., ali se nikada nije nazvao svećenikom. I znamo zašto. On nije bio potomak ni Aronov, ni Levijev; nije pripadao svećeničkoj lozi. U tom pogledu očita je razlika kod Ivana Krstitelja, čiji je otac Zaharija bio svećenik, a i majka mu je, Elizabeta, bila iz plemena Aronova, pa, prema tome, iz svećeničke obitelji. Josip je, međutim, bio potomak kuće Davidove, pa sa svojom zaručenom ženom Marijom zato ide u Betlehem na popis (Lk 1, 27). To je značajno gledom na ličnost Kristovu, budući da s njime započinje novo svećenstvo, kao što započinje i novo vjerovanje.

Jednako je značajno i ono kako Isus karakterizira židovsko svećenstvo. U paraboli o Samaritancu treba da odgovori na pitanje: tko je moj bližnji? Isus pušta da kraj izranjena čovjeka na putu iz Jeruzalema u Jerihon prolaze i svećenik i levit a da se ni jedan od njih i ne obazre na nj. Kod Samaritanca će istaknuti **ljubav** prema čovjeku!... A to nije dužnost kojom bi se morali isticati tadašnji svećenici — nego odlika plemenite duše. To će svojstvo Isus poslije isticati kao glavni biljeg svoga svećenstva. No, i Evanđelje po Ivanu bacilo je vrlo crno svjetlo na tadašnje svećenstvo kad je ono snovalo čak i smrt Lazaru pošto ga je Isus uskrisio od mrtvih (Iv 12, 10). A to je, u prvom redu, atentat na taj dar **ljubavi** koju je Isus iskazao prema Lazaru.

Pisac tako u više navrata naglašava kako Isus ističe ljubav vrhu svih propisa bogoštovlja i zakona koji su tadašnjim svećenicima bili propisani, pa se time bitno razlikuje i odjeljuje od židovskih svećenika i učitelja.

Isus mijenja pojam sakralnosti

Prema Isusu, sakralnost je, u prvom redu, namijenjena osobi a ne predmetu pa bio to i sam jeruzalemski hram. »Srušite ovaj hram, i ja ću ga za tri dana podići« (Iv 2, 19). Ta je izjava skandalizirala njegove protivnike, kao što ih je revoltiralo i ono njegovo djelo kada je izgonio trgovce iz hrama... Isus, dakle, dopušta da židovsko vjersko vijeće primi na sebe odgovornost za eventualno rušenje hrama. I zaista, osudivši Isusa na smrt vrhovno će židovsko svećenstvo izazvati duhovnu propast hrama, jer će od onoga časa u toj zgradi prestati prisutnost Božja. Ali će se zato novi hram podići, koji će nam stvarnu prisutnost Božju povratiti u osobi Krista - Spasitelja, što se tako dobro slaže s onom Isusovom izrekom: »A ja vam kažem da je ovdje nešto veće od hrama« (Mt 12, 6).

Ima više takvih izjava kojima je Isus želio naznačiti da je on, u prvom redu osobno, najveća svetinja. Tako posebno ističe da je temelj bogoštovlja ono što će se odvijati u ljudskim dušama, a ne u materijalnim zgradama. To je smisao njegovih riječi što ih upućuje Samaritanki: »Ali dolazi čas — i već je tu — kad će se pravi klanjaoci klanjati Ocu u duhu i istini, jer Otac takve klanjaoce želi« (Iv 4, 23). Isus neće da budemo robovi nekog ritualnog bogoslužja. A budući da je on **svetost** par exellence, treba da i čovjek, zahvaćen njegovom božjom milošću, postavi svoje pravo i istinsko svetište u svome srcu i u svojoj duši.

Pisac želi još jednom istinom naglasiti to novo shvaćanje sakralnoga. Prema nauci Kristovoj, važno je naglasiti da je život u kršćanstvu — život Kristov. Tako nam objava odmah u početku govori, da će Isusovim životom ući u ovaj svijet najveća svetost (sakralnost). »I ono sveto (biće), što će se začeti, zvat će se Sin Božji« (Lk 1, 35). Ali mu ta svetost ne pripada ni kao Mesiji ni kao izvršitelju toga poslanja, nego ona sačinjava bît njegove **osobe.** To potvrđuje sav njegov život. Posvećenje je, naime, djelo Duha Svetoga već od samog Isusovog začeća; prikazanje u hramu to potvrđuje, a krštenje na Jordanu čitavom svijetu objavljuje: »Ovo je Sin moj ljubljeni, koga sam odabrao!« (Mt 3, 17). Isus je to i objasnio u nazaretskoj sinagogi (Lk 4, 8). Štaviše, i opsjednuti ga nazivaju »svecem Božjim« (Mk 1, 24). A Petar se nakon obećanja Euharistije ovako izražava: »Ti imaš riječi vječnoga života. Mi vjerujemo i znamo da si ti svetac Božji« (Iv 6, 69). Tako će ga Petar predstaviti kao »sveca i pravednika« u svom govoru narodu (Dj 3, 14). A Isus će u svom posljednjem govoru sve to onda još i potvrditi riječima: »Ja sebe samog posvećujem za njih, da i oni budu posvećeni istinom« (Iv 17, 19). Osvrćući se na sve to, i sveti Pavao onda kaže: »... rođen od potomstva Davidova, koji se s obzirom na Duha Svetoga pokazao kao Sin Božji sa (svom) vlašću uskrsnuća od mrtvih« (Rim 1, 3-4).

U kršćanstvu se smatra da sve ono što je sveto, i što se posvećuje, dolazi iznutra — po Duhu Svetom. I što taj milosni utjecaj više prožimlje ljudsku narav, to se i čovjek više izdiže u svladavanju, u pobjedi nad grijehom, postižući vrhunac u otkupiteljskoj žrtvi na oltaru. Takva svetost nije isključena iz ovoga svijeta, nego se Božjim nadvladavanjem zla u njemu upravo očituje.

Potom pisac prelazi na onu najkarakterističniju notu kršćanskog bogoštovlja. To je nota unutarnje i osobne svetosti, koja je upravo ustanovom Euharistije kao novim bogoštovljem postala tako naglašena.

Značajno je da je Isus Euharistiju, tu svoju najveću ustanovu, unio u stari židovski ritual pashalne večere. Ali on tim uobičajenim blagoslovinama vina i vode daje sada neusporedivo višu vrijednost po kojoj postaju tijelo i krv Sina Božjega. Stoga se to novo bogoštovlje i temelji na njegovim riječima: »To činite meni na spomen« (Lk 22, 19 i 1 Kor 11, 23—25). Tako su to od početka shvatile i činile

već prve kršćanske zajednice. Pa kako cjelokupni novi čin vjere zasniva svoj smisao na Kristu, tako je po tome i kršćansko bogoslužje postalo kristocentrično.

No taj kult nije vezan materijalnim ograničenjem. Prisutnost Božja nije vezana za jedno određeno mjesto, unaprijed posvećeno, nego se ona vezuje uz riječi izrečene prilikom Euharistijske večere. Prema tome, Kristova se prisutnost širi i u prostoru i u vremenu. Velika je novina što posvećena otajstva — tj. tijelo i krv Kristova — posvećuju i samo mjesto. Njihova prisutnost predstavlja najveći hram. U toj je tajni, dakle, naglašen primat osobe a ne materije. Ta posvećenost, međutim, produhovljuje i čitava čovjeka, pa se upravo po tome obistinjuju riječi: »Duh je koji oživljuje, a tijelo ne vrijedi ništa« (Iv 6, 63).

Ali Krist ne ostvaruje svoju prisutnost u Euharistiji zato da ostane na jednom mjestu, nego zato da učvrsti povezanost ljudi, napose onu među učenicima i njihovim stadom. Tako je taj čin vjere i vez ljubavi, koji nas ujedno veže i s Kristom!

LIK SLUGE I PASTIRA, PREMA EVANĐELJU

Mada Isus sebe nigdje ne naziva svećenikom, on govori o tom svom pozivu. Pisac ističe dva uočljiva svojstva što ih Isus sebi pripisuje: svojstvo sluge i svojstvo pastira. Ta dva atributa vuku svoje porijeklo još iz Staroga zavjeta. Nazivi, doduše, nemaju ništa zajedničko s odlikama židovskog svećeništva, a riječi »sluga« i »pastir« imaju u Isusovu rječniku svojstveno značenje.

Evo kako ih pisac tumači na temelju objave Božje:

1. **Sluga**

»Sin Čovječji nije došao da mu služe, nego da služi i da dade svoj život kao otkup za mnoge« (Mk 10, 45; Mt 20, 28).

»Sin Čovječji« i »sluga« dva su kontrasta. Kad prorok Danijel govori o Sinu Čovječjem, onda ističe: »Služit će mu svi narodi, plemena i jezici« (7, 14).

Isus preinačuje to poimanje naglašujući **žrtvu** koju će prinijeti za sve narode. U tom duhu i Vatikan II definira hijerarhijsko svećeništvo kao ministerij, tj. kao službu: »Službenici, koji imaju svetu vlast, **služe** svojoj braći, da

svi oni pripadaju Božjem narodu..., postignu spasenje« (LG 18). Tako je Koncil podvukao jedan od temeljnih stavova u Evanđelju.

Isus hoće da svi oni koji će imati ulogu autoriteta i vodstva uzmu n j e g a kao uzor koji će nasljedovati. Ovaj logion ima svoje posebno značenje. On je, naime, nastao u onom kontekstu, kad su se pojavile svađe među apostolima oko toga tko će biti najveći u Kraljevstvu Božjem. Isus ispravlja njihovo krivo mišljenje i upućuje ih: »Znate da oni, koji se priznaju vladarima... okrutno postupaju s njima..., ali tako neka ne bude među vama! Naprotiv, tko bi želio biti najveći..., neka bude poslužnik...; tko bi želio biti prvi..., neka bude rob...; jer Sin Čovječji nije došao da mu služe, nego da on služi i dade svoj život kao otkup mjesto njih« (Mk (10, 42—45). To je bitnost ugleda i vlasti. Isus Krist je to i definirao, izjavljujući kakav je on htio biti među ljudima — Sin Čovječji, koji, prema Danijelu, posjeduje svu božansku moć (7, 14), ali se njome služi, kako Evanđelje kaže, isključivo za spasenje čovječanstva. U tom smislu on odlučno tvrdi da ima vlast na zemlji opraštati grijehe (Mk 2, 10) i da je »gospodar subote« (Mt 12, 8). Pa ipak taj svoj božanski ugled primjenjuje kao službu. Jer Sin Čovječji djeluje kao sluga... Isus tako iznosi novo i potresno shvaćanje autoriteta. On se ne zalaže za logion: Najprije nauči slušati, da naučiš zapovijedati..., već za ono što je daleko veće: da je stvarno **zapovijedanje** u svojoj biti **služenje.**

Isus ne niječe vlast koja mu pripada. Ali on odbija i osuđuje sve ono što bi u vršenju vlasti bilo slično prisvajanju privilegija. Vlast koju posjedujemo nema opravdanja ako ne služi na dobro ljudi. Tako vlast opraštati grijehe, u prvom redu, služi grešniku — kao što se i vlast da tumačimo pravi smisao subote odnosi na ono načelo: da je subota zbog čovjeka, a ne obratno! (Mk 2, 27).

Uostalom, nastavlja pisac, to načelo službe krije u sebi smisao **žrtve,** koja ima veliko značenje. Ona, naime, određuje držanje svećenika prema grešnome svijetu. Kristov apostol ne osuđuje svijet, nego u duhu solidarnosti teži da i svoj život dade kao otkupninu za grešnike. Svećenička sakralnost ne udaljuje svećenika od grešnika, nego od **grijeha.** Ona se, štaviše, još vezuje uz grešnika, jer svećenička služba teži za tim da ga oslobodi. Tim se radom svećenik napose ističe kao dobri pastir koji ljubi ovce.

Krist je tu svoju nakanu posebno istaknuo na Posljednjoj večeri. Na svađu i prepirku apostola o tome tko je među njima najveći..., sveti je Luka dao svoj komentar, citirajući Isusov govor: »Tko je najveći među vama neka bude kao najmanji, a starješina kao poslužnik. Tko je zaista veći? Onaj koji sjedi za stolom, ili onaj koji služi? Zar ne, onaj koji sjedi za stolom?... Međutim, ja sam među vama kao poslužnik« (Lk 22, 26—27).

Ova će izjava najbolje karakterizirati i situaciju prilikom pranja nogu apostolima. Isus se tada doista pokazao kao onaj koji služi a ne kao onaj koji sjedi. I kad je, na prigovor Petra, Isus odvratio da neće imati dijela s njime ako ne dopusti da mu opere noge — što je drugo time htio reći ako ne to da i Petar dobro upamti, kako svaka **vlast i autoritet** zapravo ima biti **služba.** I upravo onda kad apostolima daje vlast da u njegovo ime prinose Euharistijsku žrtvu, Isus tim činom posebno naglašava u kojem se duhu i s kojim unutarnjim raspoloženjem ima primijeniti vlast. Zato u Euharistijskoj liturgiji i u njezinu načinu izvođenja treba izbjegavati sve ono što bi nas navodilo na pomisao da je svećenik središte liturgije, i da se njemu ima služiti. Jer upravo kod svete mise, više nego igdje drugdje, treba da se vidno istakne karakter **službe.** I to se mora odraziti u čitavu držanju svećenika.

Ipak, ne smijemo ostati samo na vanjskom izgledu. Perući noge apostolima i služeći kod stola, Isus je unaprijed htio pokazati svoje poniženje i time je naznačio u kojem će duhu podnijeti svoju muku Velikoga Petka. Taj duh samozataje i odricanja od svakoga prava, božanskog i čovječanskog, Isus ostvaruje i onda kada nam se dariva pod prilikama kruha i vina. Pa zar je mogao učiniti više...?

Ovo je, dakle, istinski stav i duh Spasiteljev. Taj duh treba da prožme i dušu Kristova svećenika ako hoće da ostane vjeran primjeru Isusovu i njegovoj posljednjoj želji: »... tko je najveći među vama, neka bude kao najmanji, a starješina kao poslužnik«.

2. **Pastir**

Ali, Isus sebe ne naziva samo slugom nego i pastirom: »Ja sam dobri pastir. Dobri pastir daje svoj život za svoje ovce« (Iv 10, 11). Ovaj je logion analogan onome kojim tvrdi: došao je da služi i da dade život svoj kao otkupninu za grijehe mnogih.

Te su odlike pastira još prikladnije da predoče **ulogu** Isusovu na ovome svijetu. Isus izričito uzima karakteristike pastira, i upravo se po njima ističe kao prototip ministerijalnog, aktivnog i pastoralnog dušobrižništva... Naziv pastira prikladan je i zato što izričito naglašava ugled koji Isus posjeduje. Jer, uz ostalo, dobar pastir žrtvovat će i život svoj u **službi** drugih.

Prorok Ezekijel predstavio je Jahvu kao pastira s osobitom brigom za ovce koje su zalutale, koje su ranjene i bolesne (34, 16). Ali Jahve nije mogao život dati za njih — samo je čovjek mogao učiniti tu žrtvu... Ona naglašena nota »dobroga pastira« — da i život daje za ovce — predstavlja n o v i n u, jer to ni kraj svekolike neizmjerne dobrote i sveg savršenstva Božje ljubavi ne bi bilo **mogućno** izvesti, da Sin Božji, Isus Krist, nije postao čovjekom! U tome je upravo ta najveća sličnost dobroga pastira i služitelja... — što je Sin Čovječji došao da dade život za otkupninu mnogih.

No, da li Isus doista misli na svoje svećeništvo, kad ističe vrednote dobroga pastira?

Ako želimo Isusa shvatiti, onda ne smijemo ostati na simplicističkom shvaćanju svećeničkog poziva. Prema Isusovoj zamisli, značenje je svećenika kudikamo šire od vršitelja obreda i ritualista.

Tri su značajke svećenika kao pastira:

a) propovijedanje,

b) bogoštovni obredi,

c) vodstvo.

Da vidimo, kako se one odrazuju:

a) Isus je došao da **svjedoči istinu** (Iv 18, 37). I zbog toga, što je izjavio najveću istinu svog božanskog porijekla, osuđen je od Sinedrija. On je taj nauk najavio već u početku svog javnog života: »... poslao me je da propovijedam veselu vijest siromašnima« (Lk 4, 18—19). Tako je to izjavio u nazaretskoj sinagogi, i u tom je nauku ostao dosljedan do konca. Potvrdio ga je i svojom krvlju;

b) dajući život, dobri pastir ostvaruje **produhovljenje** žrtve, koje već i Stari zavjet zahtijeva: »Žrtve ti se ne mile; kad bih dao paljenicu, Ti je ne bi primio. Žrtva Bogu duh je raskajan — srce raskajano, ponizno, Bože, nećeš prezreti« (Ps 50, 18—19).

Ovako se, žrtvom dobroga pastira, usavršuje bogoštovni čin »u duhu i istini«. Isusova je žrtva u punom odnosu prema Ocu, jer je Isus prinosi vršeći volju Oca, ali sasvim **slobodno** (Iv 10, 14—15; 18). No i samo je djelo bogoštovnog čina zato tako korisno za ovce, što je dobri pastir došao »da ovce imaju život, i da ga imaju u obilju« (Iv 10, 10). Žrtva presvete Euharistije ne iskazuje samo najveći bogoštovni čin prema Ocu nebeskom, nego utvrđuje zajednicu Boga sa čovječanstvom;

c) i napokon, u žrtvi se pastirovoj manifestira i vrhovni autoritet. Isus ističe: »On svoje ovce zove imenom te ih izvodi van. Kad god izvede sve svoje ovce, krene pred njima, i ovce idu za njim jer poznaju njegov glas« (Iv 10, 3—4). Tim je Isus navijestio novu vrst autoriteta — pastir je gospodar stada, i on ga vodi; ali on nastoji da svoje stado privuče **dobrotom i žrtvom** a ne silom i prijetnjom. Nasilje i strah daleko su od njega. To čini lopov, koji »... ne dolazi osim da krade, zakolje i uništi... Ja sam došao da ovce imaju život, i da ga imaju u izobilju (Iv 10, 10—11).

Parabola o izgubljenoj ovci (Lk 19 ,10) daje posebnu notu samilosti i žrtve kao komentar na Ivanovog »dobrog pastira«. Tu je istaknuta posebna pažnja prema grešnicima, pa Isus ne samo da grešnike ne kara nego ih još štiti protiv kritike i osuda strogih sudaca. Klasičan se primjer tog držanja ostvario na Zakeju cariniku i ženi preljubnici, tako da su ga proglasili čak i »prijateljem carinika i grešnika« (Mt 11, 19). I premda je sinagoga u ono doba bacila anatemu na one koji su pristajali uz Krista (Iv 9, 32), Isus nije takve mjere primjenjivao ni prema samim neprijateljima. Naprotiv, birajući carinika za svog apostola, pristao je da u njegovu zajednicu mogu stupiti svi, pa i najveći grešnici... Stoga pisac i postavlja pitanje, da li se još slika svećenika u današnjoj Crkvi podudara i slaže sa ovom o »dobrome pastiru«, te da bismo se bolje zamislili u uzvišenost i ljepotu uvijek nove aktualnosti Kristova svećeništva.

Iz dosadašnjih je kratkih prikaza mogućno razabrati na koje je mjesto Krist postavio problem autoriteta. On sâm vazda je svoj ugled stavljao u službu ljudi, na dobro i spasenje čovječanstva. I, premda je otkrivao i nemilice osuđivao sve ono što je protivno zahtjevima Kraljevstva Božjega, on ovdje, na zemlji, nikoga nije ni prokleo ni isključio iz svoje

zajednice. Štaviše, i njegovo će držanje prema izdajici Judi pokazati izvanrednu brigu da se očuvaju uzajamne veze, ne bi li zalutaloga još spasio.

Ova suverena moć dobroga pastira sastoji se u tome što on daje i život za ovce... To napose ističe ovim riječima: »I ja dajem život svoj za ovce... Zato me ljubi Otac, jer ja dajem svoj život da ga ponovo uzmem. Nitko mi ga ne može oduzeti, nego ga ja sam od sebe dajem. Imam vlast dati ga, imam vlast opet ga uzeti« (Iv 10, 16—18). Čak se ni pred Pilatom ne ustručava reći kakav posjeduje autoritet — da je, naime, kralj..., ali »moje kraljevstvo nije odavde« (Iv 18, 36). Na toj se temeljnoj točki jednako susrećemo kako s vrednotama sluge tako i sa onima dobroga pastira. Autoritet je, naime, i služba i ljubav.

SVEĆENSTVO CRKVE JE USTANOVA ISUSA KRISTA

a) Ustanova svećenstva Novoga Zavjeta

Novi Zavjet ne naziva apostole svećenicima. To je po svoj prilici zato što Isus nema i ne želi imati nikakve veze s institucijama židovskog svećenstva — što, međutim, ne znači da on svojim učenicima nije namijenio i ministerijalno svećeništvo. Samo treba znati kako je to Isus želio.

Razumljivo je da se Crkva ne može ograditi od naravnih zakona po kojima se usmjeruje razvoj svake ljudske ustanove. No ako je njezino svećeništvo poteklo od Isusa, onda u Crkvi mora biti i jedno izvorno, temeljno jedinstvo svećeništva koje počiva na cjelovitosti Kristovoj.

Isus je između svojih učenika izabrao i postavio Dvanaestoricu, kojima je odredio posebnu zadaću u svojoj budućoj zajednici. Lista njihovih imena točno je navedena, iako će većina od njih odigrati veoma skromnu ulogu u razvoju njegove Crkve. To nije bilo uzalud, jer će u njegovo ime predsjedati Crkvi! Određivanjem te Dvanaestorice, Isusova je volja bila prekinuti partikularizam one svećeničke kaste koja je bila omeđena samo jednim plamenom u Izraelu.

Postavljanje Dvanaestorice usko je stoga vezano s ustanovom Crkve. Bitna se nota sastoji u onoj **stvarnosti** koju je on tada obećao svetom Petru: ... da će biti kamen na kojemu će sagraditi Crkvu svoju (Mt 16, 16). Marko to još bolje precizira, kad piše: »I on postavi Dvanaestoricu da ga prate, pa ih šalje da propovijedaju« (3, 14). On **hoće**

»... da ga prate«, tj. da budu s njim..., i to dolazi prije nego poslanje na propovjedničku službu. Pa kako je tada htio da bude s njima, tako će i na koncu reći: »A evo, ja sam s vama u sve dane...« (Mt 28, 20). Što je to, dakle, drugo negoli poziv Dvanaestorici da i sa svoje strane učine isto, što će reći: da i oni budu s njim, i tako uvijek ostanu.

Tim je riječima Isus ujedno izrazio svoju vezu — savez s njima! Ali se Kristov savez sa svim budućim pokoljenjima ne može drugačije produžiti nego preko njih. Stoga se baš na tome temelji i poslanje koje će im povjeriti, naređujući da propovijedaju. »Zaista vam kažem, vama koji ste me slijedili — sjest ćete i vi na prijestolje i suditi dvanaest Izraelovih plemena« (Mt 19, 28). Suditi, međutim, znači u biblijskom smislu: vladati narodom... Ali će to biti samo zato što su Isusa slijedili... Isus se toga spominje još i kod Posljednje večere: »Vi ste oni koji ste ostali sa mnom u svim kušnjama. I ja predajem vama Kraljevstvo kao što ga je Otac meni predao. Vi ćete jesti i piti za mojim stolom u mome Kraljevstvu, i sjedit ćete na prijestolju da sudite dvanaest Izraelovih plemena« (Mt 22, 28—30). On to još jednom potvrđuje, kad govori: »To činite meni na spomen«. Oni, dakle, koji su primili vlast euharistijskog prinošenja, imaju također i vlast vodstva u njegovu Kraljevstvu. A da ne zaborave odakle im ta vlast, on još napominje: »... i da sve drže, što sam vam **j a** odredio« (Mt 28, 20). Dodamo li tome opraštanje grijeha, onda su očite razlike po kojima se svećenstvo Isusovo odvaja od tradicionalnog, židovskog svećenstva.

b) Pavlova zamisao svećeništva

U istom smislu shvaća i Pavao svoj svećenički zadatak kad piše: »Krist me nije poslao da krstim, nego da navješćujem Evanđelje« (1 Kor 1, 17). Stoga se Pavao najviše i ističe propovijedanjem riječi Božje i objavljivanjem njegovih tajni: »Naša sposobnost dolazi od Boga, koji nas je osposobio da budemo službenici Novoga Zavjeta; ne slova, nego Duha; jer slovo ubija, a Duh oživljuje« (2 Kor 2, 6).

Dva su smjera svećeničke službe posebno naglašena kod svetoga Pavla. Prvi je **svećenička služba** koja ide za tim »da svjetlo vjere zasja u našim srcima, da očituje priznanje Božjeg veličanstva koje blista na Kristu Isusu« (2 Kor 4, 6). Jer pravo lice Božje jest ono koje nam je zasjalo u Isusu Kristu! — Drugi je **služba pomirenja:** »A sve dolazi od Boga,

koji nas je po Kristu pomirio sa sobom ... i koji je stavio u nas riječ koja navješćuje i ostvaruje pomirenje« (2 Kor 5, 18—19).

c) Hijerarhijska struktura

Isus je svoju vlast predao u ruke Dvanaestorice, kad ih je poslao da propovijedaju svim narodima. Ostalu brigu oko organizacije, te pojedine odredbe u izvođenju toga plana prepustio je apostolima i njihovim pomoćnicima. To je pokazao time što je uz imenovanje Dvanaestorice postavio još i učenike — od kojih prvu sedamdeset i dvojicu i **sâm šalje** da propovijedaju (Lk 10, 1—9). Naskoro su i apostoli uvidjeli tu potrebu, pa su za pojedine crkve postavljali starješine — prezbitere, a za materijalne potrebe crkvene zajednice posebno još pomoćnike, službenike — đakone (Dj 6, 1—6). Što je onda započelo, nastavilo se do našega doba. Vatikan II izričito za đakone kaže ovako: Na nižem stupnju hijerarhije stoje đakoni, na koje se polažu ruke »ne za svećeništvo, nego za služenje« (L G 29). Neki su đakoni u doba apostola također vršili službu propovjednika a ne samo službenika — tako đakoni Stjepan, Filip, i dr. ... Od tog vremena pa sve do današnjih dana u tom se pogledu pokazala vidljiva evolucija.

I tu autor knjige dodaje: Nema dvojbe da se mora povećati ne samo broj đakona, nego i biskupa. Jer tolike tužbe svećenika na nedostatni kontakt s biskupima imaju svoj razlog i u tome što je premalo ordinarija, a tereni su biskupija preveliki, pa ordinarij u mnoge krajeve i ne može doći. Poželjni su biskupi koji bi se u tom pogledu više prilagodili koncilskim direktivama.

BIT SVEĆENIČKE SLUŽBE

Tridentski koncil navodi kao temeljne dogmatske oznake svećeništva: vlast prinositi nekrvnu žrtvu svete mise — i opraštati grijehe. Prije tog Koncila, pravo je navješćivanja Evanđelja predstavljalo posebnu vlast episkopata. To je bilo simbolički naznačeno dolaskom Duha Svetoga u prilici gorućih jezika.

Poslije se svećenicima pridaje još naročita vlast prinositi svetu Žrtvu, a biskupima propovijedati, no u tome sudjeluju i svećenici kao njihovi pomoćnici.

Tridentski koncil dalje tumači: Narav pastira najbolje će se odraziti u trostrukoj ulozi svećenika prema primjeru Isusovu: Krist-Pastir vodi stado po r i j e č i. Za istinitost svoje nauke daje u zalog svoj život... On p r i n o s i ž r t v u svog života, da bi, po presvetoj Euharistiji, »ovce imale život, i to u obilju«... A v o d e ć i svoje stado, on čuva njegovo jedinstvo.

Prema primjeru Isusovu, najjači se dokaz ljubavi pastira prema povjerenom stadu pokazuje u trostrukoj — ne vlasti — nego **službi:** u propovijedanju, u prinošenju žrtve i u vodstvu. Ovu **pastoralnu** službu Isus želi prenijeti na svoje apostole. To je jezgra Isusovih riječi kad je Petru predavao tu pastirsku vlast: Pasi jaganjce, pasi ovce! (Iv 21, 15—17). Time hoće da ostvari i onaj svoj plan: jedan pastir i jedno stado! (P O 2).

I Vatikan II stavlja propovijedanje u prvu dužnost svećeničkog reda: »... zato je prvenstveni zadatak svećenika kao suradnika biskupovih da svima navješćuju Božje Evanđelje... Svećenici su, dakle, dužni da svima dijele Istinu Evanđelja koju u Gospodinu posjeduju« (P O 4).

Vatikan II ističe, također, da je najveće bogoštovno djelo što ga svećenik prikazuje: slavljenje presvete Euharistije. »U misteriju Euharistijske žrtve, u kojem svećenici izvršuju svoj **glavni zadatak,** neprestano se ostvaruje djelo našega otkupljenja, pa se zato snažno preporučuje dnevno prikazivanje mise, jer je to djelo Krista i Crkve pa makar joj vjernici ne mogu prisustvovati« (P O 13).

Vatikan II posebno naglašuje što je cilj svećeničke službe i u čemu se on ostvaruje, pa i P O t. 2 piše: »Budući da i svećenici svojim dijelom sudjeluju u apostolskoj službi, Bog im daje milost da budu službenici Isusa Krista... Apostolskim se, naime, navještanjem Evanđelja saziva i skuplja Božji narod... A svećeničkom službom duhovna žrtva vjernika, u sjedinjenju sa žrtvom Krista, jedinog posrednika, po Euharistiji dolazi do punine, jer se preko ruku svećenika u ime cijele Crkve prikazuje sakramentalno, i na nekrvan način, dok ne dođe sâm Gospodin«.

Uz propovijedanje, dakle, i prinošenje Žrtve naglašena je i treća zadaća svećenikova: upravljati Božjim narodom. »Svećenici, vršeći — razmjerno prema dijelu svoje vlasti — službu Krista, Glave i Pastira, okupljaju u biskupovo ime Božju obitelj kao bratsku zajednicu, usmjerenu prema jedinstvu, i po Kristu je u Duhu dovode Bogu-Ocu. A za vršenje

ove službe, kao i za ostale svećeničke dužnosti, podjeljuje im se duhovna vlast — dakako, u svrhu izgrađivanja« (PO 6).

Ovdje autor usput napominje kako upravo ova pastoralna misija razlikuje uloge laika i svećenika. Laik je svjedok, kateheta; svećenik je pastir, apostol i vođa. Zato samo svećenik može predsjedati Euharistijskoj gozbi, ako hoćemo ostati vjerni naredbi Kristovoj: To činite meni na spomen... Ovu svoju posljednju volju, kako to svi tumače, rekao je isključivo apostolima.

SVEĆENIK KAO POSREDNIK

Autor se zatim pozabavio još jednim pitanjem: Da li je svećenik ujedno posrednik između Boga i ljudi, i u kojem je to smislu? Toj bi se tvrdnji mogla suprotstaviti riječ svetoga Pavla: »Jedan je posrednik između Boga i ljudi — čovjek Krist Isus, koji daje samoga sebe kao otkup mjesto sviju« (1 Tim 2, 5—6).

Svećenik, doduše, samo **kao sudionik** s Kristom, koji se žrtvovao za čitavo čovječanstvo, **jest posrednik.** A tako i čitav Božji narod, kao sudionik u Kristovu svećeništvu, posreduje kod Boga za sve ljude. Ima, dakle, različitih sudioništava u jedinstvenom posredništvu Krista-Otkupitelja. Slično je tako protumačeno posredništvo Blažene Djevice Marije u dogmatskoj konstituciji Vatikan II: »... kao što u Kristovu svećeništvu na različite načine sudjeluju i sveti službenici (svećenici) i vjerni narod (laici)..., tako i jedino posredništvo Otkupiteljevo ne isključuje nego pobuđuje kod stvorova različitu suradnju koja zahvaća iz jednoga izvora« (LG 62b). Ono što se napose ističe u toj istini, naglašuje pisac, jest da se sva posrednička služba Kristova usredotočila na to da na sebe preuzme grijehe svijeta.

U tom smislu dvostruka je uloga svećeničkog posredništva: »silazećim posredništvom« svećenik daje svjetlo i božanski život čovječanstvu, a »uzlazećim posredništvom« svećenik posreduje kod Boga za čovječanstvo i svetom ga službom povezuje s Bogom »u duhu i istini«. Pa, što se svećenik više približuje čovjeku i pokazuje da je s njime uzajamno povezan, to više upoznaje potrebu da se za nj moli i da ga potiče na molitvu.

Direktna odgovornost za zadaću Crkve na čitavom svijetu pripada apostolima. To isto tvrdi Vatikan II: »Briga navještati Evanđelje leži na svećenicima« (LG t 3, 23 c) — »Biskupi, budući da su nasljednici apostola, primaju od Krista naređenje da poučavaju sve narode...« (LG 4 a). Isto tako i svećenici imaju poučavati, ali ne svojom vlastitom mudrošću, nego po riječi Božjoj« (O O t 4).

Što se tiče upravne i zakonodavne vlasti, Isus više naglašava duh negoli slovo; on manje računa sa pravnim zakonima a više sa duhom ljubavi. Svećenik stoga najbolje čini, kada, u prvom redu, širi klimu vjere i ljubavi... Isto tako i biskupi: »Pri izvršivanju svoje službe — oca i pastira — neka biskupi budu među svojim vjernicima kao oni koji služe..., pravi očevi koji prednjače duhom ljubavi i brige prema svima... Čitavu obitelj svoga stada neka tako okupljaju i odgajaju, da svi žive i djeluju u zajedništvu ljubavi« (CD 16).

Zlatna norma svećenikova držanja i vladanja vjernicima zadržana je u dekretu PO 6: »U izgradnji Crkve, svećenici, po Gospodinovu primjeru, treba da budu **ljudski osjećajni** i raspoloženi prema svim ljudima!« — Tako preporuča sveti Pavao: »Uostalom, braćo, sve što je čestito, što je dično, što je pravedno, što je nevino, što je ljubazno, što je na dobrom glasu, i sve što je kreposno i hvalevrijedno, to neka bude sadržaj vaših misli« (Fil 4, 8).

Svijet se neprestano razvija i relativno napreduje — pa s time usporedo treba da se razvija i svećenička invencioznost i kreativnost. Na tom se temelji poticaj na neprestanu obnovu!

Ovaj odsjek pisac završuje jednom novom perspektivom budućnosti. Prema svome pozivu **pastira,** svećenik će surađivati i na svim mjestima gdje se za to pokaže potreba. Župa više ne predstavlja tip nekog zatvorenog kruga, a vjernici se u župama diferenciraju svojim mentalitetom i očekivanjima. Svećenik - pojedinac nije više kadar odgovoriti tim opravdanim zahtjevima. Zato je nastala potreba **ekipnog rada,** osobito među mladeži. Pa, kao što je Krist prekinuo tradiciju nekih svećeničkih kasta i plemena, on od svojih apostola ni danas ne traži sputavanje nekim vanjskim zakonima discipline, nego hoće da odgovore potrebama žive zajednice. U tu svrhu, i ekipni će rad svećenika biti u duhu tih potreba; ali, zato se od svećenika traži da su međusobno povezani poput jedne obitelji, a Isus da bude veza te kolegijalnosti. Smatrajući Krista svojim bratom, postavit će stvarni

temelj jednom bratstvu koje će im biti od pomoći u takvom ekipnom radu. Dao Bog, da to bude jedna nova direktiva za uspješniji apostolat Crkve.

SAKRAMENT SVETOGA REDA

Nauka o sakramentu svetog reda usko je vezana s pitanjem: U čemu se sastoji bît svećeništva?

a) **Što kaže crkvena predaja**

Sveti Augustin raspravlja naširoko o sakramentu svećeničkog reda. Najprije tumači — protiv Donatista — da ne treba ponovno krstiti one koji su kršteni, pa makar i od krivovjeraca, jer su oni već po prvom krštenju primili neizbrisiv biljeg — karakter. Pa, kako je krštenik taj karakter primio po svome krštenju, tako je i svećeniku po svetom redu utisnut posebni karakter — i zato se ni jedan od njih ne može ponovno primati, odnosno rediti.

Tridentski koncil uči da su tri sakramenta — krštenje, potvrda i sveti red — koji dušu bilježe neizbrisivim biljegom »to će reći, nekim duhovnim znakom, odakle dolazi da ih ne treba ponovno davati«. Taj sakramentalni biljeg zauzima u duši svoje mjesto, pa, prema tome, izvodi i novi odnos prema Bogu te je određen da se očituje u čitavu radu svećenikovu.

b) **Značenje i vrijednost sakrementa svetoga reda**

Bît tog sakramenta ide u red misterija koji se po Božjem određenju upisuju u dušu čovjekovu. Tim Božjim određenjem zahvaćeno je cjelokupno biće koje se sakramentom posvećuje, a to posvećenje dolazi od samoga Isusa Krista koji svojom milošću prožimlje tu dušu — Bog se po toj duši očituje, pokazujući po njoj svoju božansku moć. Zato i smijemo držati da Bog daje više snage duši svećenikovoj.

Dekret PO upotrebljava za definiciju svećenika onu iz epistole Hebrejima: »... uzet od ljudi, ostavlja se na korist ljudima« (T 1). Zato se svećenici Novoga Zavjeta izabiru i odvajaju od ljudi, e da bi se mogli potpuno posvetiti djelu na koje ih je Gospodin pozvao (Dj 13, 2). Upravo tako to tumači i Koncil: »Svećenici se Novoga Zavjeta, doduše, po svom zvanju i po ređenju na neki način odabiru unutar Božjeg naroda, ali ne da se odijele bilo od njega bilo od ikojeg čovjeka, nego da se sasvim **posvete** djelu za koje ih Gospodin

uzima. Ne bi mogli biti Kristovi službenici, kada ne bi bili svjedoci i djelitelji kog drugog života osim zemaljskoga, ali ni ljudima ne bi mogli služiti ako bi im ljudski život i prilike ostali strani« (P O 3).

Prema Evanđelju, svećenik je u svijetu ali ipak nije od svijeta — jer on »odbacuje sve što bi ga priječilo u njegovu djelovanju« (Ko 17).

U tom smislu i Koncil naglašuje svećeničku dužnost za osobnim posvećenjem »... tako da od njih napravi sredstva uvijek prikladna u službi čitavog Božjeg naroda (PO 12). Između osobne sakralnosti i apostolskog djelovanja ne može biti nesklada. Nastojanjem oko vlastitog posvećenja, svećenik se najbolje pripravlja da posveti i narod Božji. To je ono karakteristično i svojstveno kod svećenika Novoga Zavjeta. Što će, dakle, više nastojati oko svog osobnog posvećenja, više će se približiti liku Kristovu — a to prilagođivanje Kristu - Pastiru dat će mu i snage da se u ime Kristovo istinski zauzme za svoj pastoralni rad.

Svećeniku će njegova sakralnost omogućiti da i vodi Kristovu zajednicu, i to tako da sve više njom upravlja Isus Krist. Identičnost Kristova dolazi do svog vrhunca u riječima pretvorbe: »Ovo je moje tijelo.. krv, gdje riječ m o j e, koju izgovara svećenik, postaje posve istovjetna riječi Kristovoj. Čitavo biće svećenikovo treba da je u dubini posvećeno i slično Kristu - Svećeniku, da bi moglo djelovati u njegovo ime. — Dobar je komentar u tom smislu naveden u dekretu P O 2:

»Njihovo, naime, služenje, koje počinje navještanjem Evanđelja, crpi svoju snagu i moć iz Kristove Žrtve, a svrha je tog služenja da se cijeli okupljeni grad, t. j. skup i društvo svetih, prikaže Bogu kao sveopća žrtva po Velikom Svećeniku, koji je i samoga sebe u svojoj muci prikazao za nas, da mognemo biti tijelo tako uzvišene Glave. — Svrha, dakle, za kojom svećenici idu u službi i životu, jest slava Boga Oca u Kristu.«

Eto zašto se svećenička služba ne smije ograničiti samo na ono ritualno bogoslužje. Svećenički red nosi u sebi dinamičnost koja mobilizira sve aktivnosti svećenikove duše. On je sav određen za to da donosi, širi i usavršuje život milosti u dušama vjernih. I, da bi se što više naglasio smisao riječi Kristovih: »Duh je koji sve oživljuje«, danas sve to više norme pojedinih sakramenata temeljimo na riječima Objave a ne na pustim ceremonijama i onima do u tančine izgovore-

nim formulama. Zato se u dijeljenju svetih sakramenata mnogo polaže na **službu riječi.** U čitanju i tumačenju objavljene riječi Božje svećenik će, dakle, u prvom redu istaknuti Bogom dano značenje tih svetih ustanova, a umanjiti vanjske obredne znakove.

Kad još uzmemo da je pastoralna vlast svećeniku povjerena po primjeru Krista - Pastira, onda je potrebno da se ona i primjenjuje isključivo u duhu ljubavi i služenja, pa taj duh Kristova Evanđelja treba da je duboko upisan u dušu svećenikovu.

c) **Struktura Crkve s gledišta svećeničkog reda**

Svećenički je red jednako važan kako za izgradnju tako i za strukturu Crkve. Svećenik po svojoj pastirskoj dužnosti upravlja zajednicom i održava njezino jedinstvo.

Zahvaljujući svećeničkom redu, Crkva sebi osigurava veću postojanost u svojoj izgradnji. Ona nije ovisna o milosti i nemilosti ljudi koji bi smatrali da imaju pravo delegirati svećenika za preuzimanje pastoralne službe. Svećenički red iziskuje angažiranje čitave osobe, i to definitivno angažiranje, jer je to **bît svećeništva.** Obličje Krista - Pastira utiskuje se u dušu svećenikovu kao najviši domet njegova djelovanja, te u svim okolnostima ostaje glavni cilj koji treba postići. Svećenik ne odgovara na događaje po svom osobnom raspoloženju, već prema Gospodinu Isusu Kristu, svom duhovnom uzoru što ga nosi u sebi. Crkva opet ispunjava svoju dužnost time što nastoji da tim duhom prožme čitavi svijet, kako bi se u čovječanstvu odrazile crte lika Spasiteljeva.

Značenje ovog sakramenta usmjereno je na to da Bog zaposjedne posvećenu osobu. Taj će se ideal ostvariti tek kada nastupi »punina vremena«. Ali zato već sada znademo da se u tu službu moraju uložiti sve ljudske snage... Krist, dakako, ne odbija nikoga ako želi surađivati na širenju njegova Kraljevstva; ali Dobri Pastir, koji je dao život za ovce, očekuje da će onda onaj koji se dao upravo na takav pastirski posao svim svojim bićem i prionuti uza nj. A Crkva će, sve ako i nastupe neočekivane prilike, nastojati da ta Kristova načela produži i održi za sva vremena.

Svećenička se služba može sastojati od raznih smjerova, jer se radi o pastoralnoj zadaći velikog i prostornog raspona. Crkva, dakako, ne odbija ni pripomoći drugih, kao što je to, na primjer, đakonat laika — ali ona, prije svega, hoće lju-

de koji će se u potpunosti predati svome poslanju. Tako je to zamislio Isus Krist, a mi ne možemo zamisliti da Bag kani mijenjati svoj plan.

Istina je da se nikad neće moći isključiti mogućnost zablude ili vrludanja onoga koji se dao zarediti a da nije imao pravoga zvanja. Zbog tih, i sličnih razloga Crkva predviđa i prihvaća napuštanje svećeničke službe, s vraćanjem u laički stalež. To je neizbježno rješenje stanovitih osobnih problema.

Dobro je spomenuti da od sakramenta svetog reda ne očekujemo neko djelovanje na sposobnosti čovjekove. On ga za tu službu ne čini sposobnim i bogatijim. U prošlosti je bilo dosta rašireno poimanje da se svetim redom popravljaju ljudski nedostaci te se stječu sposobnosti za sve vrste pastoralne službe, čak i u poodmaklim godinama. Danas smo već svijesni da se samo ustrajnim, redovitim studijem postizava naobrazba i sposobnost. A specijalizacije u raznim strukama znanosti istaknut će ubuduće još više tu potrebu.

Isto tako danas uviđamo da je nakon stanovite starosti potrebno postaviti granicu. Uloga se sakramenta svećeničkog reda, dakle, ne može svesti na to da ispravlja i liječi slabosti naravi.

NAČIN SVEĆENIČKOG ŽIVOTA

Bît svećenika, onakva kakva je oblikovana po karakteru svećeničkog reda, treba da se očituje i u njegovu životu. Prema tome, u samome je načelu krivo tražiti da bi život svećenika trebao biti što sličniji životu laika. No time se ne želi svećenika od njih odijeliti. Naprotiv, on je određen da čovječanstvo produhovi božanskim životom. Ali za to treba da se i on sam duhovno izgradi, kako bi svu svoju okolinu što uspješnije oplemenio Božjom svetošću. U tu svrhu pruža nam Evanđelje dosta pouka i poticaja.

Pozivajući svoje buduće apostole, Isus Krist im odlučno naređuje da sve ostave, i tako pođu za njim. Prema tekstu Marka (10, 29) ili Mateja (19, 29) treba ostaviti »kuću, braću, sestre, oca, majku, djecu, polja«. . ., a Luka izričito dodaje »i ženu« (18, 29). Upravo se na tome temelje riječi svetoga Petra: »Evo, mi smo sve ostavili i tebe smo slijedili«. Ali Matej (19, 28) i Luka (22, 28 - 30) daju i odgovor: da je slijediti Krista nužno spojeno s trpljenjem.

No taj poziv Isus ne ograničuje samo na dvanaestoricu apostola već i na ostale učenike, pa i na žene koje su ga slijedile i služile mu (Lk 8, 2-3). Takav način života nije namijenjen samo svećenicima već i svima ostalima koji pomažu u radu oko širenja Kraljevstva Božjega.

Treba napomenuti da Isus nije potanko označio kako treba svećenik da živi — on je samo apostolima uputio temeljni zahtjev: da sve ostave! Praktične primjene ovog načela trebat će se kasnije odrediti sa razvojem crkvenog života. I ma da bi se moglo postaviti po koje pitanje s obzirom na neke običaje svećeničkog rada kroz povijest Crkve, nitko ne će posumnjati ili osporiti da je za svećenika glavno njegova osobna sakralnost.

Redovništvo je u povijesti crkvenoga života imalo svoga utjecaja i na način života pastoralnog svećeništva, ali ipak Evanđelje sa svojom naukom ostaje najvažniji kriterij u životu svećenika i redovnika.

Autor zatim orgovara na tri najglavnija problema, o kojima se, kako smo to ranije spomenuli, u zadnje vrijeme najviše raspravlja.

To su:

— uzdržavanje od svjetovnih zvanja,
— ne uplitanje u političko vodstvo, te
— celibat.

Da vidimo, što je pri tome utvrdio i na što bi nas želio upozoriti.

a) **Svjetovna zvanja**

Evanđelje nam nudi podatak: Isus je od svojih apostola zatražio da ostave sve, čak i ono svoje malo ribarsko zvanje. A to nije bilo lako. Za života Isusova poći će još kojiput u ribolov, a tek dolaskom Duha Svetoga potpuno će napustiti taj svoj posao. Tada su se, naime, u pravom značenju ostvarile riječi Isusove: »Odsad bit ćete ribari ljudi« (Lk 5, 10). Prema tome, ne radi se o napuštanju zvanja zbog njega samoga, nego to napuštanje iziskuje poziv na više.

Tako je to i Isus učinio. Nakon 30-godišnjeg rada kao tesar, on se, propovijedajući svoj nauk kako je to Evanđelje zabilježilo, isključivo predao izgradnji Kraljevstva Božjega. Sveti Pavao je, čini se, upravo protivno radio. On se često prihvaćao svoga zanata, izrađujući platno za jedra. Kao motiv za ovakav život naveo je, da ne želi biti na teret zajed-

nice kod koje stanuje. I sam je Pavao smatrao da je to iznimka, pozivajući se na svoje pravo da postupi drugačije: »Ili samo ja i Barnaba nemamo pravo ne raditi rukama?« (1Kor 9, 6). Ipak je Pavlov slučaj i danas za nas zanimljiv; svjetovno zanimanje svećenikovo, naime, može i danas imati stanovitog opravdanja. Dapače, i Vatikan II predviđa takvu mogućnost: »Članovi svetoga reda, premda se katkada mogu baviti svjetovnim stvarima, čak i vršeći koje svjetovno zvanje, ipak su po svom posebnom pozivu osobito i **prvotno** određeni za svetu službu (L G 31).

Autor zatim nabraja neke od tih okolnosti. Tako bi, na primjer, mogao biti dovoljan motiv uzdržavanje svećenikovo, samo što ne bi trebalo biti iz nekakve uviđavnosti prema drugim radnicima. Zar i svećenički rad nije bar toliko vrijedan kao rad u ostalim zvanjima? Isus izričito kaže da i rad apostolata vrijedi nagrade, koja treba da mu osigura sredstva potrebna za život (Mt 10, 10; Lk 10, 7).

Nadalje, ako svećenik radi u nerazvijenim misijskim krajevima, onda on svojim stručnim svjetovnim radom ondje pomaže ekonomski razvoj. Aktivno se sudjelovanje u nekim zvanjima, osim toga, može smatrati i sredstvom apostolata. Zato su i svećenici - radnici samo tako mogli ući u određene radničke zajednice, što su im se priključili kao tvornički radnici. Jednako, i proučavanje u svjetovnim znanostima može umnogome biti vezano uz djelo kršćanskog odgoja mladeži; tako se svjedoči za prisutnost Crkve u nekršćanskim zajednicama i ujedno se dokazuje da i Crkva prati napredovanje znanosti, te da nema protivnosti između vjere i znanstvenih dostignuća.

No, svećenik je u svemu tome, dakako, tek nadopuna. Na širokom polju raznoraznih svjetovnih znanosti kršćanski će **laik** biti prvi svjedok kršćanskoga uma i života.

Neki, doduše, misle da je prestiž na znanstvenom polju svećeniku potreban zbog **ugleda** pred svijetom... U krajnjoj liniji to ipak nije tako; svećenik, na svom specifičnom polju, djeluje u ime Kristovo, koji ga je pozvao i poslao, pa i ugled u svom djelovanju dobiva po Kristu; stoga mora biti uvjeren kako svojim radom pridonosi nadnaravnom dobru ljudi — sve ako i takvo dobro jedna određena većina ne priznaje... Isus se pozivao samo na ugled svoga Oca koji ga je poslao da dokaže svoje Božanstvo. Nije tražio druge motive niti se oslanjao na drugi ugled kad ga nisu htjeli slušati. Čak je izričito odbijao sve one uspjehe, po ljudskim

mjerilima, koje bi mu čudesa mogla pribaviti, legitimirajući se svojim jedinim imenom: **Sin poslan od Oca** da objavi i ostvari djelo spasenja.

Stoga, kraj sveg onog slabog poštivanja i još slabijeg priznanja s kojim se svećenik susreće, on će svoj ugled utvrditi vjerom u onaj ugled koji mu pripada kao svećeniku. Svjestan svog poziva za nadnaravno dobro, on će sve svoje pouzdanje staviti u Krista, koji po njemu djeluje na tajanstven ali stvaran način. Jer i danas vrijedi Isusovo obećanje: Štogod zaištete u Oca u ime moje, sve ću vam dati. . .

No ako je potrebno govoriti o znanosti i specijalizaciji, onda se to, u prvom redu, odnosi na što temeljitiju pripravu za vrijeme nauka. Općenito govoreći, priprava na pastoralni rad u mladih je svećeničkih kandidata često nedostatna. Budući svećenik treba da se, osim u teološkim znanstvenim granama, izobrazi i u psihološkim i u sociološkim znanostima. Tada će se s većim mirom i veseljem posvetiti svom apostolatu, jer će znati uspostaviti sklad svoga rada sa pozivom na koji ga Krist potiče a narod Božji očekuje.

To su, uglavnom, razlozi zbog kojih bi se, prema autorovu izlaganju, svećenik trebao uzdržati od svjetovnih zvanja.

b) Svećenik i politika

Da pogledamo, što autor kaže o radu svećenika na političkom i socijalnom području.

Isus Krist je za to dao vrlo impresivno svjedočanstvo. Većina je Židova, naime, očekivala Mesiju koji će imati važnu političku ulogu na korist svoga naroda. Takvu ulogu je Isus otvoreno otklanjao, što vidimo i po tome kako se on legitimira. On sam sebe naziva »Sinom Čovječjim«, mada ga njegova okolina naziva »Sinom Davida«. Njegova je volja bila izbjeći svaki partikularizam u političkom opredjeljenju, ističući svoj **univerzalizam** — kako je on, naime, određen za čitavi svijet . . . Nije osnivao nikakve svoje stranke, s nakanom da po njoj izvede program narodnog oslobođenja i samostalnosti, mada je Židovima u ono vrijeme bio potreban ovakav vođa. I, kad su ga pokušali navesti da se opredijeli za jednu stranku, osujetio je njihove pokušaje s izrekom: »Dajte caru što je carevo a Bogu što je Božje« (Mt 22, 21). Isus je, očito, tako postupio kako bi svi mogli uvidjeti da »njegovo Kraljevstvo nije od ovoga svijeta« (Iv 18, 36) i da ono prelazi okvire svakog političkog ograničenja.

U tom duhu odgajao je i svoje apostole. Značajno je pitanje koje su mu oni postavili prije Uzašašća. Vidi se, naime, da su i apostoli sve do konca polagali nadu u osnivanje nekog mesijanskog i političkog kraljevstva na zemlji: »Gospodine, hoćeš li sada obnoviti kraljevstvo u Izraelu?« (Dj 1, 6). A Isus im, ne obazirući se na njihovo pitanje, kaže: »Primit ćete snagu pošto Duh Sveti dođe na vas, pa ćete mi biti svjedoci u Jeruzalemu... i sve do kraja zemlje« (Dj 1, 8). Tim ih je načelom još jednom utvrdio u nauku koji im je davao u tijeku tri godine.

Istina je, da osnovno načelo kršćanske ljubavi zahtijeva da se kršćanski vođe zanimaju za mnoge potrebe na društvenom i političkom polju. Ova vrst zalaganja, naravno, pripada kršćanskom laikatu, ali ne svećenstvu. Svećenik se takvim zauzimanjem samo izlaže pogibelji da kompromitira svoju svećeničku dužnost i utjecaj, jer svako političko opredjeljenje neminovno uključuje i političke protivnike. Lako je stoga razumjeti da protivnici svećenikove stranke postaju i protivnici Crkve. A povijest nam dovoljno pokazuje da se posredovanje hijerarhijskog svećenstva u političkim problemima često zlo završavalo po Crkvu. Dosta je podsjetiti, kako je solidarnost velikoga dijela klera s političkim buržoaskim strankama 19. stoljeća pridonijela da se radničke mase otuđe od Crkve.

c) Celibat

I napokon, pogledajmo kako je pisac izložio problem celibata.

Moramo razlikovati dvostruku osnovu Kristova celibata: prva je poslanje za duhovno rađanje, a druga je uvod u svestranu ljubav.

No i svećenik je svojom službom određen da na poseban način pridonese duhovnu rađanju kršćana; i od njega se, također, očekuje jedna sveobuhvatna ljubav, onakva kakvu treba da pokazuje pastir stada Kristova.

Da vidimo najprije kako se to odrazilo u životu Kristovu, pa da zatim razmotrimo i pitanje: Kakva je namjena celibata?

Kristov celibat

Svi oni, koji su protiv celibata, navode ove razloge:

Dragovoljni celibat unosi u čovječju psihu neku notu hladnoće i strogosti koja druge prije odbija nego što ih privlači, a to je plod onog starog neprijateljskog stava pre-

ma braku. Pa i tamo gdje takvog raspoloženja nema, već ona sama, nametnuta, osamljenost neženje zatvara čovjeka u sama sebe i odjeljuje ga od drugih.

Koliko vrijede ovi prigovori?

Kristov celibat sigurno nije bio samo nešto uzgredno, nego je po planu Božjem, neosporno, imao na najpotpuniji način osigurati plod otkupiteljskog Utjelovljenja. Prije svega, ova božanska namisao Isusova neženstva nikako ne dovodi do protivnosti s Utjelovljenjem. Ovakav život spada u tajnu utjelovljene Riječi upravo onako kako ju je stvarno odredila volja Oca, i upravo onako kako je to Sin Božji u životu ostvario. I time se nije remetilo najtjesnije sjedinjenje Boga sa svijetom, nego se samo još većma usavršilo.

Na ovom se mjestu pisac prvenstveno osvrće na dva prigovora koja se u posljednje vrijeme povezuju. Naime, kako je djevičanstvo Marijino učinilo Utjelovljenje i rađanje Sina Božjega manje ljudskim, tako celibat želi svećenika udaljiti od sredine — u kojoj on ipak mora živjeti... Vidimo, međutim, da je Bog, na neki način, i sam već unaprijed odgovorio na te prigovore. Djevičanskim porodom Marijinim savršenije se ostvarilo sâmo Utjelovljenje, a Isusovim kasnijim neženstvom uzvišenije se odrazila Božja prisutnost među ljudima. To ćemo razabrati iz daljeg izlaganja.

Drugim se prigovorima opet tvrdi da je Sin Božji nužno morao ostati neženjen, pa se zaključuje: Poradi tog izvanrednog i jedinstvenog slučaja ne može nam on služiti kao primjer...

Na ovaj prigovor pisac odgovara po prilici ovako:

Otkupiteljsko Utjelovljenje nije nužno uključivalo celibat. Isus je, kao čovjek, uzeo na sebe pravu ljudsku narav, jednaku našoj. Zbog toga ni za njega nije morala biti isključena mogućnost ženidbe. Držati, dakle, da bi takvo stanje bilo nedostojno utjelovljene Riječi Božje bacilo bi vrlo bijednu sjenu na brak što ga je ustanovio sâm Bog još u raju zemaljskom.

Pa ipak, po Božjem planu, spoznajemo nekakav sklad između poslanja Kristova i svećeničkog celibata: vidimo podudarnost sa djelom Isusa Krista koji je prvi došao da započne duhovni preporod čovječanstva, pa se zato odrekao rađanja u naravnom redu, a sva plodnost i svekoliko potomstvo za njega su samo u redu milosti i božanskoga života.

Isusova je misija bila da rod ljudski približi Bogu, napose time što je učio da Bog jednako ljubi sve ljude. Da je bio vezan ženidbom, bio bi tom posebnom ljubavlju priječen u onoj univerzalnoj ljubavi. Dajući prednost jednoj ženi, stavio bi ogradu prema svim ostalim ženama. Značajna je bila ona zgoda kad ga je jednom, usred propovijedanja, prekinula nepoznata žena s usklikom: Blago utrobi koja te nosila, i grudima koje su te hranile... Isus, međutim odgovara da je ta sreća dostupna svima (Lk 11, 27—28).

Isto tako, Isus je mogao ljubiti svu djecu, bez bojazni, da će se svojoj zamjeriti. Zato ga svi i danas nazivaju »prijateljem malenih«... Njegovo ga neženstvo ne priječi da pokaže najveću sklonost prema djeci svih obitelji. Štoviše, on se pokazao mnogo pristupačniji negoli njegovi učenici, od kojih su sigurno neki bili ženjeni (Mt 19, 12—15).

I upravo poradi toga neženstva, Isus je **mogao** biti svakome prijatelj — postao je svakome **bližnji,** baš kako će i sveti Pavao kasnije reći za svoj apostolat: da je »postao sve svima«.

Isus je u svome radu uvijek izbjegavao partikularizam, kako prema naciji tako i prema obitelji. Značajno je što je odgovorio, kad su ga izvijestili da ga traže članovi njegove obitelji..., onima, koji mu rekoše: »Slušaj! Tvoja majka i tvoja braća su vani, i traže te«. On im odvrati: Tko je moja majka, i tko su moja braća?« Tada pogleda naokolo one što su sjedili u krugu oko njega i reče: »Evo moje majke i moje braće! Tkogod, naime, vrši volju Božju, on mi je brat, sestra i majka« (Mk 3, 31—35).

Isus time nije prezreo obitelj, kao što ni svojim neženstvom ne prezire ženidbu. Činjenica, da je svoje prvo čudo učinio na svadbenom piru, značajna je upravo zbog interesa za brak, i ljubavi koju je pokazao prema potrebama mladog bračnog para... Isto je tako važno da je svoje djetinjstvo i mladost, dakle najveći dio života, proveo u obitelji, gdje je »bio podložan« Mariji i Josipu. Nije li i time istaknuta uloga obitelji u određenju njegova Utjelovljenja?

Ali, brak i obitelj imaju svoju omeđenost. Isus im se za sve vrijeme svog javnog života energično opirao radi **šire** svoje orijentacije. Pa i zamisao o svom cjelokupnom djelovanju izrazio je onom zgodom kad je kao dječak ostao u hramu. Na pitanje svoje majke: »Moje dijete, zašto nam to učini?«, odgovorio je: »Pa zašto ste me tražili? Zar niste znali da ja moram biti u kući svoga Oca?« (Lk 2, 48—49).

Izuzetan je to bio slučaj, ali je dovoljno osvijetlio onaj plan koji je pripremao kroz duge godine obiteljskoga života u Nazaretu.

Isus, dakle, ne ostaje niti ulazi u okvire uskih granica **jedne** obitelji, no to čini samo zato da osnuje onu drugu, mnogo širu — onu, koja će oko Oca okupiti čitavo čovječanstvo. Jer su svi »koji vrše volju Božju, moj brat, moja sestra i moja mati«. A prebivalište Očevo na zemlji nije ovo ili ono posebno svetište, nego zajednica onih koji ga časte »u duhu i istini« (Iv 4, 23—24). Živjeti u neženstvu, dakle, za Isusa znači: osnovati **najuniverzalniju** obitelj!

Prema tome, nema ništa negativno u Isusovu držanju. Ništa tu nije usko shvaćeno — u strahu pred pogibeljima zavodljivoga svijeta, ili u namjeri da se obuzda »tijelo i krv« ... Isus je živio među ljudima ne postavljajući nikakvih zapreka ni ograda. Protivno Ivanu Krstitelju, koji je živio u pustinji i koji se postom i odjećom razlikovao od drugih, on, Sin Čovječji, **jeo je i pio** (Mt 11, 19; Lk 7, 34). Njegov celibat nije predstavljao neku reakciju — on je bio dokaz šireg shvaćanja života, veza mnogo šira s ljudima, želja da se bez rezerve preda cijelome svijetu.

To su, uglavnom, činjenice na kojima pisac temelji dvostruku osnovu Kristova celibata.

Pisac, dalje, nastavlja s pitanjem: Da li je Isus imao u planu celibat za sve one koji će ga kao apostoli htjeti nasljedovati, i da li je htio pokazati kako ovaj način življenja nije isključivo njemu namijenjen?

Veličina celibata

Evanđelist Matej zabilježio je onu znamenitu izjavu Kristovu o ženidbenoj nerazrješivosti (19, 1—9). To je bio povod da je Isus tako istaknuo neženstvo. Netom su apostoli čuli kako Isus zabranjuje mužu otpustiti zakonitu ženu i uzeti drugu, rekoše: »Ako tako stvar stoji između muža i žene, onda je bolje ne ženiti se«. — »Ne shvaćaju to svi«, odgovorio je on, »nego samo oni kojima je dano. Ima, naime, ljudi koji su od rođenja nesposobni za ženidbu; ima takvih koje su ljudi učinili nesposobnima; ima takvih koji se odriču ženidbe radi kraljevstva nebeskoga. Tko može shvatiti, neka shvati!« (Mt 19, 10—12). Isus je ovim riječima iznio jedno načelo koje za židovsko shvaćanje nije bilo samo novina nego i prava revolucija.

Uspoređujući ovaj logion s drugim izjavama u Kristovu Evanđelju, smijemo reći da je ovo jedna od najsnažnijih riječi Kristovih. Način kojim se Isus izražava naglašuje i **žrtvu** koju on veže uz neženstvo... No, Isus je malo prije ove izjave naglasio i komplementarnost muža i žene, prema kojem načelu »oni nisu više dva nego jedno tijelo« (Mt 19, 6), pa, upravo s obzirom na tako egzistencijalnu potrebu međusobnog popunjavanja, i taj je svećenički celibat onda žrtva koja se duboko osjeća.

Isus to neženstvo ne uzvisuje niti preporučuje iz nekog prezira prema seksusu. On promatra seksus kao stanovitu ljudsku vrednotu. Mučno je odreći se te vrednote, zbog čega se čovjek osjeća kao osakaćen.

Ali, Isus nikada nije grijeh izjednačio sa seksusom — i ne vidimo da je ikada bio ponesen strogošću prema tjelesnim slabostima. Pa čak i onda kada osuđuje preljub, on stavlja naglasak samo na griješnu nakanu! No zato će s najvećom strogošću osuditi licemjerstvo, upornost nevjerovanja, kao i propust ljubavi prema bližnjemu...

Tako ni dragovoljni celibat, eto, nije izgrađen na negativnim pogledima prema ženi i seksusu. Baš protivno. Štaviše, Isus je isticao taj zajednički doprinos bračne vjernosti i održavanja celibata »radi kraljevstva nebeskoga«. Jedno s drugim usko je povezano. Prema Isusovu shvaćanju, oni, koji se odriču ženidbe, ne umanjuju njezinu vrijednost nego ju još uzvisuju i potvrđuju; brak je, štoviše, toliko dragocjen, da ga se čovjek odriče jedino radi uzvišenosti kraljevstva nebeskoga.

Povezanost celibata i svećenstva

Isus nije točno odredio odnos svog dragovoljnog neženstva i svećeništva, no ipak uz neženstvo veže i određenu motivaciju koja će nas podsjećati na tu unutarnju povezanost: »radi kraljevstva nebeskoga«... Ne radi se o tome da svi moraju prihvatiti celibat ako žele doći u kraljevstvo nebesko..., već o tome da ga u ovome svijetu izgradimo i pridonesemo njegovu širenju. No, to dragovoljno neženstvo kao da posebno pristaje onima koji se žele posvetiti tome poslu.

Vrijednost je celibata eshatološka. Izraz »radi kraljevstva nebeskoga« podsjeća na jednu riječ Isusovu kojom nam govori kakav će svijet biti poslije uskrsnuća: »... po uskrsnuću niti će se ženiti niti udavati, nego će biti kao nebeski

anđeli« (Mt 22, 30). — Celibat, dakle, na stanovit način već uvodi u to buduće nebesko stanje, pa, kako se već počeo izgrađivati taj eshatološki svijet, celibat nije samo predznak onog budućeg kraljevstva, nego teži za tim da već sada uspostavi to kraljevstvo, ostvarujući ono »nebesko« u ovom zemaljskom životu. On je sav usmjeren na sadašnje djelovanje Crkve.

Ta težnja celibata ima i svoj mistički aspekt. Potpuno predanje Bogu, naime, upravlja cjelokupnim radom onoga »koji se odriče ženidbe«. A tu žrtvu ne opravdava samo neka nesebična ljubav prema bližnjemu. Ljubav prema Bogu je njezin jedini temelj i njezina prva misao. Takva ljubav je više nego osobna veza međusobne bračne ljubavi; ona je revnost za Kraljevstvo Božje.

Time nam se, kaže pisac, otkriva i onaj unutarnji odnos između celibata i svećeništva. Tko na sebe uzima odgovornost oko napretka Kraljevstva Božjega — a u tome je bit pastoralnog rada svećenikova — taj će i razumjeti poziv da se »odrekne ženidbe radi kraljevstva nebeskoga«. To načelo vrijedi i za one koji se životom zalažu za Crkvu da joj služe; ali se, u prvom redu, odnosi na one koji su vođe i pastiri njezina stada.

Pisac, dalje, postavlja i ovo pitanje: A zašto onda Isus nije odabrao svoje apostole među neženjenima...? Često se navodi da su svi apostoli bili ženjeni, osim Ivana. Uzmimo da je tako. No, ipak, postavljajući pastire svoje buduće Crkve, Isus nije bio indiferentan prema staležu ženidbe, odnosno celibata. Birajući Dvanaestoricu među svojim domorodcima, Židovima, on ih je uzimao onakve kakvi su bili. Nitko ga tada ne bi razumio da je kao uvjet tražio neženstvo; takvo neženstvo je tada bilo jedva i poznato, a osim toga nitko ga u židovskoj sredini nije održavao. Naprotiv, po nepisanom židovskom zakonu svaki je muškarac trebao biti ženjen. Pretpostavivši sve to, Isus se ipak nije ustezao da od svojih izabranih učenika zatraži: da sve ostave, da se odreknu obiteljskoga života, žene (Lk 18, 19) i djece (Mt 19, 29), i da provode život u neženstvu.

Isus, doduše, ne propisuje nikakva određena pravila neženjenima — ali je naglasio smjer svećeničke službe, s obzirom na celibat, kada je istaknuo one koji se odriču ženidbe radi kraljevstva nebeskoga. Prvi uočljivi znak za život u celibatu dao je time što je od svojih apostola zatražio da sve ostave i da ga slijede. Novinu celibata ne možemo shva-

titi, ako ne postavimo Isusovo načelo: Život apostola treba staviti u službu kraljevstva nebeskoga ... To je jedini motiv koji je vrijedan tolike žrtve.

Stoga Isus i ne krije teškoće, nego još naglašava: »... ne shvaćaju to svi, nego samo oni kojima je dano«. A da to razumiju, potreban je poseban dar Božji. Zato one, koji su od Oca primili taj dar, i potiče kako ga treba shvatiti i prema njemu živjeti. »Tko može shvatiti, neka shvati!« — naglasio je Isus.

Povijesni razvoj celibata

Posljednje stranice autor posvećuje razvoju celibata kroz povijest Crkve.

Celibat se u Crkvi utvrđivao polako ali sigurno. Trebalo je vremena da se ta evanđeoska novina i sva njezina važnost bolje upozna.

U primjeni celibata opažaju se, već odmah u početku, dvije tendencije. Biskupi i prezbiteri, koji su djelovali u jednoj već ustaljenoj zajednici, bili su ženjeni, ali »samo jedanput ženjen« ... (Tim 3, 2 i Tim 1, 5—6). Oni pak svećenici koji su, poput Pavla, radili na tek osnovanim zajednicama gdje se tražilo više apostolskog djelovanja, ostali su u neženstvu. Motivi svećeničkog celibata ostali su u biti isti kako nam ih iznosi Evanđelje, samo što su u raznim vremenima bili izraženi na razne načine. Najdublji razlozi kojima se opravdavao celibat izraženi su, npr. riječima kao što su: »dar samoga sebe Bogu«, »ženidba u Bogu«, »predanost bez pridržaja u službi za Boga i duše«, »duhovno očinstvo« ... Tim su se motivima služili Tertulijan, Epifan, Euzebije Cezarejski i dr. No, što su se vjerske zajednice više širile izlazeći iz uskih okvira manjih obitelji, to se sve više osjećala potreba da svećenici sve svoje sile posvete apostolatu, pa se, prema tome, sve jače isticao i problem dragovoljnog celibata.

U crkvenom se zakonodavstvu celibat pojavio prilično kasno. Tek poslije regionalnog koncila u Elviri (Španjolska), godine 300, počela se isticati zakonska zabrana svećeničkog braka, da se konačno u 12. stoljeću postavi zahtjev za odstranjenje ženjenih svećenika. Ali tek proglašenjem novog crkvenog prava godine 1917. u Zapadnoj se Crkvi sveti red počeo smatrati kao zapreka za valjanost ženidbe.

Ostvarenje ideala, kako ga je Evanđelje postavilo, nije se moglo tako lako postići; pa kako to tijekom povijesnog razvoja nije bilo moguće, tako ni danas još ne možemo reći

da je ta evolucija završena. Bilo je teških kriza, kao, npr. u 15. stoljeću kada se činilo da je većina klera bila za ukidanje celibata. No zakon je ostao — a Crkva se energično zalagala da se opstanak celibata još jače utvrdi.

Usporedno sa Zapadnom Crkvom, ni Istočna nije zaostala u stanovitom razvoju. Na Istoku se također naglašavao zakon celibata. Pokrajinski koncil u Trullo-u, godine 692, zakonom je biskupu branio ženidbu, pa — ako je bio ženjen — morao se rastati... A već je od koncila u Niceji, godine 325, bilo utvrđeno da se svećenik ne može ženiti nakon primljenog reda; ali, ako se ženjen čovjek zaredi, može se služiti bračnim pravima.

No rad oko utvrđivanja celibata ne znači da taj zakon učinimo još apsolutnijim. Crkva je u svom povijesnom razvoju računala i s takvim okolnostima u kojima ne bi bilo svrsishodno celibat svećenicima stavljati u dužnost. To je motiv kojim se opravdava zakonodavstvo Istočne Crkve, u kojoj su samo biskupi dužni ostvarivati evanđeoski ideal.

Dalje pisac podvlači činjenicu da se svećenički celibat danas ostvaruje u stanovitom progresivnom razvoju. Vatikan II računa sa ređenjem oženjenih ljudi u krajevima i okolnostima u kojima bi celibat bio zapreka za obavljanje apostolata i gdje se osjeća velika nestašica svećenika (LG 29).

Ali se pritom ne smije smetnuti s uma još nešto: svuda gdje bi svećenički kandidati mogli slobodno birati između celibata i braka, ova se dva životna smjera ne bi smjela postaviti kao jednako vrijedna; ali se, isto tako, i pogotovo, ne može tvrditi da je brak vredniji — to bi značilo zapostaviti riječ Evanđelja »bolje je ne ženiti se«... Još manje bi vrijedio glas ženjenih svećenika, koji osporavaju vrijednost celibata. To bi, dakako, značilo opovrgavati Evanđelje i crkvenu predaju.

Neki se boje da će celibat zlo utjecati na osjećajnu stranu svećenika i u njemu ojačati već i onako veliko nerazumijevanje za okolinu. Ali smisao celibata, onako kako je to Isus htio za svoje apostole, temelji se na veoma širokoj bazi **ljubavi.** Upravo ta vrlina, kao najstvarniji poticaj u životu svećenikovu, treba da zahvati sav njegov život. Jer, ako je svećenik optirao za celibat, onda je on i angažiran za dublju, svestraniju ljubav, a ona ga potiče da sav svoj život posveti isključivo službi bližnjega.

Celibat i njegova otvorenost prema svijetu

U najnovije se doba sve više osjeća kako je odgoj kandidata za svećeničko zvanje jako podbacio; kao da je sve bilo usmjereno na neko samotno i odijeljeno življenje..., kao da se htjelo izbjeći svaki naravni dodir s društvenom zajednicom, u kojoj će svećenik kasnije ipak morati nastupati i apostolski djelovati. Zato nam sada, među inim, Vatikan II preporučuje: »... da se svećenici rado i s veseljem sastaju u svrhu duševnog odmora..., da zajednički surađuju, kako bi se istrgli iz opasnosti osamljenosti..., da cijene i promiču svećenička udruženja odobrena od crkvene vlasti..., da tim i bratskom podrškom posluže cijelom svećeničkom redu« (PO 8).

Istina, zajednički život i podjela rada omogućuju normalnije okvire za svećenički apostolat. Tako je to i Isus činio sa svojim učenicima; i ne samo da ih je okupljao u zajednicu, nego je u apostolatu uspostavio i stanoviti kolegijalitet. Stoga i svećeniku život u zajednici pomaže da se unekoliko oslobodi osamljenosti i učmalosti u samoga sebe, pa da svoj život proživljuje u klimi široke otvorenosti prema braći i vjernicima.

Takve odredbe i upute mogu, doduše, i u pogledu celibata biti od koristi, ali to nije dovoljno. Ono, što se danas traži, jesu, u prvom redu, bolji, svestraniji i razumljiviji uvjeti da se svećenički život razvije i što bolje usaglasi prema istinskim Kristovim intencijama.

Zato je potrebno znati:

Zakon, kojim se u Zapadnoj Crkvi naređuje svećenički celibat, nema svoju apsolutnu nužnost. »Svećeništvo, doduše, po svojoj naravi ne zahtijeva uzdržljivost (celibat), kao što se vidi iz prakse rane Crkve«, kaže Vatikan II (PO 16). Jer ni Kristovo svećeništvo nije smatralo celibat jednom neophodnom nužnošću, pa je on stoga prije jedna **suglasnost** sa Kristovim neženstvom.

Vatikan II u dekretu PO t. 16 ukratko to iznosi ovako:

»Celibat mnogostruko pristaje svećeništvu: Posvemašnje je, naime, svećeničko poslanje posvećeno službi novoga čovještva, što ga Krist, pobjednik smrti, po svom Duhu podiže u svijetu...

»Svećenici se djevičanstvom, ili održavanjem celibata radi kraljevstva nebeskoga, posvećuju Kristu na nov i odlučan način...

»Svećenici se po njemu slobodnije predaju službi Bogu i ljudima. Slobodnije služe Božjem kraljevstvu i djelu višega preporoda te tako postaju sposobniji da u većoj mjeri prime očinstvo u Kristu...

»Na ovaj dakle način svjedoče pred ljudima da se žele nepodijeljeno posvetiti povjerenoj im službi...

»Tako oni dozivlju u pamet onu Bogom ustanovljenu otajstvenu ženidbu koja će se potpuno očitovati u budućem životu, a po kojoj Crkva ima jedinog Zaručnika — Krista...

»Osim toga, oni postaju živi znak budućega svijeta koji je po vjeri i po ljubavi već prisutan, i u kojem se sinovi uskrsnuća neće udavati niti ženiti...

»Celibat, koji se s ovih razloga... svećenicima isprva preporučivao, bio je u Latinskoj Crkvi kasnije svima koji su imali primiti sveti red zakonom nametnut. Ovaj Sveti Sabor odobrava i potvrđuje to zakonodavstvo što se tiče onih koji su predviđeni za svećeništvo«.

Nitko, dakle, neće posumnjati da je značaj celibata postavio Isus Krist. A svima je i jasno da Crkva u svom krilu želi zadržati ovu baštinu. Ona smatra da ne bi ostala dosljedna Evanđelju kada i svom sutrašnjem svećenstvu ne bi predala nepovrijeđen taj sveti zaklad, jer su riječi štono ih je Isus izrekao onima »koji se odriču ženidbe radi Kraljevstva nebeskoga«, i poziv Isusov »da sve ostave i slijede ga«, riječi Krista Boga, što i danas ima svoju istinsku vrijednost. A jer »moje riječi neće proći!« — Duh će Sveti pripomoći Crkvi da što bolje shvati smisao tih Kristovih riječi, i da ih se drži.

Ali, zato ne smije izostati ni rad crkvenih institucija i njihovih znanstvenih radnika, kako bi se što uspješnije i što svestranije razumjela i produbila ova delikatna istina.

Završavajući ovaj prikaz, autor želi da se nauka o pastoralnom svećeništvu što više produbi, a posebno: da se odnos prema celibatu izvede na jedan jasan i, za ovo naše vrijeme, prihvatljiv put.

o. Mato JOVIĆ, DI

NOVA KNJIGA

Dr Anto Lutter, svećenik, **Dušobrižništvo djece i mladeži na centralnom dijelu zagrebačke biskupije u drugoj polovini XVIII stoljeća.** Narudžbe: Dr Anto Lutter, M. Tita 81, Gradačac.

Dr fra Milan ŠETKA:

MISLI MODERNIH KONVERTITA O MARIJI

Iskrenom štovatelju Djevice Marije,
velikom organizatoru
marioloških i marijanskih kongresa
fra Karlu dru Baliću
poklanja ove retke

Sabirač

Vrlo je zanimljivo čitati izjave modernih konvertita o ulozi Bl. Dj. Marije pri njihovu obraćenju. Iz citata, koji se ovdje donose, može se jasno zapaziti veličina Majke Božje kao i njezina pomoć na putu spasenja svima onima koji je zazivlju.

Kao što je Marija pomogla tim ljudima u traženju i nalaženju istine te u smirenju srca, tako ona hoće i može pomoći svima nama da se što bolje učvrstimo u istini i da što lakše postignemo konačnu svrhu.

Želja mi je da čitanje ovih izjava pomogne svima čitateljima u ljubavi prema nebeskoj Majci Mariji koja nas vodi k Isusu.

PISCI I DJELA

(Ovdje je naveden pisac i djelo iz koga je uzet citat. U tekstu brojka označuje stranicu djela.)

Baker Bessie Anstice, iz aristokratske engleske protestantske obitelji; iz knjige: Capànaga, La Madonna nela storia della conversioni (Roma 1953), kratica **M.**

Barsy Irma, bankarska činovnica i mađarska spisateljica; iz knjige Schafer Bruno, Sie hörte Seine Stimme I (Luzern 1949), kratica **SHSS.**

Bavier de André, francuski pisac, potomak švicarske protestantske porodice; iz knjige Mainage, Svjedoci kat. obnove; preveo dr F. Binički (Zagreb 1922), kratica **SKO.**

Bez-Mennicke Trude, kćerka njemačkog luteranskog pastora, iz knjige, Schafer, **SHSS II.**

Carrel dr Alexis, liječnik svjetskog glasa, dobitnik Nobelove nagrade, iz knjige: Viaggio a Lourdes (Brescia 1958).

Chesterton Gilberth Keith, poznati engleski žurnalist, pjesnik, filozof, govornik i pisac; iz knjige Lamping, Četrdesetorica govore, 2. izd. (Zagreb 1944), kratica **ČG.**

Chessex Marc-Louis, inžinjer iz Švicarske, iz knjige **SHSS II.**

Dorotea Marija, protestantkinja i nevjernica, iz knjige: Angeli, Rinascite (Torino 1933), kratica **R.**

Dierolf Frieda, pjevačica iz Njemačke; iz knjige **SHSS I.**

Hunek Rudolf Marija, liječnik iz Čehoslovačke; iz knjige **SHSS I.**

Huysmans Joris-Karl, iz knjige **M.**

Joergensen J., danski književnik; Gospa od Danske; preveo Grga Starčević (Zagreb 1923).

Kasagi Augustin, iz budističke obitelji u Japanu; iz knjige Cristo nel mondo 1963. A cura dell'Oservatorio Cristiano, Assisi, kratica **CNM.**

Langbehn Julije, slikar; iz knjige Andrian-Werburg, Ihre Wege nach Rom, 2. Auflage (Paderborn 1934).

Lechmere Luisa Augusta, anglikanka; iz knjige **M.**

Maetzu Ramiro, eseist iz Španjolske; iz knjige **ČG.**

Merton Thomas, poznati pisac; iz knjige **M.**

Most Jelena, protestantkinja; iz knjige **R.**

Newman John Henry, kardinal; iz knjige **M.**

Orestano Francesco, pisac i profesor filozofije, iz knjige Rossi, Uomini incontro a Cristo, 12. izd. (Assisi 1955); kratica **UIC.**

Pang Pavao, **CNM** 1963.

Péguy Charles Pierre, francuski pisac; iz knjige Pfleger, Aux prises avec le Christ (Mulhouse 1949).

Pitigrilli (Dino Segre), talijanski književnik, La piscina di Siloe (Milano 1949).

Psichari Ernest, Renanov nećak, iz knjige **M.**

Ratisbonne Alfonso, Židov, iz knjige: Petrov, Moderni konvertiti (Split 1926).

Retté Adolf, francuski političar i pisac, K Svjetlosti vječnoj; preveo Milan Pavelić (Rijeka 1916).

Reynolds Kenyon, inžinjer iz Kalifornije; **SHSS II.**

Ruville dr Albert, sveučilišni profesor; Natrag k Svetoj Crkvi; preveo Zbor duhovne mladeži u Senju (Ljubljana 1912).

Sallem Ibrahim, musliman, profesor za arapsku liturgiju; **SHSS II.**

Salomé René, francuski književnik; **SKO.**

Stoddard John, iz puritanske protestantske obitelji; Ricostruendo una fede perduta (Milano 1949).

Stolpe Sven, Leicht, schnell und zart... (Frankfurt am Main 1954).

Thomas Paul, protestantski visoki dostojanstvenik; **UIC**.

Tiberg Antonie, učiteljica na građanskoj gimnaziji za dječake i djevojčice u Oslu; **ČG**.

Tucker John, novinar i pisac iz Čikaga; **CNM** 1955.

Van der Meer de Walchere Pierre, holandski pisac, Journal d'un converti (Paris 1931); kratica **JC**.

Wu dr John Tsching Hsiung, profesor prava i diplomat; **SHSS II**.

Zanta Leontina, profesorica; **SKO**.

I DIO

Uzvišenost Djevice Marije

Svima je nama vrlo dobro poznato da Marija nije Bog, ali nam je također jasno da nije ni obično stvorenje. Bog ju je od vijeka izabrao za Majku svoga jedinorođenoga Sina, našega Otkupitelja. Radi toga poziva sačuvao ju je od istočne ljage i svakog osobnoga grijeha te je učinio moćnom Posrednicom svih svojih milosti koje dijeli ljudima. Marija je prihvatila Božji poziv, svojim je životom odgovorila Božjoj želji i kao Isusova Majka, postala je i našom nježnom majkom.

Za potvrdu tih misli nalazimo mnoge izjave kod modernih konvertita. Konvertiti su iskusili na sebi, u svom srcu, veličinu Božjega poziva i Marijina odziva.

1. Marija je Majka Božja

»Mi molimo našu Gospu, Majku Isusovu, Svetu Djevicu, koja je bila hram i oltar gdje je Dijete počivalo prije svoga rođenja. Njezino je srce bilo probodeno sa sedam čavli bolova prije, u vrijeme i poslije Muke njezina Sina i njezina Boga. Ona je trpjela krvareći od ljubavi i ona moli za nas ljude koji ne znamo što činimo. — Pomozi nas, moćna Djevice, daj nam snage, nauči nas moliti i ljubiti Boga sa svim srcem, sa svom dušom, sa svom pameti, o Majko milosrđa!«

(Van der Meer de Walchere Pierre, 250)

»Tko ne vidi da Marija nužno zauzimlje jedinstveno mjesto među svim stvorenim bićima? Krist je imao samo jednu Majku. Utjelovljeni Bog se udostojao položiti vlastito sve-

tohranište u tijelo toga stvorenja, i tako ona postade zemaljskom Majkom božanstva. Zašto, dakle, ona ne bi bila poštovana iznad svih smrtnika? Suviše, ona sama između svoga naroda imala je povlasticu da sudjeluje u djelu otkupljenja svojom slobodnom voljom; kad joj je naime nevješteno sveto otajstvo utjelovljenja, ona ponizno odgovori: Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po riječi tvojoj.«

(Stoddard, 227—228)

»Ne mogu još ni sada reći da su ta pitanja u meni zamuknula ili da je na njih jasno odgovoreno (kako bismo mi ljudi to tako željeli). Ali ona mi nijesu više na putu. Također su i ona našla svoje mjesto u velikom prostoru Crkve, blizu, sasvim blizu središta. Tu naime stoji Marija, Majka Božja, ljudska žena koju je Bog izabrao da po njoj uđe u čovječju narav i sudbinu, a koja je na to neshvatljivo i neizmjerno rekla svoj ponizno - hrabri: Neka mi bude! Ona je izdržala svih sedam mačeva žrtvovanja i sve riječi sačuvala u svom srcu kao sjeme u tamnoj zemlji.«

(Trude Bez — Mennicke, 142)

»U biti mi se činilo nevjerojatno da se može zanijekati Mariji savršena čistoća kad se vjeruje da je ona od vječnosti izabrana za Zaručnicu Duha Svetoga, za Majku božanskog Sina, i kad je kroz devet mjeseci čuvala u svom srcu Krista, njega othranila, odgojila i imala ga pod svojom vlašću sve do tridesete godine.«

(M. B. A. Baker, 237)

»Kad bi Majka Božja bila obična osoba, njezina svojstva ne bi bila dovoljna da nam objave i usijeku u nas ideju da se Bog učinio čovjekom. Jedna Majka bez ognjišta u Crkvi, bez dostojanstva, bez darova, ne bi bila prava Majka, kako to traži obrana Utjelovljenja.«

(Newman, 117)

»Svaki hram koji se posvećuje Mariji, svaki oltar koji se podiže u njezinu čast, svaka slika koja je prikazuje, svake litanije koje pjevaju njezine hvale, svaka Zdravomarija koja se moli da se ovjekovječi njezina uspomena, čine to da nas posjete da je bio Jedan, koji je neizmjerno dostojan hvale, koji se nije ustručavao ući u krilo Djevice.«

(Newman, 116)

»Pobožnost Mariji činila mi se bitno ujedinjena s vjerom u božanstvo Kristovo. Ističem, budući da je ona Majka Kristova, nijedan kršćanin ne može shvatiti njezino kraljev-

sko dostojanstvo, i zato nijedna hvala ne može biti pretjerana. Vjerovati u utjelovljenje Riječi i nijekati Mariji prvo mjesto u svijetu, činilo mi se nastranost.«

(Baker, 236)

»Pobožnost prema Mariji nije se kod Rongea (Joergensena) morala boriti s glupom mržnjom, s kojom su mnogi protestanti susretali Majku Isusovu. On je odmah na početku razumio, ako je Isus iz Nazareta zaista Bog, da je ona ponizna Djevica, koja ga je rodila u betlehemskoj štalici, za ista Bogorodica, i da je sada slavno okrunjena na nebu te sjedi uz desnu svoga Sina okružena suncem i mjesecom, a na glavi joj kruna od dvanaest zvijezda. Ništa mu stoga nije bilo nerazumljivije nego oni neki kršćani koji su mislili da poštivaju Isusa tim što ruže njegovu Majku.«

(Joergensen, 81)

»Katolička nauka ne tvrdi da je Marija Majka božanstva, Božje naravi koja postoji za se od vječnosti, nego uči da je ona bila Majka Krista koji, ukoliko je jedna osoba, imao je dvije naravi (božansku i ljudsku) i bio je ujedno Bog i Čovjek. Ako je, dakle, Blažena Djevica bila Kristova Majka, bila je uistinu Majka Božja u gore iznešenom smislu, i taj najviši titul, tako označen, bio je formalno proglašen na Efeškom saboru 434. g.«

(Stoddard, 230)

Kad je Chesterton čuo da se protestanti izruguju jednom katoličkom mističaru koji je rekao: »Svako stvorenje mora biti zahvalno svomu Bogu, ali Djevici je i sam Bog dužan zahvalnost, rekao je: »Tom sam zgodom uzdrhtao kao na glas trube i gotovo glasno uskliknuo: Kako je to krasno rečeno! Pričinilo mi se da je ono što je nepojmljivo u djelu utjelovljenja, ako mističara pravo shvaćamo, jedva bolje i jasnije moglo biti izrečeno.«

(Cherstenton, 58)

2. Prečista djevica

»K štovanju presvete Djevice nagonila me potreba vlastite duše. Uvijek sam vjerovao kako je posve razumljivo da je utjelovljenje moralo imati svoju pripravu, a za to je izabrana neoskvrnuta Djevica, čista od istočnoga grijeha. Potreba da joj se molim nije se rodila iz ove pomisli, nego iz težnje, iz unutrašnje nužde.«

(Ramiro de Maetzu, 144)

»Ako se vjeruje u istinu utjelovljenja, zar je možda teško prihvatiti tu novu nauku (Bezgrješno Začeće)? Zar nije istinito da okolnosti u tom slučaju neotklonjivo ne pretpostavljaju takvu akciju s Božje strane? Vjerovati je da je Blažena Djevica izuzeta od ljage koju baštini čovječanstvo pokazuje nužnost našega ideala o tome kakva mora biti Majka savršenoga Božjega Sina.«

(Stoddard, 231)

»Svakim danom ljubav Naše Gospe, prečiste Majke Isusove, pomalo je sve više prodirala u me. Kraljica bez grijeha istočnoga začeta! Ja shvaćam katkada širinu njezina uzvišenog dostojanstva. Kakvo li je čudo nazrijevati sve te stvari koje toliko nadmašuju naš razum! Dogodi se da osjetim kako Božja ruka obuhvata moje srce snagom, zatim kako božanska imena Isusa i Marije zvone u meni poput zvona, a ja plačem od ljubavi i zahvalnosti za veliku milost kojom me Bog ispunja.«

(P. van der Meer de Walcheren, 237)

»Kako bi Majka Božja mogla biti okaljana ljagom grijeha i živjeti kao rob grijeha! Oh, to ne! Rađe bih htio vjerovati da se sva djeca rađaju bez grijeha. Netom sam upoznao da je Krist Bog, shvatio sam da samo pretpostavljanje grijeha u Mariji i da se on ne bi sramio zvati je svojom Majkom. I najžarče riječi ne bi bile dovoljne da izraze ljubav koju Bezgriješna Kraljica nosi prema nama.«

(Baker, 237)

»Od 1905. godine, nakon boravka u tuđini i putovanja koje mi ne umanji nemira, Henrik Dubois (René Salomé) imađaše da doživi niz kušnja u kojima je isprvice gledao učinak slučajnih prilika. No kasnije, razmislivši, prepoznao je opomene one milosrdne Djevice — utočišta grješnika — kojoj je i za najgorih zabluda častio čistu uspomenu.«

(René Salomé, 61)

»Budući da je tako počašćena i izabrana između svih stvorenih bića, zar njezin zavičaj, njezino vladanje, njezina svetost nijesu morali biti isto? Ako ne, zašto Svemogući, koji je imao sav svemir gdje da bira, izabrao je nju? Ako je na svijetu bila jedna žena čišća, slađa, pobožnija i poniznija od Djevice, zar se može zamisliti da Bog ne bi izabrao nju mjesto Marije?«

(Stoddard, 228)

»Kad sam se povratio kući, po prvi put sam čitao s gorućom pažnjom Litanije. Čitao sam ih glasno. Vidio sam da svaki zaziv poprima oblik. Vidio sam sve figure Marije, sve njezine oznake. To je bilo kao pratnja tajanstvenih divota. Gledao sam je kao Majku prečistu. Gledao sam je kao Djevicu moćnu. Gledao sam je kao Ogledalo pravde i Uzrok naše radosti. Gledao sam je kao Posudu duhovnu. Gledao sam je kao Ružu otajstvenu, kao Toranj bjelokosni, kao Kuću zlatnu, kao Zvijezdu jutarnju, kao Tješiteljicu žalosnih, kao Kraljicu anđela... Nijesam više mogao podnositi jaku svjetlost riječi, one su otperećivale, moje su oči bile zasljepljene od suza. To je bilo radi tih divnih Imena kojima kršćani zazivlju nju koja je prečista Majka Božjega Sina.«

(P. van der Meer de Walcheren, 86—87)

Oh kako mora biti lijepa Puna milosti! Ne shvaćam kako se može misliti na Gospu a ne ljubiti je i ne štovati je. I ja zahvaljujem Bogu koji mi je dao da upoznam Mariju takvu kakva jest, kao stvorenje uistinu, ali kao stvorenje koje je izdignuto iznad svih drugih, pače iznad anđeoskih stvorenja.«

(Luisa Augusta Lechmere, 227)

»Marija je još Majka Krista, njegova Majka u našim dušama. Ona je Majka vrhunarvnog života u nama. Svetost nam dolazi po njezinu zagovoru. Bog je odredio da nemamo drugoga puta.«

(Thomas Merton, 347)

3. Moćna Posrednica i Majka

»Još samo mogu iz dna duše zahvaliti Bl. Dj. Mariji, Posrednici svih milosti, mojoj Majci i Gospodarici; zahvaliti Srcu Isusovu koje me je u svom milosrđu primilo i udostojalo se da sudjelujem u njegovu vječnom svećeništvu; zahvaliti Presv. Trojstvu. Neka živi Otac, Sin i Duh Sveti!«

(Ibrahim Sallem, 72)

»Prigodom predaje svoga akreditivnog pisma u Vatikanu, pozdravio me je Sveti Otac kao vjernog sina Crkve čiji je put u katoličku vjeru bio osvjetljen Danteovom ‚Divina Comedia«. Nije mi jasno kako je Papa to mogao znati, ali to je tako: Dante je bio moj vođa od vrata Crkve. Ali tko me je poticao na ulazak kroz ta vrata? Bila je to Majka Božja i njezina mala kćerka Terezija iz Lisieuxa.«

(Dr John Tscing Hsiung Wu, 25)

»Isus, sjedeći s desne strane Oca, još je Sin Marije i ne može da ne sluša s ljubavlju i nježnošću molitve Majke za one koje je umro i koje ona ljubi u njemu. Ta molitva nipošto ne umanjuje bitne atribute Krista kao Posrednika, jer svaka molitva koja je njoj upravljena temelji se na posredništvu Sina.«

(Stoddard, 230)

»Jedna od glavnih mojih pogrješaka moga duhovnog života kroz onu prvu godinu bila je pomanjkanje pobožnosti prema Majci Božjoj. Vjerovao sam u istinu koju Crkva naučava o Gospi te kad sam molio, govorio sam Zdravo Marijo. Ali to nije dosta. Nije lako shvatiti strašnu moć Svete Djevice. Tko je ne pozna, taj ne zna da sve milosti dolaze preko njezinih ruku, jer je Bog htio da na taj način ona sudjeluje u djelu spasenja ljudi.«

(Thomas Merton, 354)

»Katolička je Crkva Hram Kristov, Sveti Grad na čijim bedemima stoji napisano: Jedna, sveta, katolička, apostolska; uzdignuta je i protiv nje paklena vrata, zlo i smrt, nijesu nikada uspjeli. Gospodin je doveo mene i moje u taj Hram. Tu smo našli Krista koga svi ljudi traže. Tu smo osjetili moć milosti koju nam je on dao po zagovoru Gospe s kojom ponavljamo: Veliča duša moja Gospodina i raduje se duh moj u Bogu, Spasitelju mome.«

(Paul van K. Thomson, 236)

»Marija nas sjeća na nazočnost više ćudoredne ljepote u našoj duši; ona nas spašava u mislima da i mi njoj pripadamo; ona ne dopušta da padnemo, a da nas ne bi ukorila te nam ulijeva stid nad vlastitim padom; ona u nama jača počitanje prema idealu; konačno ona dolazi na koncu, u času smrti te nam zatvara umorne oči, ako smo bili vjerni idealu te nam poljubi čelo u času našega samrtnog spavanja.«

(Ramiro Maetzu, 144)

»Lutao sam bez vođa u podzemaljskom mračnom labirintu. Nijesam više znao kamo idem. Ali si to znala Ti, dobrostiva Djevice! Približavalo se praskozorje kadno ćeš se Ti ukazati posred mojih tmina, o tiha Danice. Skoro je morao kucnuti sat u koji ćeš Ti uzeti moju blatom zaprskanu ruku

u svoju čistu i povesti me k podnožju Božjega prijestolja. Hvala Ti, o blaga, o presveta, o preslatka Majko našega Gospodina.«

(Adolf Retté, 29—30)

»Svaki katolik točno zna da milosti dolaze od Boga, da su sveci nešto samo radi svoje blizine s Bogom. I sveta Marija bila je prah i pepeo da je nekad htjela prekinuti svoju tijesnu vezu s Isusom Kristom.«

(Ruville, 146)

»Kad odgonetavam i tražim da protumačim kako je jučerašnji nevjernik obratio se u današnjeg vjernika i prešao iz noći na jutro, ne otkrivam ništa, jer je nebesko djelovanje iščezlo bez traga. Sigurno je da Djevica djeluje u nama u sličnim slučajevima. Ona nas preobrazuje i stavlja nas u ruke Sina, ali su njezini prsti tako lagani, tako prozračni, tako nježni da od njih preobražena duša nije ništa osjetila.«

(Joris-Karl Huysmans, 196)

»Slatka Djevice, koja pomažeš nesretnicima koji Te ponizno mole, zaštiti me. Ja vjerujem u Te. Ti si htjela odgovoriti na moju sumnju s očitim čudom. Ja ga ne znam shvatiti, ja još sumnjam. Ali moja je najživlja želja, najviši cilj svih mojih težnja, da vjerujem, iz svega srca, da vjerujem slijepo, bez daljnjega razlaganja, bez kritiziranja. Tvoje je ime slađe od jutarnjeg sunca. Uzmi nemirnoga grješnika, sa srcem u oluji, s namrštenim čelom, koji se troši u potrazi za tlapnjama. Ispod dubokih i oporih savjeta moje umne oholosti leži, na žalost još ugušen san, najblistaviji od svih snova, a taj je da vjerujem u Te, da Te ljubim poput braće čiste duše.«

(Carrel, 71)

»Sve sam više spoznavala što me je potaklo na obraćenje. Osim Boga to sigurno zahvaljujem Mariji, Neoskvrnjenoj Djevici i Majci Božjoj, svojoj Pokroviteljici. Majka milosti nije me napustila ni u najdubljoj tami, te me opet vratila sretno svome božanskom Sinu s najzamršenijih putova. Divna nebeska Kraljice, Prijestolje mudrosti, Pomoćnice kršćana, Utočište grješnika i Uzore božanskog milosrđa, Ti blagoslovljena, Puna milosti: ne dozvoli da Te ikada više zaboravim! Daj da Te poznam, hvalim i ljubim u sve vijeke!«

(Rudolf Marija Hunek, 220)

»Konačno sam priznao da smo mi grješnici slabi i da nužno trebamo pomoć kad se obraćamo Bogu. U to sam doba počeo shvaćati smisao rečenice koju je napisao sv. Bernard: Bog je htio da sve primamo preko Marije. Počeo sam se diviti neizmjernoj poniznosti jedino bezgrješnog člana čovječanstva radi čega je izabrana za Majku Božju i obradovao sam se na pomisao da Isus uslišava njezin zagovor za one koji punim povjerenjem kod nje traže utočište.«

(Kenyon L. Reynolds, 188)

»Veselim je srcem prihvatio Ronge (Joergensen) nauku Crkve da je Marija naša glavna zaštitnica kod Boga, da je ona Majka milosrđa, blaga Djeliteljica milosti te da kroz njezine materinske ruke dopiru do nas svi darovi Božji. Kako je prvoga Božića rodila Dijete Isusa u betlehemskoj štalici, tako i sada svojim moćnim zagovorom rađa Spasitelja u srcu svakog vjernika. Stoga je pobožnost prema Mariji najjača zaštita vjere u Isusa, pa kako je On put do Oca, tako je Ona put do Sina.«

(Joergensen, 81—82)

Kad se Gospa ukazala A. Ratisbonneu, priznao je isusovcu Villefortu: »Ja sam je vidio! Ja sam je vidio. Digao sam oči. Čitave je zgrade nestalo pred mojim pogledom: svo se svjetlo, da tako rečem, skupilo u jednoj samoj kapeli. Usred toga svjetla ukaza se, stojeći na oltaru, velika, sjajna, puna veličanstva i miline, Djevica Marija, koja je prikazana na mojoj čudotvornoj medaljici. Neka neodoljiva sila vukla me k njoj. Djevica mi dade znak da kleknem, a onda kao da mi veli: Dobro je! Ona mi nije ništa rekla, ali ja sam sve razumio.«

(A. Ratisbonne, 23—24)

»Nemojte smatrati presvetu Djevicu samo nekim utočištem kojim se služimo... Ona je Majka puna nježnosti. Ona razumije i zna sve.«

(Stolpe, 82)

»Anglikanci, prijatelji Krista! Ne tajite svoje vjere. Ako je Isus vaš Spasitelj, zar njegova Majka nije i vaša Majka?«

(Rocca XIX, 20)

»Mi smo se doslovno preobrazili, a to moram pripisati Marijinu zagovoru... Zauzimanjem sv. Franje, osobito neprestanom ljubavlju Marije, nadam se da ću kroz svu buduć-

nost ostati Christophorus, tj. nosilac Krista, da ću sačuvati vjernost onomu koga nijesam htio više poznati. Marija ostaje put do Krista, a Krist je jedini put do Oca. S Kristovom Majkom pjeva i treba da kroz čitav život pjeva moje srce: Veliča duša moja Gospodina.«

(Marc-Louis Chesser, 110)

II DIO

Pobožnost prema Majci Božjoj

Marija je Majka Božja, neoskvrnjena i prečista Djevica, moćna Posrednica kod Boga i naša nježna duhovna majka. Radi toga je moramo poštivati i gajiti pobožnost prema njoj.

Moderni konvertiti pokazuju opravdanost pobožnosti prema Mariji i prakticiranjem pobožnosti prema njoj potiču nas da i mi kao vjerna njezina djeca od srca je ljubimo i njoj se utječemo.

1. Opravdanost štovanja Majke Božje

»Štovanje Bl. Dj. Marije učini nam se tako milo i od velike koristi da smo, nakon što smo to jednom okušali, zapuštanje te pobožnosti osjećali kao manjak. Započeli smo kititi njezine oltare cvijećem i svaki je dan pozdravljati molitvom Zdravo Marijo.«

(Julije Langbehn, 6)

»Ženski elemenat, koji potpuno manjka u protestantskom kultu, u Katoličkoj je Crkvi jedna od ljepših i dirljivijih karakteristika. Nijesu sva srca jednaka. Neke duše bez strasti više vole svoje molitve upravljati samo Bogu, božanstvu koje ulijeva strah, a koje je posvudašnje i sveznajuće. Drugi teže da se ujedine samo sa Spasiteljem, koji je u svom ovozemnom životu bio podložan našim slabostima, u svemu je bio kušan kao i mi, osim grijeha. A ima još i drugih, osamljena srca, koji čeznu za ljubavlju i za majčinskom skrblju te nalaze najveću utjehu u svojim nevoljama zazivljući Majku raspetoga Otkupitelja i moleći je da ih ojača i pomogne. Ima u svakom času života momenata u kojima majčina nježnost vrijedi više nego sav svijet, pa molitva Mariji često odgovara toj potrebi, osobito ako je zemaljska majka pošla odavle zauvijek. Suosjećanje Blažene

Djevice odgovara toj težnji ljudskoga srca. Veselimo se što je u Katoličkoj Crkvi zadovoljena ta težnja i što su bezbrojni milijuni postigli, zahvaljujući nebeskom suosjećanju Marije, utjehu koju nitko drugi ne bi znao dati.«

(Stoddard, 296)

»Kult Djevice, kakav se prakticira u Katoličkoj Crkvi, činio mi se odmah od početka kao nešto simpatično i naravno, a da radi toga nijesam osjetila opterećenu savjest.«

(Marija Dorotea, 112)

»Katolička nauka ne uči, pače zabranjuje, klanjanje Blaženoj Djevici. Ona izjavljuje da štovanje Marije kao što se štuje Bog jest idolatrija, jer klanjanje pripada samo Bogu. Ali ljubiti je i poštivati jest međutim naša dužnost i povlastica.«

(Stoddard, 232)

»Ništa protestanti ne mrze toliko kao štovanje Marije, a ipak u srcima tolikih ljudi živi težnja za čistom Djevicom, za idealom velike žene.«

(Antonie Tiberg, 246)

»Koliko je sladak i poetičan kult Marije! Sjaj katoličkog kulta nagonio me je k istini.«

(Luisa Augusta Lechmere, 223)

»Štovanje Blažene Djevice nije bila mariolatrija. Crkva je štovala na posve osobit način Spasiteljevu Majku, ali je odlučno osuđivala obožavanje Blažene Djevice.«

(André de Bavier, 108)

»Zar se možda može vjerovati da se sviđa i zemaljskom sinu pokazivanje pomanjkanja poštivanja njegove majke? Kako se dakle to može sviđati Božjemu Sinu koji je u svojoj agoniji na Križu povjerio svoju Majku preljubljenom učeniku! Kako može postojati neka sumnja da Krist ljubi i poštuje svoju Majku na nebu kad ju je slušao na zemlji trideset od tridesetitri godine svoga života? Doista radi toga oni koji štuju Majku, štuju zajedno i Sina te svaka ispletena kruna za Mariju postavlja se pred noge Isusove.«

(Stoddard, 226—227)

«1. Meni, Kinezu, nemoguće je klanjati se Kristu a ne častiti Blaženu Djevicu. Kineska poslovica veli: Majka se časti radi sina, sin se časti radi majke. Tako su majka i sin nerazdruživi. Častiti sina i u isto vrijeme grditi majku vrhunac je nerazumnosti i barbarstva.

2. Isus Krist nas je naučio da se stablo pozna po plodovima. Isus je plod njezine utrobe, pa je lako zaključiti Gospinu svetost. Kinezi bi rekli: Samo takva majka je mogla začeti i dati na svjetlo takvog sina. Kinezi imaju jednu drugu izreku koja je karakteristična za njihovu filozofiju života: Kad se pije voda, misli se na izvor.

3. Biti kršćanin znači biti ud Kristov. Onaj koji štuje glavu, neće doista biti određen da prima udarac noge. Ona koja je dobra da bude Isusova Majka, bit će dobra da bude i naša majka.

4. Biti kršćanin znači biti druga Marija. Kao što je Marija začela Isusovo tijelo po kreposti Duha Svetoga, tako mi začinjemo duh Isusov po kreposti presv. Euharistije. Rođenje novog čovjeka u nama često je težak i bolan proces. Mi imamo potrebu Blažene Djevice, jer nam ona služi za primalju, ako ne želimo pogriješiti, ona ima iskustva.

5. Biti kršćanin znači biti drugi Krist. A biti drugi Krist znači biti ljubljeni sin Blažene Djevice. Koliko smo više ujedinjeni s Kristom, toliko više trebamo Majku. Katkada, nakon Pričesti, osjećam se ujedinjen s Kristom i instinktivno idem Gospi.

6. Blažena Djevica je Majka kontemplacije i akcije. Ona je puna mudrosti. Ona je uzor svih kreposti, dostojna nasljedovanja. Kako je uzvišen njezin Veliča: Pokazuje jakost mišicom svojom, rasipa one koji su oholi u mislima srca svoga. Skida s prijestolja silne vladare i visoko diže ponizne... Za me te riječi čine savršeno zrcalo onoga što stari kineski filozof Lao-Tse zove Staza neba. Uistinu se može reći da Veliča sadrži u jezgri Govor na gori.«

Jean Ching Hsiung Wu, 309—312)

2. Sv. Krunica

»Svaku večer govorimo zajedno krunicu, jer je Marijin mjesec. Isprva sam osjećao laganu odvratnost protiv tog načina molenja, jer mi se činio djetinjast i mehanički. Kolik li apsurd takav sud! Nakon što sam to učinio samo jedan put, shvatio sam uzvišenost takve serije molitava pošto mi je darovan veliki mir srca. Moć molitve Mariji koja je čista kao čovjek prije pada i koja se zove Kraljicom Svih Svetih i Vratima neba mora biti vanredno velika. Majko boli, budi naša Majka! Moli za nas i nauči me ljubiti tvoga Sina i Boga.«

(P. van der Meer de Walcheren, 278)

»Krunica, koju sam prije smatrao nizom zrnaca poput tespika koji muslimani prebiru da drže zauzete prste, postala je za me presveti Ružarij koji ne molim svaki dan, ali koji upotrebljavam kad imam potrebu savjeta i okrepe.«

(Pitigrilli, 109)

»Kad sam prvi put izmolila Ružarij, Djevica me pritegla k sebi zauvijek, neodoljivo. Postala sam njezinom službenicom i njoj sam se pripustila bez rezerve... Moja ljubav prema Majci Božjoj postajala je uvijek intimnijom. Neprestano sam osjećala da me sve više privlači njezin čar.«

(Marija Dorotea, 117)

»O koliko sam željela imati krunicu da molim Ružarij! Ali kako je dobiti? Pouzdano sam se dala na posao i, kako uči katekizam o načinu prakticiranja te pobožnosti, počela sam praviti krunicu. Za zrna poslužila je sjajna garnitura metalnih perla od vjenčane odjeće — uljepšane ukrasima srebra — moje majke koju mi je ona poklonila. Na kraju sam privezala križić od perle. Moja me je krunica učinila presretnom. Po noći sam je držala u rukama.«

(Jelena Most, 96)

»Kako je lijepo imati samo jednu ideju: ići po svijetu moleći krunicu! Koju slast, koju snagu nema ova prisutnost Boga koji se miješa u sve naše čine!«

(Ernest Psichari, 148)

»Pri jednoj šetnji u šumi u Rigi našla sam krunicu. Sretna zbog ovog nalaza — pozdrava s neba — ismijana od mojih prijatelja, uzela sam je sa sobom. Nijesam znala na njoj moliti, ali sam je stavila u svoju pisaću mapu, i ona me je pratila na svim putovanjima do zadnje postaje, samostana klarisa. Otada su zrna mnogo tisuća puta prošla kroz moje prsti: u zahvalnosti, potrebama, u svim promjenama, u svakom raspoloženju duboko sretne pokajnice.«

(Frieda Dienolf, 244)

»U cijeloj toj molitvi, izuzevši možda treći dio (slavna otajstva) nema očito ništa što ne bi mogao i vjerni protestant izgovarati, jer je ponavljati anđelov pozdrav i svete Elizabete opravdano to više što je sama Marija navijestila da će je blaženom nazivati svi narodi. A što se ista stvar bez

prekida ponavlja, to nije nimalo sablažnjivo, ako se time skopča ozbiljno razmatranje. Ako li se izgovara u vjetar, nije tomu kriva Crkva, nego molitelj.«

(Ruville, 126)

»Uviđao sam kako krunica radi djetinje jednostavnosti molitava — uvijek opetovana i ipak uvijek nova — budi Marijin zagovor u korist onima koji se služe tim molitvama. Postao sam zahvalan što se ponizna upotreba krunice pokazala kao najveća moć kršćana protiv ateizma, hereze i tiranije. I tako je krunica meni i mojima postala sve veći i više ljubljeni izvor milosti. Čak nekatolici, koji su na moj poticaj počeli moliti krunicu, zahvalili su mi što je taj blagoslov ušao u njihov život.«

(Kenyon L. Reynolds, 188)

3. Druge vrste pobožnosti

»Zahvaljujem neizmjerno Gospodinu što mi je dao vrlo dobru i svetu majku. Čim se ona obratila, s primjernom pobožnošću prakticirala je novu vjeru i s posebnom pažnjom poučavala je svoju djecu u novoj nauci. Vrlo pobožna Gospi, sve je nas već od rođenja jedno po jedno posvetila Majci Božjoj. I ni jedan dan nije propuštala izmoliti bar jedan put Ružarij.«

(Pavao Pang, 163)

Jednom je glasoviti J. Maritain preporučio Pégyu da čita sv. Tomu, a ovaj mu odgovori: »Pustite me u miru s vašim sv. Tomom ... Ja bih dao svu Summu za jednu Zdravomariju i Zdravo Kraljice.«

(Pfleger, 51)

»Od šest litanija koje se zovu velike, one Djevice uistinu su najviše prožete lirizmom i u njima se krilo fantazije natječe s ushićenjem čuvstva. Tu u nabrajanju atributa, u središnjoj fazi himna koji odatle proizlazi, dodaci se nadovezuju kao žestoki i lagani talasi: Ružo otajstvena, Tornju Davidov, Kućo zlatna, Škrinjo zavjetna, Vrata nebeska, Zvijezdo jutarnja ... Ovdje se dotičemo najviših vrhunaca poezije koja preobražuje čovjeka.«

(Francesco Orestano, 117)

»Ako pomislimo što znači utjelovljena čistoća, tada bolje razumijemo što znači štovanje Djevice za snažne muževe kao što su bili vojnici i mornari stare Španjolske. Ona je

štit obrane protiv strasti koje ponizuju, jer se u njima duh predaje najnižim nagonima. Protiv toga poniženja prije tisuću godina stvorena je Zdravo Kraljice, te nema nijedne molitve koja bi bila slađa u ustima jednoga čovjeka.«

(Ramiro Maetzu, 145)

»Prastare mađarske pjesme su me također dirale. Zašto propovjednik ne govori i zašto puk ne pjeva u protestanskim crkvama nikada o Majci Božjoj? Nama Mađarima je sv. Djevica Marija osobito bliska. Naš prvi kralj, sv. Stjepan, povjerio je svoju zemlju i svoj narod zaštiti Marijinoj kao da je slutio mnoge kasnije patnje.«

(Irma Barsi, 74)

»Ja sam Mariji kazivala svoje misli, svoje nade, svoje nakane za budućnost. A imala sam tako lijepe, tako velike, tako sam se pouzdavala u život: Činilo mi se da me Djevica sokoli smješkom. Zatim bih uzbuđena, zaplakana, ponavljala molitvicu Spomeni se što sam je vrlo ljubila: naučila sam je još posve malena, a bolje sam je razumjela od ikakve druge molitve.«

(Leontina Zanta, 92)

»Bio sam kršćanin i morao sam biti dobar kršćanin. Brzo sam se upisao u Marijinu Legiju, i to me je naučilo da budem gorljiv u vjeri.«

(Augustin Kasagi, 151)

»Nastojao sam kroz tolike godine da upoznam pravu Crkvu Božju, i Marijanska Godina mi je to napokon pokazala.«

(John Tucker, 398)

»Zaređen sam u Bukalasi (Uganda) u maloj sjemenišnoj kapeli za svećenike. Bilo je to u mjesecu svibnju, posvećenom Majci Božjoj i Majci svih ljudi. Svidjelo se njoj milostivoj da mi baš u tom mjesecu posreduje prve zrake svjetla vjere.

(Ibrahim Sallam, 70)

CELIBAT — PROBLEM NAŠIH DNI

Prav neprijetno je odjeknila v katoliškem svetu novica, da so na nizozemskem pastoralnem koncil uz veliko večino izglasovali zahtevo, da se celibat za katoliške duhovnike odpravi. Nizozemski škofje, osam na številu, so vsi bili proti taki zahtevi, a njihova tako in

tako že omajana avtoriteta ni mogla preprečiti izida glasovanja. Marsikdo se je že spraševal: Kaj bo pa sedaj sledilo? Mar tvegajo norda Nizozmci celo razkol? Kardinal Bernard Alfrink, primas Nizozemske je take domneve že večkrat demantiral. Nekaj zaključkov pa moramo iz tega potegnuti. Očitno je, da je Cerkev na Nizozemskem v krizi in sicer v precej hudi krizi. Ta kriza Cerkve pa je hkrati tudi kriza vernosti. Drugače tudi ne more biti. V iskanju novih poti in metod verskega delovanja so Nizozemci odšli predaleč. Pogled na nekatere duhovne vrednote se jim je zameglil, in tudi celibat je taka vrednota. Ne gre za pomanjkanje duhovnikov v času, ko so sprejeli ta sklep, kajti Nizozemska je imala tem času več duhovnikov kot katerikoli druga evropska država. Edino Irska ji je lahko stopila ob stran. To je namreč prvi primer v zgodovini Cerkve, da je ena cela pokrajina vstala proti ustaljenomu cerkvenemu življenju in ureditvi. Neženstvo je namreč vedno v Cerkvi uživalo velik ugled., že iz prvih časov krščanstva sem. Tudi puščavniki so bili večinoma neporočeni. Ker je bil Kristus najviši zgled, zato ni bilo nič čudnega, če so ga pač mnogi hoteli posnemati. Zato je imela Cerkev vedno veliko samskih ljudi, ki so si poleg duhovniškega življenja izbrali tudi samostaus življenja. Odkod sedaj ta pojav, da se tak način življenja negira in zavrača, kakor da bi samsko življenje za normalnega človeka bilo nevredno? V stoji šesti okrožnici »Sacerdotatis caelibatus« papež Pavel VI., zavedajoč se pomembnosti tega vprašenja, takoj v začetku piše: »Duhovniški celibat, ki ga Cerkev čuva kot sijajen biser svoje krone, ohranja vso svojo vrednost tudi v današnjem času, katerega značilnosti je globoka sprememba življenja in struktur. »Mar je potem potrebno spremeniti tudi mišljenje o celibatu? Papež se dosledno zavzema za ohranitev celibata v celoti. Že njegova želja sama bi morala vsem katoliškim duhovnikom pomeniti nekaj svetega. Njegova izvajanja v okrožnici so nazorna in jasna, a kljub temu je okrožnica v nekaterij deželah naletela celo na odpor in negodovanje. Pri nas sicer ni bilo kaj takega zaslediti in razen nekaj člankov po svetnem časopisju ni bilo resnjšega napada na okrožnico. Tudi jaz nimam namena kogarkoli napadati in pobijati, rad bi pa le dal skromen prispevek k omenjeni okrožnici, ki mora biti zlasti nam duhovnikom dragocena.

V okrožnici pravi papež: »Krepostnost duhovnikov je blagor vse Cerkve, je izreden zaklad in čast za Cerkev, je v neprecenljivo spodbudo vsemu božjemu ljudstvu«. (strana 54)Dvomim, da bi ta krepoznost z ženitvijo duhovnikov kaj pridobila. In če v tem oziru ni pričakovati zboljšanja, potem je že sam namen zgrešen. Še sedaj se nam v dušnopastirskemdelu dogaja, da zaradi zaposlenosti zanemarjamo premišljevanje, teološki študij im molitev brevirja. Kaj bi šele bilo, če bi katoliški duhovnik imel družino, za katero bi moral skrbeti? Brez dvoma bi nabolj trpelo njegovo duhovno življenje, da ne rečem tudi pastoralno delo med verniki. In če bi duhovno odubožal, kako naj bi potem delil nauke in moralno dvigal ljudstvo njemu izročeno? Nikar ne zapirajmo oči pred dejstvi! Tudi cerkvena zgodovina je učiteljica. Cerkev je imela zelo tehtne razloge, da je uvedla celibat. Duhovna letargija pravoslavlja ni samo nezainteresiranost ljudi in tudi ne samo sad malomarnosti sluzabenikov oltarja, ampak je odraz stoletnega življenja tamkajšnjih dušnih pastirjev, ki so morali v prvi vrsti skrebeti za svojo družno. Šele potem so prišla na vrsto cerkevna opravila. Izjeme, ki so gotovo obstojale, niso mogle zavreti splošnega razvoja. V tem oziru je bila katoliška Cerkev vedno na boljšem. Sicer pa tudi mladi grkokatoliški bogoslovci spoznavajo prednost celibata

življenja in večina se zanj odloči, čeravno bi lahko sklenili poroko. Tako je vsaj pri nas v Jugoslaviji. Bogoslovci ostanejo samski na lastno željo in zahtevo brez vsakršnegga pritiska od katerekoli strani. Tudi številni pravoslavni duhovniki nas blagrujejo zaradi celibata. Normalno misleč človek bo navadno z lahkoto spoznal odlike in prednosti celibata pred družinskim življenjem za duhovnika, ki je klicar božji in srednik med Bogom in ljudmi.

Spominjem se, kabo nam je rajni ljubljanski nadškof g. Anton Vovk govoril pred sprejemom subdiakonata in nam naštel celo vrsto zgovornih zgledov, ki so vsi govorili v prid celibata. Najbolj pa sam si zapomnim tisti zgled in Bele Krajine, kjer je nadškof služboval kot kaplan v Metliki. Bilo je menda med prvo svetovno vojno. V sosednem Žumberku je izbruhnila kolera ali tifus, natančno se ne spominjam katera bolezen je bila. Ljudje so množično umirali. Njih dušni pastirji grkokatoliški duhovniki so imeli polne roke dela z neprenehnim sprevidenjem bolnikov. Bilo je silno težko. Eden izmed župnikov je o tem govoril mlademu kaplanu Vovku. Vedno kadar so ga klicali je bil jok v hiši. Žena in otroci so jokali in se ga oklepali, boječ se za njegovo življenje. Bolezen je bila nalezljiva. Le nadčloveški napor mu je pomogal da je premagal svoja čustva in svoj obzir do domačih. Bil je zares Kristusov duhovnik. Koliko lažje pa bi bil vršil svoje dolžnosti, da ga niso pri tem ovirali žena in otroci! Duhovnik, ki je celebs, lažje zre smrti v lice kot poročen duhovnik.

S tem seveda nisem hotel omalovaževati duhovniškega zakona naših grkokatoliških duhovnikov. Vemo, da so tudi pozitivni sadovi njihovega zakonskega življenja. Tega nihče ne more zanikati. Hotel pa sem le pokazati prednost celibata za duhovnika v njegovem življenju delu. V življenju namreč je treba vse dobro premisliti in pretehtati, le tedaj se lahko človek mirno in pravilno odloči. To velja enako tudi za življenje duhovnikov.

Kdor bo skušal doumeti duhovnika v njegovem apostolatu, mu nikoli ne bo mogeel zameriti, ker je samskega stanu. Tega si namreč duhovnik ni izbral iz sebičnosti ampak ravno nasprotno iz nesebičnosti, da bi lažje skrbel za duše i služil neumrljivim dušam.

Vilko Šolinc

ZA DUHOVNO JEDINSTVO HRVATSKOG NARODA

Kao u političkom tako ni u crkvenom pogledu nije — na žalost — nikad bilo savršenog jedinstva čitavoga hrvatskog naroda. Pojedini su dijelovi Hrvatske bili pod različitim crkvenim utjecajima drugih naroda. Upravo su zbog toga pojedine hrvatske pokrajine imale i različite nebeske zaštitnike. Ni danas Hrvati katolici nemaju jednoga zajedničkog nebeskog zaštitnika kojega bi kao takvog svi štovali.

Uvjereni smo, međutim, da je konačno došao kraj takvom stanju. U naše vrijeme, kad hrvatski narod trpi različite nevolje kao kaznu Božju zbog grijeha psovke, pijanstva, nečistoće i drugih grijeha; u vrijeme kad nam ostadoše pusti domovi zbog teških grijeha roditelja i zbog odlaska naše uzdanice u inozemstvo; dok se u Katoličkoj crkvi provodi tako značajna obnova vjerskog života i dok smo pod dojmom veličanstvene proslave prve hrvatske kanonizacije — čini se da je kao naručen došao čas da se prvi hrvatski Svetac mučenik proglasi glavnim zaštitnikom svih Hrvata katolika, da bi

življenja in večina se zanj odloči, čeravno bi lahko sklenili poroko. Tako je vsaj pri nas v Jugoslaviji. Bogoslovci ostanejo samski na lastno željo in zahtevo brez vsakršnegga pritiska od katerekoli strani. Tudi številni pravoslavni duhovniki nas blagrujejo zaradi celibata. Normalno misleč človek bo navadno z lahkoto spoznal odlike in prednosti celibata pred družinskim življenjem za duhovnika, ki je klicar božji in srednik med Bogom in ljudmi.

Spominjem se, kabo nam je rajni ljubljanski nadškof g. Anton Vovk govoril pred sprejemom subduakonata in nam naštel celo vrsto zgovornih zgledov, ki so vsi govorili v prid celibata. Najbolj pa sam si zapomnim tisti zgled in Bele Krajine, kjer je nadškof služboval kot kaplan v Metliki. Bilo je menda med prvo svetovno vojno. V sosednem Žumberku je izbruhnila kolera ali tifus, natančno se ne spominjam katera bolezen je bila. Ljudje so množično umirali. Njih dušni pastirji grkokatoliški duhovniki so imeli polne roke dela z neprenehnim sprevidenjem bolnikov. Bilo je silno težko. Eden izmed župnikov je o tem govoril mlademu kaplanu Vovku. Vedno kadar so ga klicali je bil jok v hiši. Žena in otroci so jokali in se ga oklepali, boječ se za njegovo življenje. Bolezen je bila nalezljiva. Le nadčloveški napor mu je pomogal da je premagal svoja čustva in svoj obzir do domačih. Bil je zares Kristusov duhovnik. Koliko lažje pa bi bil vršil svoje dolžnosti, da ga niso pri tem ovirali žena in otroci! Duhovnik, ki je celebs, lažje zre smrti v lice kot poročen duhovnik.

S tem seveda nisem hotel omalovaževati duhovniškega zakona naših grkokatoliških duhovnikov. Vemo, da so tudi pozitivni sadovi njihovega zakonskega življenja. Tega nihče ne more zanikati. Hotel pa sem le pokazati prednost celibata za duhovnika v njegovem življenju delu. V življenju namreč je treba vse dobro premisliti in pretehtati, le tedaj se lahko človek mirno in pravilno odloči. To velja enako tudi za življenje duhovnikov.

Kdor bo skušal doumeti duhovnika v njegovem apostolatu, mu nikoli ne bo mogeel zameriti, ker je samskega stanu. Tega si namreč duhovnik ni izbral iz sebičnosti ampak ravno nasprotno iz nesebičnosti, da bi lažje skrbel za duše i služil neumrljivim dušam.

Vilko Šolinc

ZA DUHOVNO JEDINSTVO HRVATSKOG NARODA

Kao u političkom tako ni u crkvenom pogledu nije — na žalost — nikad bilo savršenog jedinstva čitavoga hrvatskog naroda. Pojedini su dijelovi Hrvatske bili pod različitim crkvenim utjecajima drugih naroda. Upravo su zbog toga pojedine hrvatske pokrajine imale i različite nebeske zaštitnike. Ni danas Hrvati katolici nemaju jednoga zajedničkog nebeskog zaštitnika kojega bi kao takvog svi štovali.

Uvjereni smo, međutim, da je konačno došao kraj takvom stanju. U naše vrijeme, kad hrvatski narod trpi različite nevolje kao kaznu Božju zbog grijeha psovke, pijanstva, nečistoće i drugih grijeha; u vrijeme kad nam ostadoše pusti domovi zbog teških grijeha roditelja i zbog odlaska naše uzdanice u inozemstvo; dok se u Katoličkoj crkvi provodi tako značajna obnova vjerskog života i dok smo pod dojmom veličanstvene proslave prve hrvatske kanonizacije — čini se da je kao naručen došao čas da se prvi hrvatski Svetac mučenik proglasi glavnim zaštitnikom svih Hrvata katolika, da bi

mu se sav mučenički hrvatski narod mogao zajednički moliti, neka nam od Boga isprosi milosrđe i spas u ovo teško doba naše povijesti.

Čvrsto se nadamo da će naši duhovni natpastiri učiniti sve što treba da Hrvati dobiju zajedničkog nebeskog zaštitnika. Ali valja da i mi svi sa svoje strane nešto uradimo. Potrebno je da se za stvar zainteresiraju svi svećenici, redovnici, redovnice i sav puk Božji; da svi izrazimo svoje mišljenje i želje.

Molim zato sve svećenike, župnike i vjernike, redovnike i redovnice, sve štovatelje sv. Nikole, da uprave molbu — želju našoj Biskupskoj konferenciji, grupno ili pojedinačno, ovim ili sličnim riječima:

> Vruće molim(o) svoje oce duhovne natpastire neka čim prije učine što je potrebno da se prvi hrvatski svetac proglasi glavnim nebeskim zaštitnikom cijeloga hrvatskog naroda. Njegov blagdan neka se što većom svečanošću slavi svake godine sav hrvatski narod.

Takve molbe neka se šalju na adresu:

Biskupska konferencija
Kaptol 31 — 4100 ZAGREB

Mogu se slati i na potpisanog koji će sve dostaviti Biskupskoj konferenciji.

Poradimo svi složno da Hrvati čim prije dobiju zajedničkoga nebeskog zaštitnika. Radeći na tome velikom djelu, radimo za duhovno jedinstvo hrvatskog naroda. Slavljenje zajedničkog nebeskog zaštitnika, Sveca svoje krvi, bit će snažan poticaj da Hrvati trajno žive u jedinstvu vjere i ljubavi, koje su u najsvečanijem raspoloženju proživljavali prigodom Svečeve kanonizacije u Rimu i proslave u Šibeniku.

O. Jeronim Šetka
b. vicepostulator i urednik
Vjesnika sv. Nikole Tavelića
Jonića 3-58230 SINJ

Dr Čedomir Čekada: KUĆA NA KAMENU. Pokoncilski problemi Crkve. Đakovo 1970. Cijena 16.— dinara. Narudžbe: Stjepan Batinović, BRŠTANICA (Herc.)

Knjiga sadrži 22 članka i rasprave. Neki su bili nedavno objavljeni u našoj katoličkoj štampi, a neki su tek sada u ovoj knjizi tiskani. O ovima želim nabaciti nekoliko misli, da se vidi njihova vrijednost, te da se čitatelji potaknu, da pročitaju cijeli članak ili raspravu. Cijela je knjiga kao PUTOKAZ u naše dane i za svećenike i nesvećenike...

— U velikoj kušnji i krizi: Mjesto da je nastupilo proljeće za Crkvu nakon 2. Vat. Sabora, u mnogim stvarima nastala je ne samo zima, nego pravo razaranje. Ne samo da se nije krenulo naprijed u obnovi Crkve, nego su nastali potresi, poplave, uragani u samoj Crkvi. Mnogi crkveni ljudi i svjetovnjaci, zaraženi suvremenim krivim filozofskim, teološkim i moralno-kulturnim idejama racionalizma, subjektivizma, skepse, egsistencijalizma, evolucionističkog materijalizma, žele tim idejama »pomladiti« Crkvu i približiti se tako današnjem svijetu. Nepošteno su Saborskoj nauci i Crkvi podmećali krivi smisao. Kršćansku i evanđeosku slobodu savjesti okrenuli su u nekršćanski, vjerni i moralni relativizam i libertinizam. U ime ekumenizma propo-

življenja in večina se zanj odloči, čeravno bi lahko sklenili poroko. Tako je vsaj pri nas v Jugoslaviji. Bogoslovci ostanejo samski na lastno željo in zahtevo brez vsakršnegga pritiska od katerekoli strani. Tudi številni pravoslavni duhovniki nas blagrujejo zaradi celibata. Normalno misleč človek bo navadno z lahkoto spoznal odlike in prednosti celibata pred družinskim življenjem za duhovnika, ki je klicar božji in srednik med Bogom in ljudmi.

Spominjem se, kabo nam je rajni ljubljanski nadškof g. Anton Vovk govoril pred sprejemom subduakonata in nam naštel celo vrsto zgovornih zgledov, ki so vsi govorili v prid celibata. Najbolj pa sam si zapomnim tisti zgled in Bele Krajine, kjer je nadškof služboval kot kaplan v Metliki. Bilo je menda med prvo svetovno vojno. V sosednem Žumberku je izbruhnila kolera ali tifus, natančno se ne spominjam katera bolezen je bila. Ljudje so množično umirali. Njih dušni pastirji grkokatoliški duhovniki so imeli polne roke dela z neprenehnim sprevidenjem bolnikov. Bilo je silno težko. Eden izmed župnikov je o tem govoril mlademu kaplanu Vovku. Vedno kadar so ga klicali je bil jok v hiši. Žena in otroci so jokali in se ga oklepali, boječ se za njegovo življenje. Bolezen je bila nalezljiva. Le nadčloveški napor mu je pomogal da je premagal svoja čustva in svoj obzir do domačih. Bil je zares Kristusov duhovnik. Koliko lažje pa bi bil vršil svoje dolžnosti, da ga niso pri tem ovirali žena in otroci! Duhovnik, ki je celebs, lažje zre smrti v lice kot poročen duhovnik.

S tem seveda nisem hotel omalovaževati duhovniškega zakona naših grkokatoliških duhovnikov. Vemo, da so tudi pozitivni sadovi njihovega zakonskega življenja. Tega nihče ne more zanikati. Hotel pa sem le pokazati prednost celibata za duhovnika v njegovem življenju delu. V življenju namreč je treba vse dobro premisliti in pretehtati, le tedaj se lahko človek mirno in pravilno odloči. To velja enako tudi za življenje duhovnikov.

Kdor bo skušal doumeti duhovnika v njegovem apostolatu, mu nikoli ne bo mogeel zameriti, ker je samskega stanu. Tega si namreč duhovnik ni izbral iz sebičnosti ampak ravno nasprotno iz nesebičnosti, da bi lažje skrbel za duše i služil neumrljivim dušam.

Vilko Šolinc

ZA DUHOVNO JEDINSTVO HRVATSKOG NARODA

Kao u političkom tako ni u crkvenom pogledu nije — na žalost — nikad bilo savršenog jedinstva čitavoga hrvatskog naroda. Pojedini su dijelovi Hrvatske bili pod različitim crkvenim utjecajima drugih naroda. Upravo su zbog toga pojedine hrvatske pokrajine imale i različite nebeske zaštitnike. Ni danas Hrvati katolici nemaju jednoga zajedničkog nebeskog zaštitnika kojega bi kao takvog svi štovali.

Uvjereni smo, međutim, da je konačno došao kraj takvom stanju. U naše vrijeme, kad hrvatski narod trpi različite nevolje kao kaznu Božju zbog grijeha psovke, pijanstva, nečistoće i drugih grijeha; u vrijeme kad nam ostadoše pusti domovi zbog teških grijeha roditelja i zbog odlaska naše uzdanice u inozemstvo; dok se u Katoličkoj crkvi provodi tako značajna obnova vjerskog života i dok smo pod dojmom veličanstvene proslave prve hrvatske kanonizacije — čini se da je kao naručen došao čas da se prvi hrvatski Svetac mučenik proglasi glavnim zaštitnikom svih Hrvata katolika, da bi

mu se sav mučenički hrvatski narod mogao zajednički moliti, neka nam od Boga isprosi milosrđe i spas u ovo teško doba naše povijesti.

Čvrsto se nadamo da će naši duhovni natpastiri učiniti sve što treba da Hrvati dobiju zajedničkog nebeskog zaštitnika. Ali valja da i mi svi sa svoje strane nešto uradimo. Potrebno je da se za stvar zainteresiraju svi svećenici, redovnici, redovnice i sav puk Božji; da svi izrazimo svoje mišljenje i želje.

Molim zato sve svećenike, župnike i vjernike, redovnike i redovnice, sve štovatelje sv. Nikole, da uprave molbu — želju našoj Biskupskoj konferenciji, grupno ili pojedinačno, ovim ili sličnim riječima:

> Vruće molim(o) svoje oce duhovne natpastire neka čim prije učine što je potrebno da se prvi hrvatski svetac proglasi glavnim nebeskim zaštitnikom cijeloga hrvatskog naroda. Njegov blagdan neka se što većom svečanošću slavi svake godine sav hrvatski narod.

Takve molbe neka se šalju na adresu:

Biskupska konferencija
Kaptol 31 — 4100 ZAGREB

Mogu se slati i na potpisanog koji će sve dostaviti Biskupskoj konferenciji.

Poradimo svi složno da Hrvati čim prije dobiju zajedničkoga nebeskog zaštitnika. Radeći na tome velikom djelu, radimo za duhovno jedinstvo hrvatskog naroda. Slavljenje zajedničkog nebeskog zaštitnika, Sveca svoje krvi, bit će snažan poticaj da Hrvati trajno žive u jedinstvu vjere i ljubavi, koje su u najsvečanijem raspoloženju proživljavali prigodom Svečeve kanonizacije u Rimu i proslave u Šibeniku.

O. Jeronim Šetka
b. vicepostulator i urednik
Vjesnika sv. Nikole Tavelića
Jonića 3-58230 SINJ

Dr Čedomir Čekada: KUĆA NA KAMENU. Pokoncilski problemi Crkve. Đakovo 1970. Cijena 16.— dinara. Narudžbe: Stjepan Batinović, BRŠTANICA (Herc.)

Knjiga sadrži 22 članka i rasprave. Neki su bili nedavno objavljeni u našoj katoličkoj štampi, a neki su tek sada u ovoj knjizi tiskani. O ovima želim nabaciti nekoliko misli, da se vidi njihova vrijednost, te da se čitatelji potaknu, da pročitaju cijeli članak ili raspravu. Cijela je knjiga kao PUTOKAZ u naše dane i za svećenike i nesvećenike...

— U velikoj kušnji i krizi: Mjesto da je nastupilo proljeće za Crkvu nakon 2. Vat. Sabora, u mnogim stvarima nastala je ne samo zima, nego pravo razaranje. Ne samo da se nije krenulo naprijed u obnovi Crkve, nego su nastali potresi, poplave, uragani u samoj Crkvi. Mnogi crkveni ljudi i svjetovnjaci, zaraženi suvremenim krivim filozofskim, teološkim i moralno-kulturnim idejama racionalizma, subjektivizma, skepse, egsistencijalizma, evolucionističkog materijalizma, žele tim idejama »pomladiti« Crkvu i približiti se tako današnjem svijetu. Nepošteno su Saborskoj nauci i Crkvi podmećali krivi smisao. Kršćansku i evanđeosku slobodu savjesti okrenuli su u nekršćanski, vjerni i moralni relativizam i libertinizam. U ime ekumenizma propo-

mu se sav mučenički hrvatski narod mogao zajednički moliti, neka nam od Boga isprosi milosrđe i spas u ovo teško doba naše povijesti.

Čvrsto se nadamo da će naši duhovni natpastiri učiniti sve što treba da Hrvati dobiju zajedničkog nebeskog zaštitnika. Ali valja da i mi svi sa svoje strane nešto uradimo. Potrebno je da se za stvar zainteresiraju svi svećenici, redovnici, redovnice i sav puk Božji; da svi izrazimo svoje mišljenje i želje.

Molim zato sve svećenike, župnike i vjernike, redovnike i redovnice, sve štovatelje sv. Nikole, da uprave molbu — želju našoj Biskupskoj konferenciji, grupno ili pojedinačno, ovim ili sličnim riječima:

> Vruće molim(o) svoje oce duhovne natpastire neka čim prije učine što je potrebno da se prvi hrvatski svetac proglasi glavnim nebeskim zaštitnikom cijeloga hrvatskog naroda. Njegov blagdan neka se što većom svečanošću slavi svake godine sav hrvatski narod.

Takve molbe neka se šalju na adresu:

Biskupska konferencija
Kaptol 31 — 4100 ZAGREB

Mogu se slati i na potpisanog koji će sve dostaviti Biskupskoj konferenciji.

Poradimo svi složno da Hrvati čim prije dobiju zajedničkoga nebeskog zaštitnika. Radeći na tome velikom djelu, radimo za duhovno jedinstvo hrvatskog naroda. Slavljenje zajedničkog nebeskog zaštitnika, Sveca svoje krvi, bit će snažan poticaj da Hrvati trajno žive u jedinstvu vjere i ljubavi, koje su u najsvečanijem raspoloženju proživljavali prigodom Svečeve kanonizacije u Rimu i proslave u Šibeniku.

O. Jeronim Šetka
b. vicepostulator i urednik
Vjesnika sv. Nikole Tavelića
Jonića 3-58230 SINJ

Dr Čedomir Čekada: KUĆA NA KAMENU. Pokoncilski problemi Crkve. Đakovo 1970. Cijena 16.— dinara. Narudžbe: Stjepan Batinović, BRŠTANICA (Herc.)

Knjiga sadrži 22 članka i rasprave. Neki su bili nedavno objavljeni u našoj katoličkoj štampi, a neki su tek sada u ovoj knjizi tiskani. O ovima želim nabaciti nekoliko misli, da se vidi njihova vrijednost, te da se čitatelji potaknu, da pročitaju cijeli članak ili raspravu. Cijela je knjiga kao PUTOKAZ u naše dane i za svećenike i nesvećenike...

— **U velikoj kušnji i krizi**: Mjesto da je nastupilo proljeće za Crkvu nakon 2. Vat. Sabora, u mnogim stvarima nastala je ne samo zima, nego pravo razaranje. Ne samo da se nije krenulo naprijed u obnovi Crkve, nego su nastali potresi, poplave, uragani u samoj Crkvi. Mnogi crkveni ljudi i svjetovnjaci, zaraženi suvremenim krivim filozofskim, teološkim i moralno-kulturnim idejama racionalizma, subjektivizma, skepse, egsistencijalizma, evolucionističkog materijalizma, žele tim idejama »pomladiti« Crkvu i približiti se tako današnjem svijetu. Nepošteno su Saborskoj nauci i Crkvi podmećali krivi smisao. Kršćansku i evanđeosku slobodu savjesti okrenuli su u nekršćanski, vjerni i moralni relativizam i libertinizam. U ime ekumenizma propo-

vijedaju kompromis u dogmama. Propovijedaju vjerski indiferentizam. Ruše auktoritet Crkve i papinstva. Povlače u sumnju kršćansko shvaćanje grijeha i odkupljenja. Okreću se protiv realne prisutnosti Isusove u Euharistiji, protiv ispovijedi, protiv štovanja Marijina, protiv primata, protiv svećeniškog celibata, protiv crkvenih zapovjedi... U pitanjima braka i seksualnog morala približuju se anglikanskoj i evangeličkoj laksnosti, pledairaju za dopuštenost antikoncepskijskih sredstava i »za pilule«, za »moral situacije«. Apostazije su uzele maha... Sve nas to zapljuskuje, zbunjuje i smućuje...

Treba ostati uz Evanđelje, uz Crkvu, uz Papu...

— **Oko karaktera katoličke štampe**: Nažalost i katolička štampa leti samo za informacijama i senzacijama. Iznose se kojekakve stvari bez komentara. Tobože, neka čitatelji sami sude o svemu! Zanemaruje se objektivna norma a širi se tako subjektivizam i relativizam. Katol. štampa ne smije biti neutralna. Kršćanski pisac i novinar mora znati šta treba braniti, šta pokuditi i odkloniti. Braniti dobro, opirati se zlu. Katol. štampa treba uvijek biti ideolog i odgojitelj. Katol. novinari trebaju biti svjedoci Kristovi. Govori se rado, da bi danas sv. Pavao bio sigurno novinar! Ali zar bi on onda pisao kao što danas neki katol. novinari pišu?... Zar on ne bi i danas pisao kao nekoć kad je pisao svoje poslanice?...

— **Sa svijetom ili s Evanđeljem?**: Ima danas kršćana — katolika, koji misle da ne treba puno govoriti o Bogu, o vjerskim istinama, o molitvi, samozataji, vječnosti, o sudu i paklu... Pusti ljude da žive po svojoj volji i ukusu. Iz vjere i morala odkloniti ono, što ljudi danas ne vole. Neka svatko s Bogom uređuje svoje račune kako zna... Među takvim reformatorima ima nažalost i svećenika. I redovnika. Tko brani takve ideje, odbacio je Evanđelje i Krista! Današnji svijet treba spašavati, a ne srljati za njim u propast...

— **Oko studentskih nemira**: Svuda su se javljali ti nemiri. Sve rušiti oko sebe, jer ne valja! Francuski državnik Couve de Murville rekao je: Kriza mladeži i kriza civilizacije! I katolička je mladež u nekim zemljama bila u štrajkovima izjavljujući da ne želi razboritosti. Čak su to podržavali i neki katolički listovi i svećenici. Međutim narodne mase imale su zdraviji osjećaj: Ne žele revolucije i nasilja. Svemu je kriva nezdrava filozofija egzistencijalizma!

— **»Pluralizam« u Crkvi**: Radi se o ocjeni knjige »Dotrajalo i živo u Crkvi« te o Intervju kardinala Suenensa s nekim progresističkim novinarima. Suenesov pluralizam nije zdrav! Neke su mu teze vrlo problematične. Zato je neozbiljno nazivati ga »prorokom u modernoj Crkvi«. Neki su podržavajući Suenensa posve otvoreno protiv Papina Creda, svećeničkog celibata, enciklike HUMANAE VITAE itd.

Papa zabacuje nezakoniti, krivi pluralizam u Crkvi. Dogmatsko-moralni pluralizam, za koji se oduševljavaju borci u Holandiji, Papa citira sv. Pavla: »Ako vam tko bude navješćivao drukčije Evanđelje mimo onoga, što ste ga primili, neka bude proklet« (Gal. 1, 9).

Suenesove izjave javno su osudili kardinali: Tisserant, Villot, Garrone, Leger, Danielou, Šeper... Hvala im! Hvala posebno hrvatskom kardinalu koji je izjavio u crkvi sv. Jeronima u Rimu, da Hrvatima ne treba uvoziti ni Suenensovu mudrost ni holandski Katekizam!...

U našoj domaćoj štampi nekoliko puta je pisalo o Suenensu tako da se dobiva dojam, kako se više priželjkuje njegov dolazak u Zagreb nego Pavla VI. u kolovozu... U vezi s Marijinim slavljem! Neka je to daleko od hrvatskog katoličkog naroda!

Papa se otvoreno distancirao od Suenensa. I potužio se javno na netočne nepravedne i bezobzirne njegove kritike!...

Evo dobrog kompasa na nemirnom moru današnjice! Čitajmo tu knjigu, pa ćemo lakše moći razlučiti dobro od zla! A našeg zaslužnog pisca neka Bog poživi, da nas naskoro obdari još kojom sličnom knjigom!

S. Bošnjak

Kao novu knjigu u svojoj seriji romana **HKD sv. Ćirila i Metoda** izdalo je djelo jednoga od najplodnijih i najpoznatijih svjetojeronimskih pisaca **Milutina Mayera: MEDVEDGRADSKI JASTREBOVI.** U ovom romanu autor je opisao onaj period prošlosti grada Zagreba, odnosno »prokletoga grada Medvedgrada«, u kojemu su njime vladali moćni knezovi Celjski i njihovi upravitelji (kaštelani). Ti su kaštelani bili često silnici koji su počinili mnoga nasilja i razbojstva nad građanima grada Zagreba (tadanjim Gričanima) i njihovim kmetovima. Snažno su prikazani likovi Barbare, žene kralja Sigismunda, a također i lik kaštelana Vilima Štama. Ovim posljednjim još neobjavljenim djelom nekadašnjega jeronimskoga pisca HKD sv. Ćirila i Metoda, nastavljajući tradiciju popularne beletristike prožete ljubavlju za hrvatsku prošlost i kršćanskim idealizmom, želi da i »Medvedgradski jastrebovi« naiđu na isti interes na kakav su naišla i prijašnja djela M. Majera. Knjiga je ukusno opremljena, a cijena joj je 20.— dinara.

DOPISI UREDNIŠTVU

U posljednje vrijeme dobili smo dosta dopisa u kojima se izražava slaganje s pojedinim člancima koje smo objavili i ovaj slijedeći izražaj neslaganja:

Šaljem zaostalu predplatu kao i tekuću. Kao znak protesta protiv pisanja fra Jure Radića u zadnjem broju pod naslovom **»Mrlja na licu Crkve u Hrvatskoj«** odkazujem »Službu Božju«.

Aleksandar BORAS
župnik u Šipovači
79460 VITINA
